

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

2007. GADA MAIJS

KONVERĢENCES ZIŅOJUMS

KONVERĢENCES ZIŅOJUMS 2007. GADA MAIJS

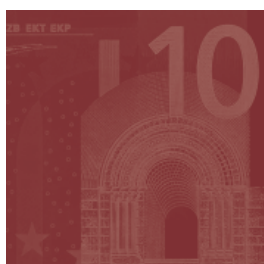
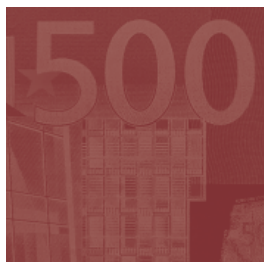
EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

Visās ECB 2007. gada
publikācijās attēlots
20 euro banknotes
motīvs.

KONVERĢENCES ZIŅOJUMS 2007. GADA MAIJS

© Eiropas Centrālā banka, 2007

Adrese

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Germany

Pasta adrese

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Germany

Tālrunis

+49 69 1344 0

Interneta lapa

<http://www.ecb.int>

Fakss

+49 69 1344 6000

Telekss

411 144 ecb d

Visas tiesības rezervētas.

*Atļauta pārpublicēšana izglītības un
nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.*

*Šajā izdevumā iekļautie statistiskie dati
atbilst stāvoklim 2007. gada 26. aprīlī.*

ISSN 1725-9428 (drukātā versija)
ISSN 1725-9630 (interneta versija)

SATURS

SATURS

I. IEVADS	5
2. ANALĪZES STRUKTŪRA	
2.1. Ekonomiskā konverģence	7
2.2. Nacionālo tiesību aktu atbilstība līgumam	13
3. KOPSAVILKUMI PAR VALSTĪM	
3.1. Kipra	25
3.2. Malta	27
4. EKONOMISKĀS KONVERĢENCES NOVĒRTĒJUMS	
4.1. Kipra	31
4.2. Malta	47
PIELIKUMS KONVERĢENCES RĀDĪTĀJU STATISTIKAS METODOLOĢIJA	63
5. NACIONĀLO TIESĪBU AKTU ATBILSTĪBA LĪGUMAM	
5.1. Kipra	69
5.2. Malta	72
TERMINI	77

SAĪSINĀJUMI

VALSTIS

BE	Beļģija	LU	Luksemburga
BG	Bulgārija	HU	Ungārija
CZ	Čehijas Republika	MT	Malta
DK	Dānija	NL	Nīderlande
DE	Vācija	AT	Austrija
EE	Igaunija	PL	Polija
IE	Īrija	PT	Portugāle
GR	Grieķija	RO	Rumānija
ES	Spānija	SI	Slovēnija
FR	Francija	SK	Slovākija
IT	Itālija	FI	Somija
CY	Kipra	SE	Zviedrija
LV	Latvija	UK	Lielbritānija
LT	Lietuva		

CITI

ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EKS 95	Eiropas Kontu sistēma
EMI	Eiropas Monetārais institūts
EMS	Ekonomikas un monetārā savienība
ES	Eiropas Savienība
EUR	euro
EVK	efektīvais valūtas kurss
FOB	franko uz kuģa klāja
IKP	iekšzemes kopprodukts
MBR5	SVF Maksājumu bilances rokasgrāmata (5. izdevums)
MFI	monetārā finanšu iestāde
NCB	nacionālā centrālā banka (valsts centrālā banka)
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
PCI	patēriņa cenu indekss
RCI	ražotāju cenu indekss
SDO	Starptautiskā Darba organizācija
SNB	Starptautisko norēķinu banka
SPCI	saskaņotais patēriņa cenu indekss
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds

Saskaņā ar Kopienas praksi šajā ziņojumā ES valstis uzskaitītas alfabēta secībā atbilstoši attiecīgo valstu nosaukumiem to nacionālajās valodās.

I. IEVADS

I. IEVADS

Euro ieviesa 1999. gada 1. janvārī. Pašlaik 13 Eiropas Savienības (ES) dalībvalstis ievieš euro saskaņā ar Līguma nosacījumiem. Pēdējā 2007. gada 1. janvārī euro ieviesa Slovēnija. Tomēr pēc ES paplašināšanās 2004. un 2007. gadā 14 dalībvalstis pašlaik vēl nav kļuvušas par pilntiesīgām Ekonomikas un monetārās savienības (EMS) dalībniecēm un pagaidām nav ievieš euro.

Šis Konverģences ziņojums sagatavots pēc Kipras 2007. gada 13. februāra un Maltas 2007. gada 27. februāra lūguma veikt valsts novērtējumu. Gatavojot šo ziņojumu, Eiropas Centrālā banka (ECB) izpilda Eiropas Kopienas dibināšanas līguma (tālāk tekstā – Līgums) 122. panta 2. punkta un 121. panta 1. punkta prasības informēt Eiropas Savienības Padomi (tālāk tekstā – ES Padome) vismaz reizi divos gados vai pēc tādas dalībvalsts lūguma, uz kuru attiecas izņēmums, "par panākumiem, ko dalībvalstis guvušas, pildot pienākumus saistībā ar ekonomikas un monetārās savienības izveidi". Tādas pašas pilnvaras noteiktas Eiropas Komisijai, kas arī sagatavojusi ziņojumu, un abi šie ziņojumi vienlaikus iesniegti ES Padomei.

Šajā ziņojumā ECB izmanto iepriekšējos Konverģences ziņojumos lietoto pamatprincipu sistēmu. Tā pārbauda, vai abas attiecīgās valstis sasniegušas augstu ilgtspējīgas ekonomiskās konverģences līmeni, vai nodrošināta to nacionālo tiesību aktu atbilstība Līgumam un vai izpildītas tiesību aktos noteiktās prasības, lai nacionālās centrālās bankas (NCB) kļūtu par Eurosistēmas neatņemamu sastāvdaļu.

Ekonomiskās konverģences procesa novērtējums galvenokārt atkarīgs no pamatā esošās statistikas kvalitātes un integritātes. Politiskajiem apsvērumiem nevajadzētu ietekmēt statistikas, īpaši valdības finanšu statistikas, apkopošanu un sniegšanu. Dalībvalstis aicinātas uzskatīt savas statistiskās informācijas kvalitātes un integritātes jautājumu par prioritāti, lai nodrošinātu, ka šīs statistikas apkopšanā tiek izmantota atbilstoša pārbaudes un proporcionalitātes sistēma un statistikas jomā

piemērots standartu minimums. Šiem standartiem būtu jānodrošina lielāka valsts statistikas institūtu neatkarība, integritāte un atbildība un jāpalīdz vairost ticību fiskālās statistikas kvalitātei (sk. statistikas pielikumu).

Konverģences ziņojuma uzbūve ir šāda. 2. nodaļā aprakstīta ekonomiskās un juridiskās konverģences novērtēšanā izmantotā pamatprincipu sistēma. 3. nodaļā sniegts kopsavilkums par valstīm, aplūkojot galvenos ekonomiskās un juridiskās konverģences novērtējuma rezultātus. 4. nodaļā sīkāk izklāstīts ekonomiskās konverģences stāvoklis abās aplūkojamās dalībvalstīs un sniegta konverģences rādītāju statistiskās metodoloģijas pārskats. Visbeidzot, 5. nodaļā aplūkota katras šīs dalībvalsts nacionālo tiesību aktu, t.sk. NCB statūtu, atbilstība Līguma 108. un 109. pantam un Eiropas Centrālā banku sistēmas (ECBS) Statūtiem.

2. ANALĪZES STRUKTŪRA

2.1. EKONOMISKĀ KONVERĒENCE

Lai novērtētu ekonomisko konverģenci ziņojumā ietvertajās divās dalībvalstīs, ECB izmanto vienotu analīzes sistēmu, kas tiek piemērota katrai valstij pēc kārtas. Kopā ar citiem svarīgiem faktoriem šī vienotā sistēma balstās, pirmkārt, uz Līguma nosacījumiem un to piemērošanu ECB darbībā attiecībā uz cenu, fiskālo bilanču un parāda rādītāju, valūtas kursu un ilgtermiņa procentu likmju norisēm. Otrkārt, tā pamatojas uz virkni retrospektīvu un uz nākotni vērstu papildu ekonomisko rādītāju, kurus uzskata par lietderīgiem konverģences ilgtspējas detalizētākai novērtēšanai. 1.–4. ielikumā īsumā aplūkoti Līguma noteikumi un izklāstīta metodoloģija, kas atspoguļo to piemērošanu ECB darbībā.

Nepārtrauktības un vienādas attieksmes nodrošināšanai šis ziņojums pamatojas uz ECB (un pirms tam – Eiropas Monetārā institūta) iepriekš publicētajos ziņojumos noteiktajiem principiem. Tas īpaši attiecas uz vairākiem pamatprincipiem, kurus ECB ievēro, piemērojot konverģences kritērijus. Pirmkārt, individuālie kritēriji tiek precīzi interpretēti un piemēroti. Šā principa pamatā ir apsvērums, ka kritēriju galvenais mērķis ir nodrošināt, lai euro zonā varētu piedalīties tikai tās dalībvalstis, kuru ekonomiskie nosacījumi veicina cenu stabilitātes un euro zonas vienotības saglabāšanu. Otrkārt, konverģences kritēriji veido loģisku un saskaņotu kopumu, un tie visi jāizpilda; Līgumā kritēriji balstās uz vienādiem pamatiem un neparedz hierarhiju. Treškārt, konverģences kritēriju izpildes pamatā jābūt aktuāliem datiem. Ceturtkārt, konverģences kritēriju piemērošanā jāievēro konsekvence, caurredzamība un vienkāršība. Turklāt atkārtoti uzsvērts, ka konverģence jāpanāk ne tikai kādā konkrētā laikā, bet arī ilgstoši. Tāpēc valstu novērtējumos plaši aplūkota konverģences ilgtspēja.

Šajā saistībā attiecīgo valstu tautsaimniecības norises tiek aplūkotas retrospektīvi, galvenokārt aptverot pēdējos 10 gadus. Tas ļauj labāk noteikt, cik lielā mērā pašreizējie sasniegumi ir

patiesu strukturālo pārkārtojumu rezultāts, kam savukārt vajadzētu uzlabot ekonomiskās konverģences ilgtspējas novērtējumu.

Papildus un atbilstošā apjomā izmanto arī nākotnes perspektīvu. Šādā kontekstā īpaša uzmanība pievērsta tam, ka labvēlīgu tautsaimniecības attīstības tendenču ilgtspēja galvenokārt atkarīga no atbilstošas un ilgstošas politikas reakcijas uz pašreizējām un nākotnes problēmām. Kopumā uzsvērts, ka ekonomiskās konverģences ilgtspējas nodrošināšana atkarīga gan no stabila sākumstāvokļa, gan no īstenotās politikas pēc euro ieviešanas.

Vienoto sistēmu piemēro individuāli katrai no abām aplūkojamām dalībvalstīm. Šo valstu novērtējumi ar katras dalībvalsts sniegumu uzmanības centrā jāanalizē atsevišķi atbilstoši Līguma 121. panta noteikumiem.

Šajā Konverģences ziņojumā ietvertie statistiskie dati atbilst stāvoklim 2007. gada 26. aprīlī. Eiropas Komisija sadarbībā ar ECB nodrošinājusi ilgtermiņa procentu likmju statistikas datus, kas izmantoti konverģences kritēriju piemērošanā (sk. arī 4. nodaļas statistikas pielikumu, tabulas un attēlus). Konverģences dati par cenu un ilgtermiņa procentu likmju dinamiku aptver periodu līdz 2007. gada martam, kas bija pēdējais mēnesis, par kuru pieejami dati par SPCI. Attiecībā uz mēneša valūtas kursu datiem šajā ziņojumā aplūkots periods beidzas 2007. gada martā, bet līdz 2007. gada 26. aprīlim sniegti dienas dati. Dati par fiskālo stāvokli aptver periodu līdz 2006. gadam. Ņemtas vērā arī dažādu avotu sniegtās prognozes kopā ar dalībvalstu jaunākajām konverģences programmām un citu informāciju, kas uzskatāma par svarīgu nākotnē vērstai konverģences ilgtspējas novērtēšanai. Eiropas Komisijas 2007. gada pavasara prognozes publiskošanas datums ir 2007. gada 7. maijs. Ziņojumā ņemta vērā arī šī prognoze. ECB Ģenerālpadome apstiprināja ziņojumu 2007. gada 14. maijā.

I. ielikums

CENU DINAMIKA

1. Līguma noteikumi

Saskaņā ar Līguma 121. panta 1. punkta pirmo ievilkumu jānodrošina

"augsts cenu stabilitātes līmenis; to nosaka, samērojot inflācijas līmeni attiecīgā valstī ar inflācijas līmeni trijās cenu ziņā stabilākajās dalībvalstīs".

Līguma 121. pantā minētā Protokola par konverģences kritērijiem 1. pants nosaka:

"šā Līguma 121. panta 1. punkta pirmajā ievilkumā minētās cenu stabilitātes kritērijs ir tas, ka vienu gadu pirms novērtējuma dalībvalstī ir stabilas cenas un vidējais inflācijas līmenis nepārsniedz 1.5 procentu punktus, to samērojot ar to triju dalībvalstu datiem, kurās cenu stabilitāte ir vislielākā. Inflāciju mēra, salīdzinot patēriņa cenu indeksus un ņemot vērā to, ka dažādās valstīs to nosaka dažādi."

2. Līguma noteikumu piemērošana

Šajā ziņojumā ECB Līguma nosacījumus piemēro šādi.

- Pirmkārt, minēto "vidējo inflācijas līmeni, kas novērots gadu pirms novērtējuma", aprēķina, izmantojot pēdējā pieejamā 12 mēnešu vidējā SPCI rādītāja pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo 12 mēnešu vidējo rādītāju. Tāpēc attiecībā uz inflāciju šajā ziņojumā aplūkots atsaucē periods ir no 2006. gada aprīļa līdz 2007. gada martam.
- Otrkārt, nosacījumu "to triju dalībvalstu dati, kurās cenu stabilitāte ir vislielākā", kas izmantots atsaucē vērtības definīcijā, piemēro, izmantojot šādu triju ES valstu, kurām ir viszemākais inflācijas līmenis, nesvērto aritmētisko vidējo inflāciju: Somijas (1.3%), Polijas (1.5%) un Zviedrijas (1.6%). Rezultātā vidējais rādītājs ir 1.5% un, pieskaitot 1.5 procentu punktus, atsaucē vērtība ir 3.0%.

Inflāciju nosaka, pamatojoties uz SPCI, ko ievieša konverģences novērtēšanai cenu stabilitātes jomā, izmantojot salīdzināšanas metodi (sk. statistikas pielikumu). Zināšanai – euro zonas vidējās inflācijas rādītājs sniegts ziņojuma statistikas daļā.

Attiecībā uz cenu dinamiku Līguma noteikumi un to piemērošana ECB darbībā sniegti 1. ielikumā.

Lai būtu iespējams vispusīgāks cenu norišu ilgtspējas novērtējums, 12 mēnešu vidējā SPCI inflācija atsaucē periodā no 2006. gada aprīļa līdz 2007. gada martam tiek aplūkota, ņemot

vērā dalībvalstu ekonomisko darbību cenu stabilitātes jomā pēdējo 10 gadu laikā. Tāpēc uzmanība pievērsta monetārās politikas virzienam, īpaši tam, vai monetārās iestādes galvenokārt koncentrējušās uz cenu stabilitātes nodrošināšanu un saglabāšanu, kā arī uz citu ekonomiskās politikas jomu ieguldījumu šā mērķa sasniegšanā. Turklāt ņemta vērā

makroekonomiskās vides ietekme uz cenu stabilitātes nodrošināšanu. Cenu dinamika vērtēta pieprasījuma un piedāvājuma apstākļos, t.sk. aplūkojot arī vienības darbaspēka izmaksas un importa cenas ietekmējošos faktoros. Visbeidzot, vērtētas arī citu svarīgu cenu indeksu (piemēram, SPCI, izņemot neapstrādātu pārtiku un enerģiju, nacionālā PCI, PCI, izņemot netiešo nodokļu pārmaiņas, privātā patēriņa deflatora, IKP deflatora un ražotāju cenu) tendences. Nākotnes perspektīvā pausts viedoklis par gaidāmajām inflācijas pārmaiņām tuvāko gadu laikā, t.sk. sniegtas svarīgāko starptautisko organizāciju un tirgus dalībnieku prognozes. Turklāt raksturoti strukturālie

aspekti, kas svarīgi, lai pēc euro ieviešanas saglabātu cenu stabilitāti veicinošu vidi.

Līgumā ietvertie fiskālo norišu noteikumi un to piemērošana ECB darbībā kopā ar procedūras jautājumiem apkopota 2. ielikumā.

Attiecībā uz valsts finanšu ilgtspēju atsaucies gada (2006) rezultāti aplūkoti, ņemot vērā dalībvalsts darbību pēdējo 10 gadu laikā. Vispirms vērtēta valdības parāda rādītāja dinamika un to noteicošie faktori šajā periodā, t.i., nominālā IKP pieauguma tempa un procentu likmju starpība, sākotnējā balance un deficīta-parāda korekcija. Šāda perspektīva var sniegt

2. ielikums

FISKĀLĀS NORISES

1. Līguma noteikumi

Saskaņā ar Līguma 121. panta 1. punkta otro ievilkumu jānodrošina

"valsts finanšu stāvokļa stabilitāte; tas paredz, ka ir sasniegts valsts budžeta stāvoklis bez pārmērīga deficīta, kā noteikts šā Līguma 104. panta 6. punktā".

Saskaņā ar Līguma 121. pantā minētā Protokola par konverģences kritērijiem 2. pantu:

"šā Līguma 121. panta 1. punkta otrajā ievilkumā minētais valdības budžeta stabilitātes kritērijs ir tas, ka novērtējuma brīdī uz dalībvalsti neattiecas atbilstīgi šā Līguma 104. panta 6. punktam pieņemtais Padomes lēmums par pārmērīgu budžeta deficītu".

104. pantā noteikta pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra. Saskaņā ar 104. panta 2. un 3. punktu Eiropas Komisija sagatavo ziņojumu, ja dalībvalsts neizpilda prasības attiecībā uz fiskālo disciplīnu, īpaši ja:

- a) plānotā vai faktiskā valdības budžeta deficīta attiecība pret IKP pārsniedz atsaucies vērtību (kas Protokolā par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru noteikta kā 3% no IKP), izņemot, ja:
 - attiecība ir vai nu ievērojami un pastāvīgi samazinājusies un sasniegusi līmeni, kas tuvojas atsaucies vērtībai; vai arī ja
 - atsaucies vērtības pārsniegums ir ārkārtējs un īslaicīgs un attiecība saglabājas tuva atsaucies vērtībai;

- b) valdības parāda attiecība pret IKP pārsniedz atsaucēs vērtību (kas Protokolā par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru noteikta kā 60% no IKP), izņemot, ja attiecība pietiekami samazinās un apmierinošā tempā tuvojas atsaucēs vērtībai.

Turklāt Komisijas sagatavotajā ziņojumā jāņem vērā tas, vai valdības budžeta deficīts pārsniedz valdības ieguldījumu izdevumus, un visi pārējie būtiskie faktori, t.sk. dalībvalsts ekonomiskā un budžeta situācija vidējā termiņā. Komisija var sagatavot ziņojumu arī tad, ja tā uzskata, ka dalībvalstij ir pārmērīga budžeta deficīta rašanās risks, lai gan kritēriji izpildīti. Ekonomikas un finanšu komiteja izsaka viedokli par Komisijas ziņojumu. Visbeidzot, saskaņā ar 104. panta 6. punktu ES Padome, pamatojoties uz Komisijas ieteikumu un ņemot vērā visas piezīmes, kuras varētu paust attiecīgā dalībvalsts, ievērojot kvalificētu balsu vairākumu un vispārējo novērtējumu, nolemj, vai šajā dalībvalstī ir pārmērīgs budžeta deficīts.

2. Līguma noteikumu piemērošana

Konverģences novērtēšanai ECB pauž viedokli par fiskālajām norisēm. Vērtējot ilgtspēju, ECB pārbauda fiskālo norišu galvenos rādītājus no 1997. gada līdz 2006. gadam, apsver perspektīvas un problēmas valsts finanšu jomā un analizē saiknes starp deficīta un parāda tendencēm.

ECB un Komisijai ir atšķirīgas lomas saistībā ar 104. pantu: ECB nav formālas nozīmes pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrā. ECB ziņojumā tiek tikai norādīts, vai valsts pakļauta pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrai.

Attiecībā uz Līguma noteikumu, ka parāda attiecībai, kas pārsniedz 60% no IKP, būtu "pietiekami jāsamazinās un apmierinošā tempā jātuvojas atsaucēs vērtībai", ECB novērtē iepriekšējās un nākotnes parāda tendences.

Fiskālo norišu vērtējums balstīts uz datiem, kas iegūti, pamatojoties uz nacionālajiem kontiem, saskaņā ar Eiropas Kontu sistēmu 1995 (sk. statistikas pielikumu). Lielāko daļu šajā ziņojumā sniegto rādītāju 2007. gada aprīlī nodrošināja Komisija, un tie ietver datus par valdības fiskālo situāciju no 1997. gada līdz 2006. gadam un Komisijas prognozes 2007. gadam.

papildu informāciju par to, cik lielā mērā makroekonomiskā vide, īpaši izaugsmes temps un procentu likmes, ietekmējusi parāda dinamiku. Tā var arī nodrošināt plašāku informāciju par fiskālās konsolidācijas centieni nozīmi, kā atspoguļots sākotnējā bilanci, un īpašo faktoru nozīmi deficīta-parāda korekcijā. Turklāt aplūkota valdības parāda struktūra, īpaši pievērsoties īstermiņa parāda īpatsvaram un ārvalstu valūtas parāda īpatsvaram un to dinamikai. Salīdzinot šos apjomus ar pašreizējo parāda rādītāja līmeni, parādīts fiskālo bilanci jutīgums pret valūtas kursu un procentu likmju pārmaiņām.

Tālāk aplūkota deficīta rādītāja attīstība. Šajā kontekstā uzskatāms par lietderīgu paturēt prātā, ka valsts gada deficīta rādītāja pārmaiņas parasti nosaka dažādi spēki. To ietekmi bieži iedala, no vienas puses, "cikliskā ietekmē", kas atspoguļo deficīta reakciju uz ekonomiskā cikla pārmaiņām, un, no otras puses, "necikliskā ietekmē", ko bieži izmanto, lai atspoguļotu strukturālas vai pastāvīgas fiskālās politikas korekcijas. Tomēr ne vienmēr var uzskatīt, ka šāda necikliska ietekme, kāda uzrādīta šajā ziņojumā, pilnībā atspoguļo fiskālās situācijas strukturālās pārmaiņas, jo tā ietver īslaicīgu ietekmi uz budžeta bilanci, ko izraisa politikas

pasākumu un īpašu faktoru ietekme. Sīkāk apskatītas arī valdību ieņēmumu un izdevumu iepriekšējās tendences un ieskicētas plašas konsolidācijas jomas.

Vērtējot nākotnes perspektīvas, minēti 2007. gada valstu budžeta plāni un jaunākās Eiropas Komisijas prognozes un ņemta vērā Konverģences programmā noteiktā vidējā termiņa fiskālā stratēģija, ietverot tās Stabilitātes un izaugsmes paktā paredzētā vidējā termiņa mērķrādītāja prognozētās izpildes, kā arī parāda rādītāja perspektīvas

novērtējumu, ņemot vērā pašreizējo fiskālo politiku. Turklāt uzsvērti ilgtermiņa uzdevumi budžeta pozīcijas ilgtspējas saglabāšanai, īpaši tie, kuri attiecas uz nefondēto valsts pensiju sistēmu sakarā ar demogrāfiskajām pārmaiņām un valdības sniegtajām garantijām.

Līguma noteikumi un to piemērošana ECB darbībā attiecībā uz valūtas kursa dinamiku sniegti 3. ielikumā.

Gan Kipra, gan Malta piedalās VKM II kopš 2005. gada 2. maija, t.i., nedaudz ilgāk nekā

3. ielikums

VALŪTAS KURSA DINAMIKA

1. Līguma noteikumi

Saskaņā ar Līguma 121. panta 1. punkta trešo ievilkumu jānodrošina, ka:

"vismaz divus gadus attiecīgās valsts valūtas kursa svārstības palikušas Eiropas Monetārās sistēmas valūtas kursa mehānisma noteiktajās robežās un šīs valsts valūta nav devalvēta attiecībā pret jebkuras citas dalībvalsts valūtu".

Līguma 121. pantā minētā Protokola par konverģences kritērijiem 3. pants paredz, ka:

"Kritērijs šā Līguma 121. panta 1. punkta trešajā ievilkumā minētajai dalībai Eiropas Monetārās sistēmas valūtas kursa mehānismā ir tāds, ka dalībvalsts vismaz divus gadus pirms novērtējuma bez lielām grūtībām ievērojusi paredzētās svārstību robežas Eiropas Monetārās sistēmas valūtas kursa mehānismā. Proti, dalībvalsts šajā laikā pēc savas iniciatīvas nav devalvējusi savas valūtas divpusējo centrālo kursu attiecībā pret jebkuras citas dalībvalsts valūtu."

2. Līguma noteikumu piemērošana

Attiecībā uz valūtas kursa stabilitāti ECB novērtē, vai valsts bez nopietnām problēmām piedalījies VKM II (kas no 1999. gada janvāra aizstāja VKM) vismaz divus gadus pirms konverģences novērtējuma, jo īpaši nemazinot savas valūtas kursu attiecībā pret euro. Īsāka dalības laika gadījumos valūtas kursa dinamika aplūkota divu gadu atsaucē periodā, kā tas darīts iepriekšējos ziņojumos.

Novērtējot valūtas kursa stabilitāti attiecībā pret euro, uzmanība pievērsta tam, vai valūtas kurss ir tuvs VKM II centrālajam kursam, ņemot vērā arī faktorus, kuri varētu veicināt attiecīgā valūtas kursa kāpumu, kas atbilst iepriekš izmantotajai pieejai. Tāpēc svārstību koridora diapazons VKM II nerada problēmas valūtas kursa stabilitātes kritērija novērtēšanā.

Turklāt jautājumu par to, vai valstij nav bijušas "nopietnas problēmas", parasti izskata šādi: 1) novērtējot valūtas kursa novirzi no VKM II centrālā kursa attiecībā pret euro, 2) izmantojot rādītājus, piemēram, valūtas kursa svārstības attiecībā pret euro un to tendenci, kā arī īstermiņa procentu likmju starpības attiecībā pret euro zonu un to attīstību, un 3) apsverot ārvalstu valūtas intervenču nozīmi.

Visi divpusējie valūtas kursi atsaucēs periodā no 2005. gada maija līdz 2007. gada aprīlim ir oficiālie ECB atsaucēs kursi (sk. statistikas pielikumu).

divus gadus pirms šā ziņojuma pabeigšanas. To valūtu dinamika parādīta attiecībā pret euro no 2005. gada 27. aprīļa līdz 2007. gada 26. aprīlim (t.i., datumam, kuram atbilst šajā ziņojumā iekļautie dati). Laikā starp 2007. gada 26. aprīli un 2007. gada 16. maiju (šā ziņojuma pabeigšanas datumu) abu valstu valūtu kursi attiecībā pret euro bija stabili.

tīro starptautisko investīciju bilanci ilgākā periodā. Attiecībā uz tirgu integrāciju tiek vērtēta arī euro zonas dalība valsts kopējā ārējā tirdzniecībā.

Līgumā ietvertie ilgtermiņa procentu likmju dinamikas noteikumi un to piemērošana ECB darbībā sniegta 4. ielikumā.

Papildus nominālā valūtas kursa pārmaiņām attiecībā pret euro īsumā aplūkoti dati, kas liecina par pašreizējā valūtas kursa stabilitāti. Tie ir dati par reālo divpusējo un efektīvo valūtas kursu attīstību, maksājumu bilances tekošo, kapitāla un finanšu kontu, kā arī valsts

Kā jau minēts, Līgumā precīzi sniegta atsauce uz "konverģences ilgtspēju", ko atspoguļo ilgtermiņa procentu likmes. Tāpēc norises atsaucēs periodā no 2006. gada aprīļa līdz 2007. gada martam aplūkotas saistībā ar ilgtermiņa procentu likmju tendencēm pēdējo

4. ielikums

ILGTERMIŅA PROCENTU LIKMJU DINAMIKA

1. Līguma noteikumi

Līguma 121. panta 1. punkta ceturtajā ievilkumā prasīta

"stabilitāte, ko dalībvalsts panākusi konverģencē un Eiropas Monetārās sistēmas valūtas kursa mehānismā, kuru atspoguļo ilgtermiņa procentu likmes".

Līguma 121. pantā minētā Protokola par konverģences kritērijiem 4. pants paredz, ka:

"šā Līguma 121. panta 1. punkta ceturtajā ievilkumā minētās procentu likmju konverģences kritērijs ir tāds, ka dalībvalsts vidējā nominālā ilgtermiņa procentu likme, kas pirms novērtējuma novērota vienu gadu, pārsniedz ne vairāk kā par 2 procentu punktiem trijās dalībvalstīs, kur cenu stabilitāte ir vislielākā. Procentu likmes mēra, par pamatu ņemot valdības ilgtermiņa obligācijas vai līdzīgus vērtspapīrus un ņemot vērā to, ka dažādās valstīs tās nosaka dažādi."

2. Līguma noteikumu piemērošana

Šajā ziņojumā ECB piemēro Līguma noteikumus šādi.

- Pirmkārt, attiecībā uz "vidējo nominālo ilgtermiņa procentu likmi", kas "pirms novērtējuma novērota vienu gadu"; ilgtermiņa procentu likme tiek aprēķināta kā aritmētiskais vidējais rādītājs pēdējo 12 mēnešu laikā, par kuru bijuši pieejami SPCI dati. Šajā ziņojumā aplūkots atsaucē periods ir no 2006. gada aprīļa līdz 2007. gada martam.
- Otrkārt, nosacījums "trijās dalībvalstīs, kur cenu stabilitāte ir vislielākā", kas izmantots atsaucē vērtības definēšanai; to lieto, izmantojot ilgtermiņa procentu likmju nesvērto aritmētisko vidējo rādītāju tajās pašās trijās ES valstīs, kuru dati lietoti cenu stabilitātes kritērija novērtēšanas atsaucē vērtības aprēķinā (sk. 1. ielikumu). Šajā ziņojumā aplūkotajā atsaucē periodā šo triju valstu ilgtermiņa procentu likmes bija 3.8% (Zviedrija), 3.9% (Somija) un 5.3% (Polija); rezultātā vidējā likme ir 4.4% un, pieskaitot 2 procentu punktus, atsaucē vērtība ir 6.4%.

Procentu likmes aprēķinātas, pamatojoties uz pieejamām saskaņotajām ilgtermiņa procentu likmēm, kuras noteiktas konverģences novērtēšanai (sk. statistikas pielikumu).

Valstī, kurā nav pieejama saskaņota ilgtermiņa procentu likme, veic pēc iespējas plašu finanšu tirgu analīzi, ņemot vērā valdības parāda apjomu un citus būtiskus rādītājus, lai novērtētu stabilitāti, ko dalībvalsts panākusi konverģencē, un tās dalības ilgumu VKM II.

10 gadu laikā (vai periodā, par kuru pieejami dati) un galvenajiem faktoriem, kas nosaka to atšķirības salīdzinājumā ar euro zonā dominējošo vidējo ilgtermiņa procentu likmi.

Visbeidzot, saskaņā ar Līguma 121. panta 1. punktu šajā ziņojumā jāanalizē daži citi svarīgi faktori, t.i., "ECU attīstība, tirgu integrācijas rezultāti, maksājumu bilances tekošā konta stāvoklis un dinamika, kā arī vienības darbaspēka izmaksu un citu cenu indeksu attīstības vērtējums". Šie faktori aplūkoti 4. nodaļā atbilstoši jau minētajiem atsevišķajiem kritērijiem. Ņemot vērā euro ieviešanu 1999. gada 1. janvārī, ECU attīstība vairs netiek aplūkota.

2.2. NACIONĀLO TIESĪBU AKTU ATBILSTĪBA LĪGUMAM

2.2.1. IEVADS

Saskaņā ar Līguma 122. panta 2. punktu ECB (un Komisijai) vismaz reizi divos gados vai pēc tādās dalībvalsts pieprasījuma, uz kuru attiecas izņēmums, jā sagatavo ziņojums ES Padomei saskaņā ar 121. panta 1. punktā noteikto kārtību. Katrā ziņojumā jāiekļauj katras dalībvalsts, uz kuru attiecas izņēmums, nacionālo tiesību aktu, t.sk. NCB statūtu, novērtējums par atbilstību Līguma 108. un 109. pantam un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem (tālāk tekstā – Statūti). Šādu Līgumā noteiktu pienākumu dalībvalstīm, uz kurām attiecas izņēmums, sauc arī par tiesisko konverģenci. Novērtējot tiesisko konverģenci, ECB neaprobežojas tikai ar nacionālo tiesību aktu formālu novērtējumu, bet var arī apsvērt, vai attiecīgo nosacījumu ieviešana atbilst Līguma un Statūtu garam. ECB īpašas bažas

rada pēdējā laikā arvien pieaugošās pazīmes, ka uz dažu dalībvalstu NCB lēmēj institūcijām tiek izdarīts spiediens, kas neatbilst Līguma garam attiecībā uz centrālo banku neatkarību. Tāpēc, pirms ECB sniegs kādu galīgu pozitīvu novērtējumu, kurā atzīts, ka dalībvalsts nacionālie tiesību akti atbilst Līgumam un Statūtiem, tā rūpīgi uzraudzīs visas norises.

DALĪBVALSTIS, UZ KURĀM ATTIECAS IZŅĒMUMS, UN TIESISKĀ KONVERĢENCE

Kipra un Malta, kuru nacionālie tiesību akti tiek vērtēti šajā ziņojumā, ir dalībvalstis, uz kurām attiecas izņēmums, t.i., tās vēl nav ieviesušas euro. Akta par pievienošanās nosacījumiem¹ 4. pants nosaka, ka "Katra jaunā dalībvalsts no pievienošanās dienas piedalās Ekonomikas un monetārajā savienībā kā dalībvalsts, uz ko attiecas izņēmums, kā tā definēta EK līguma 122. pantā."

ECB izvērtējusi tiesiskās konverģences pakāpi Kiprā un Maltā, kā arī likumdošanas pasākumus, kas veikti vai kas tām jāveic, lai šo mērķi sasniegtu.

Tiesiskās konverģences vērtēšanas mērķis ir veicināt ES Padomes lēmumu par to, kuras dalībvalstis "izpilda nepieciešamos noteikumus vienotās valūtas ieviešanai". Tiesiskajā jomā šādi nosacījumi īpaši attiecas uz centrālās bankas neatkarību un NCB tiesisko integrāciju Eurosistēmā.

TIESISKĀ NOVĒRTĒJUMA STRUKTŪRA

Tiesiskajā novērtējumā kopumā ievērota iepriekšējo ECB un EMI tiesiskās konverģences ziņojumu – konkrēti ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojuma (par Čehijas Republiku, Igauniju, Kipru, Latviju, Ungāriju, Maltu, Poliju, Slovākiju un Zviedriju), ECB 2006. gada maija Konverģences ziņojuma (par Lietuvu un Slovēniju), ECB 2004. gada Konverģences ziņojuma (par Čehijas Republiku, Igauniju, Kipru, Latviju, Lietuvu, Ungāriju, Maltu, Poliju, Slovēniju, Slovākiju un Zviedriju), 2002. gada Konverģences ziņojuma (par Zviedriju) un 2000. gada Konverģences ziņojuma (par Grieķiju un Zviedriju), kā arī

EMI 1998. gada Konverģences ziņojuma – uzbūve. Nacionālo tiesību aktu atbilstība aplūkota, ņemot vērā arī tiesību aktu grozījumus, kas stājās spēkā pirms 2007. gada 15. marta.

2.2.2. PIELĀGOŠANAS IESPĒJAS

2.2.2.1. PIELĀGOŠANAS JOMAS

Lai noteiktu jomas, kurās nepieciešama nacionālo tiesību aktu pielāgošana, tiek vērtēti šādi jautājumi:

- atbilstība NCB neatkarības noteikumiem Līgumā (108. pants) un Statūtos (7. un 14.2. pants), kā arī atbilstība konfidencialitātes noteikumiem (Statūtu 38. pants),
- atbilstība monetārās finansēšanas aizliegumam (Līguma 101. pants) un privileģētā piekļuve (Līguma 102. pants), un vienotas euro rakstības ievērošana, kas prasīta Kopienas tiesībās, un
- NCB tiesiskā integrācija Eurosistēmā (īpaši saistībā ar Statūtu 12.1. un 14.3. pantu).

2.2.2.2. "ATBILSTĪBA" PRETĒJI "SASKAŅOŠANAI"

Līguma 109. pantā noteikts, ka jānodrošina nacionālo tiesību aktu "atbilstība" Līgumam un Statūtiem, tāpēc visas neatbilstības jānovērš. Šā nosacījuma izpildes nepieciešamību neietekmē ne Līguma un Statūtu prioritāte pār nacionālajiem tiesību aktiem, ne neatbilstību raksturs.

Nacionālajiem tiesību aktiem izvirzītā "atbilstības" prasība nenozīmē, ka Līgums nosaka prasību "saskaņot" NCB statūtus *inter se* vai ar Statūtiem. Nacionālās atšķirības var turpināt pastāvēt tiktāl, ciktāl tās neapdraud

¹ Akts par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā (OV L 236, 23.09.2003., 33. lpp.). Bulgārijas un Rumānijas gadījumā sk. Akta par Bulgārijas Republikas un Rumānijas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā, 5. pantu (OV L 157, 21.06.2005., 203. lpp.).

Kopienas ekskluzīvo kompetenci monetārajos jautājumos. Statūtu 14.4. pantā tiešām noteikts, ka NCB atļauts veikt funkcijas, kas atšķiras no Statūtos noteiktajām funkcijām, ar noteikumu, ka to izpilde netraucē ECBS mērķu un uzdevumu izpildi. Nosacījumi, kas atļauj šādu papildu funkciju iekļaušanu NCB statūtos, skaidri atspoguļo situācijas, kurās var saglabāties atšķirības. Tātad termins "atbilstošs" vairāk norāda, ka nacionālie tiesību akti un NCB statūti jākorrigē tā, lai novērstu neatbilstības Līgumam un Statūtiem un nodrošinātu NCB integrāciju ECBS nepieciešamajā līmenī. Īpaši jāmaina jebkādi nosacījumi, kas ierobežo Līgumā noteikto NCB neatkarību un tās kā ECBS neatņemamas daļas darbību. Tāpēc palaušanās vienīgi uz Kopienas tiesību aktu prioritāti pār nacionālajiem tiesību aktiem nav pietiekama, lai to panāktu.

Līguma 109. pantā noteiktais pienākums aptver vienīgi neatbilstību Līgumam un Statūtiem. Tomēr nacionālie tiesību akti, kas neatbilst Kopienas sekundārajiem tiesību aktiem, ir ar tiem jāsaskaņo. Kopienas tiesību aktu prioritāte neskar nacionālo tiesību aktu pielāgošanas pienākumu. Šī vispārīgā prasība izriet ne vien no Līguma 109. panta, bet arī no Eiropas Kopienas tiesas prakses.²

Līgums un Statūti neparedz veidu, kādā jāpanāk nacionālo tiesību aktu atbilstība. To var veikt, izdarot atsauces uz Līgumu un Statūtiem vai inkorporējot to nosacījumus un atsauces uz tiem, vai novēršot neatbilstības, vai apvienojot visas minētās metodes.

Turklāt Kopienas institūcijām un dalībvalstīm jāizmanto arī konsultācijas ar ECB par tās kompetencē saskaņā ar Līguma 105. panta 4. punktu un Statūtu 4. pantu esošo tiesību aktu projektu nosacījumiem, lai nodrošinātu un saglabātu nacionālo tiesību aktu atbilstību Līgumam un Statūtiem. Padomes 1998. gada 29. jūnija Lēmums 98/415/EK par valstu iestāžu apspriešanos ar Eiropas Centrālo banku par tiesību aktu projektiem³ nepārprotami prasa dalībvalstīm veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu šā pienākuma izpildi.

2.2.3. NCB NEATKARĪBA

Attiecībā uz centrālās bankas neatkarību un konfidencialitāti dalībvalstīs, kas ES pievienojās 2004. gadā, bija jāpieskaņo nacionālie tiesību akti, lai izpildītu attiecīgos Līguma un Statūtu nosacījumus un tie stātos spēkā 2004. gada 1. maijā. Zviedrijai nepieciešamā pielāgošana bija jāveic līdz ECBS izveidošanai 1998. gada 1. jūnijā.

2.2.3.1. CENTRĀLĀS BANKAS NEATKARĪBA

EMI 1995. gada novembrī izstrādāja centrālo banku neatkarības pamatpazīmju sarakstu (tas vēlāk detalizēti aprakstīts 1998. gada Konverģences ziņojumā), kas tolaik bija dalībvalstu nacionālo tiesību aktu, īpaši NCB statūtu, novērtējuma pamats. Centrālās bankas neatkarības jēdziens ietver dažādus neatkarības veidus, t.i., funkcionālo, institucionālo, personisko un finansiālo, kas vērtējami atsevišķi. Dažu pēdējo gadu laikā šo centrālās bankas neatkarības aspektu analīze precizēta ECB pieņemtajos atzinumos. Šie aspekti veido pamatu to dalībvalstu nacionālo tiesību aktu un Līguma un Statūtu konverģences pakāpes novērtējumam, uz kurām attiecas izņēmums.

FUNKCIONĀLĀ NEATKARĪBA

Centrālās bankas neatkarība nav pašmērķis, bet gan līdzeklis tāda mērķa sasniegšanai, kam jābūt skaidri noteiktam un dominējošam salīdzinājumā ar jebkuru citu mērķi. Funkcionālajai neatkarībai nepieciešams katras NCB galveno mērķi noteikt nepārprotami, juridiski precīzi un saskaņā ar Līgumā noteikto galveno mērķi – cenu stabilitāti. To sasniegt palīdz NCB nodrošināšana ar līdzekļiem un instrumentiem, kas vajadzīgi šāda mērķa sasniegšanai neatkarīgi no jebkuras citas institūcijas. Līguma prasība attiecībā uz centrālās bankas neatkarību atspoguļo vispārējo viedokli, ka galveno mērķi – cenu stabilitāti – vislabāk nodrošinās pilnīgi neatkarīga institūcija ar precīzi formulētām pilnvarām. Centrālo banku neatkarība pilnībā savienojama ar NCB

² Sk. arī Lietu 167/73 "Eiropas Kopienas Komisija pret Francijas Republiku" [1974] ECR 359 (*Code du Travail Maritime*).

³ OV L 189, 03.07.1998., 42. lpp.

atbildību par to pieņemtajiem lēmumiem, kas ir svarīgs aspekts, lai veicinātu uzticēšanos banku neatkarīgajam statusam. Tas ietver caurredzamību un dialogu ar trešajām personām.

Saistībā ar termiņiem nav precīzi noteikts, kad to dalībvalstu NCB, uz kurām attiecas izņēmums, jāatbilst galvenajam cenu stabilitātes mērķim, kas noteikts Līguma 105. panta 1. punktā un Statūtu 2. pantā. Zviedrijas gadījumā jautājums bija par to, vai šim pienākumam būtu jāsākas no ECBS izveidošanas brīža vai no euro ieviešanas brīža. Attiecībā uz dalībvalstīm, kas ES pievienojās 2004. gada 1. maijā, jautājums ir par to, vai tam būtu jāsākas no šā datuma vai no euro ieviešanas brīža. Kaut gan Līguma 105. panta 1. punkts neattiecas uz dalībvalstīm, uz kurām attiecas izņēmums (sk. Līguma 122. panta 3. punktu), Statūtu 2. pants attiecas uz šādām dalībvalstīm (sk. Statūtu 43.1. pantu). ECB uzskata, ka pienākums par NCB galveno mērķi noteikt cenu stabilitāti sākas no 1998. gada 1. jūnija Zviedrijas gadījumā un no 2004. gada 1. maija – to dalībvalstu gadījumā, kuras šajā datumā pievienojās ES. Tas pamatojas uz to, ka viens no Kopienas pamatprincipiem, t.i., cenu stabilitāte (Līguma 4. panta 3. punkts), piemērojams arī dalībvalstīm, uz kurām attiecas izņēmums. Tas pamatojas arī uz Līguma mērķi visām dalībvalstīm censties panākt makroekonomisko konverģenci, t.sk. cenu stabilitāti, kas ir šo regulāro ECB un Komisijas ziņojumu nolūks. Šāds secinājums balstās arī uz nepieciešamo centrālās bankas neatkarības *ratio legis*, kas ir pamatota tikai tad, ja vispārējais cenu stabilitātes mērķis ir prioritāte.

Valstu novērtējumi šajā ziņojumā balstās uz šiem secinājumiem par dalībvalstu ar izņēmuma statusu NCB pienākuma termiņu cenu stabilitātes kā galvenā mērķa noteikšanai.

INSTITUCIONĀLĀ NEATKARĪBA

Institucionālās neatkarības princips nepārprotami pausts Līguma 108. pantā un Statūtu 7. pantā. Šo pantu nosacījumi aizliedz

NCB un to lēmēj institūciju locekļiem lūgt vai saņemt norādījumus no Kopienas iestādēm vai institūcijām, no jebkuras dalībvalsts valdības vai kādas citas institūcijas. Turklāt tie aizliedz Kopienas iestādēm un institūcijām un dalībvalstu valdībām censties ietekmēt tos NCB lēmēj institūciju locekļus, kuru lēmumi var ietekmēt NCB veicamo ar ECBS saistīto uzdevumu izpildi.

Vienalga, vai NCB ir valsts institūcija, īpaša valsts tiesībām pakļauta institūcija vai tikai akciju sabiedrība, pastāv risks, ka īpašnieks, pamatojoties uz īpašumtiesībām, var ietekmēt tās lēmumu pieņemšanu attiecībā uz uzdevumiem, kas saistīti ar ECBS. Šāda ietekme, kas īstenota vai nu izmantojot akcionāru tiesības, vai citādi, var ietekmēt NCB neatkarību, tāpēc tā jāierobežo ar likumu.

Aizliegums sniegt norādījumus

Trešo personu tiesības sniegt norādījumus NCB, to lēmēj institūcijām vai šo lēmēj institūciju locekļiem nav savienojamas ar Līgumu un Statūtiem, ja tas skar ar ECBS saistītus uzdevumus.

Aizliegums apstiprināt, apturēt, anulēt vai atlikt lēmumus

Trešo personu tiesības apstiprināt, apturēt, anulēt vai atlikt NCB lēmumus nav savienojamas ar Līgumu un Statūtiem, ja tas skar ar ECBS saistītus uzdevumus.

Aizliegums uz likumiska pamata cenzēt lēmumus

Citu institūciju, izņemot neatkarīgas tiesas, tiesības uz likumiska pamata cenzēt lēmumus, kas saistīti ar ECBS uzdevumu izpildi, nav savienojamas ar Līgumu un Statūtiem, jo šo uzdevumu izpildi nedrīkst politiski pārvērtēt. NCB prezidenta tiesības apturēt ECBS vai NCB lēmēj institūcijas likumīgi pieņemtu lēmumu izpildi un pēc tam tos iesniegt politiskām institūcijām galīgā lēmuma pieņemšanai būtu līdzvērtīgas norādījumu lūgšanai no trešajām personām.

Aizliegums ar balsstiesībām piedalīties NCB lēmēj institūcijās

Trešo personu pārstāvju dalība NCB lēmēj institūcijās ar tiesībām balsot par jautājumiem, kas skar NCB veicamo ar ECBS saistīto uzdevumu izpildi, pat ja šāda balss nav izšķiroša, nav savienojama ar Līgumu un Statūtiem.

Aizliegums *ex ante* sniegt ieteikumus par NCB lēmumiem

NCB ar likumu noteikts pienākums *ex ante* konsultēties ar trešajām personām nodrošina tām oficiālu mehānismu galīgā lēmuma ietekmēšanai, tāpēc nav savienojams ar Līgumu un Statūtiem.

Tomēr NCB un trešo personu dialogs, pat ja tā pamatā ir likumā noteikti pienākumi sniegt informāciju un apmainīties viedokļiem, atbilst centrālās bankas neatkarībai ar nosacījumu, ka:

- nenotiek iejaukšanās NCB lēmēj institūciju locekļu neatkarībā;
- pilnībā tiek respektēts NCB prezidentu kā ECB Ģenerālpadomes locekļu īpašais statuss;
- tiek ievērotas Statūtos noteiktās konfidencialitātes prasības.

NCB lēmēj institūciju locekļu atbrīvošana no pienākumiem

Statūtu nosacījumos attiecībā uz trešo personu (piemēram, valdību) īstenoto NCB lēmēj institūciju locekļu atbrīvošanu no pienākumiem (piemēram, saistībā ar pārskatiem) jāietver atbilstošas garantijas, lai šādas pilnvaras neaizskartu atsevišķa NCB locekļa spējas patstāvīgi pieņemt lēmumus par uzdevumiem, kas saistīti ar ECBS (vai izpildīt ECBS līmenī pieņemtos lēmumus). Šajā nolūkā NCB statūtos ieteikts iekļaut skaidri paustu noteikumu.

PERSONISKĀ NEATKARĪBA

Centrālās bankas neatkarību aizsargā arī Statūtu noteikums par NCB lēmēj institūciju locekļu amata pilnvaru termiņa nodrošinājumu. Prezidenti ir ECB Ģenerālpadomes locekļi. Statūtu 14.2. pantā noteikts, ka NCB statūtos īpaši jāparedz minimālais prezidenta amata pilnvaru termiņš – pieci gadi. Nodrošināta arī aizsardzība pret prezidentu patvarīgu atbrīvošanu no amata, nosakot, ka viņus var atbrīvot no amata tikai tad, ja prezidents vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai, vai izdarījis smagu pārkāpumu, kā arī paredzot iespēju apstrīdēt lēmumu Eiropas Kopienu Tiesā. NCB statūtiem jāatbilst šim noteikumam, kā noteikts tālāk tekstā.

Prezidentu minimālais amata pilnvaru termiņš

Saskaņā ar Statūtu 14.2. pantu NCB statūtiem jāparedz, ka minimālais prezidenta amata pilnvaru termiņš ir pieci gadi. Tas neaizliedz ilgākus amata pilnvaru termiņus, savukārt neierobežotam amata pilnvaru termiņam nav nepieciešama statūtu pielāgošana, ja prezidenta atbrīvošanas no amata iemesli atbilst Statūtu 14.2. pantam. Ja tiek grozīti NCB statūti, tiesību aktam, ar kuru tiek veikti grozījumi, jānodrošina prezidenta un citu lēmēj institūciju locekļu, kuri var aizstāt prezidentu, amata pilnvaru termiņa aizsardzība.

Pamatojums prezidentu atbrīvošanai no amata

NCB statūtiem jānodrošina, ka prezidentus nevar atbrīvot no amata tādu iemeslu dēļ, kuri nav minēti Statūtu 14.2. pantā. Šīs prasības mērķis ir neļaut prezidentu apstiprināšanā iesaistītajām iestādēm, īpaši valdībai vai parlamentam, patvarīgi atbrīvot viņus no amata. NCB statūtos vai nu jāmin atbrīvošanas iemesli saskaņā ar Statūtu 14.2. pantu, vai arī nav jāiekļauj atbrīvošanas iemeslu uzskaitījums, jo uz NCB tieši attiecas Statūtu 14.2. panta noteikumi.

**Pārējo ar ECBS saistītu uzdevumu izpildē
iesaistīto NCB lēmēj institūciju locekļu amata
pilnvaru termiņa nodrošinājums un
pamatojums atbrīvošanai no amata**

Personiskā neatkarība būtu apdraudēta, ja tādi paši noteikumi, kādi nodrošina prezidenta amata pilnvaru termiņu un pamatojumu atbrīvošanai no amata, netiktu piemēroti arī citiem NCB lēmēj institūciju locekļiem, kuri veic ar ECBS saistītu uzdevumu izpildi.⁴ Vienlīdzīgu amata pilnvaru termiņa nodrošinājumu nosaka vairākas Līguma un Statūtu normas. Statūtu 14.2. pantā nav noteikts, ka amata pilnvaru termiņa nodrošinājums attiecas tikai uz NCB prezidentiem, bet Līguma 108. pants un Statūtu 7. pants attiecas uz NCB "lēmēj institūciju locekļiem", ne tikai konkrēti uz NCB prezidentiem. Tas ir īpaši svarīgi, ja NCB prezidents ir "pirmais starp līdzīgiem" kolēģiem ar vienādām balsstiesībām vai ja šiem citiem locekļiem varētu nākties aizstāt amatā NCB prezidentu.

Tiesības uz lēmumu apstrīdēšanu tiesā

Lai ierobežotu politisko rīcības brīvību, vērtējot iemeslus atbrīvošanai no amata, NCB lēmēj institūciju locekļiem jāparedz tiesības neatkarīgā tiesā apstrīdēt jebkuru lēmumu par viņu atbrīvošanu no amata.

Statūtu 14.2. pantā noteikts, ka no amata atbrīvoti NCB prezidenti šo lēmumu var apstrīdēt Eiropas Kopienų Tiesā. Nacionālajos tiesību aktos vai nu būtu jāiekļauj atsauce uz Statūtiem, vai arī nebūtu jāmin tiesības apstrīdēt lēmumu Eiropas Kopienų Tiesā (jo Statūtu 14.2. panta nosacījumi ir tieši piemērojami).

Nacionālajos tiesību aktos arī jāparedz tiesības valsts tiesās apstrīdēt lēmumu par citu ar ECBS saistītu uzdevumu izpildē iesaistīto NCB lēmēj institūciju locekļu atbrīvošanu no amata. Šīs tiesības var būt gan vispārējo tiesību aktu jautājums, gan īpaša norma. Lai gan var apgalvot, ka šīs tiesības ir nodrošinātas saskaņā ar vispārējiem tiesību aktiem, juridiskās precizitātes dēļ būtu ieteicams konkrēti noteikt šādas apstrīdēšanas tiesības.

Nodrošinājums pret interešu konfliktu

Attiecībā uz personisko neatkarību jānovērš arī jebkādu interešu konfliktu rašanās, pildot NCB lēmēj institūciju locekļu pienākumus NCB (NCB prezidentiem – arī ECB lēmēj institūciju locekļu pienākumus) un citas ar ECBS saistītu uzdevumu izpildē iesaistīto NCB lēmēj institūciju locekļu iespējamās funkcijas, kuras varētu apdraudēt šo locekļu personisko neatkarību. Principā dalība ar ECBS saistītu uzdevumu izpildē iesaistītā lēmēj institūcijā nav savienojama ar citām funkcijām, kas varētu izraisīt interešu konfliktu. Īpaši šādi lēmēj institūciju locekļi nedrīkst ieņemt amatus vai viņiem nedrīkst būt intereses, kas varētu ietekmēt viņu darbību, pārstāvēt likumdevējas institūcijas vai valdību, reģionu vai vietējā līmeņa pārvaldes institūcijas, vai saistībā ar dalību komercorganizācijās. Sevišķi jāuzmanās, lai novērstu potenciālos interešu konfliktus saistībā ar lēmēj institūciju locekļiem, kuriem nav izpildfunkciju.

FINANSIĀLĀ NEATKARĪBA

Pat ja NCB ir pilnīgi nodrošināta funkcionālā, institucionālā un personiskā neatkarība (t.i., to garantē NCB statūti), tās kopējā neatkarība būtu apdraudēta, ja tā nevarētu savu pilnvaru pildīšanai (t.i., ar ECBS saistītu uzdevumu izpildei saskaņā ar Līgumu un Statūtiem) autonomi izmantot pietiekamus finanšu resursus.

Dalībvalstis nedrīkst pieļaut, ka to NCB nav pietiekamu finanšu līdzekļu ar ECBS vai Eurosistēmu saistīto uzdevumu veikšanai.

⁴ Sk. 2004. gada 4. novembra ECB atzinuma CON/2004/35 pēc Ungārijas Finanšu ministrijas pieprasījuma par likumprojektu, ar ko groza Likumu par *Magyar Nemzeti Bank*, 8. punktu; 2005. gada 4. augusta ECB atzinuma CON/2005/26 pēc *Národná banka Slovenska* pieprasījuma par likumprojektu, ar ko groza Aktu Nr. 566/1992 Coll. par *Národná banka Slovenska*, ar grozījumiem, un par dažu likumu grozījumiem 8. punktu; 2006. gada 25. augusta ECB atzinuma CON/2006/44 pēc *Banca d'Italia* pieprasījuma par *Banca d'Italia* Statūtu grozījumiem 3.3. punktu; 2006. gada 22. jūnija ECB atzinuma CON/2006/32 pēc Francijas Senāta pieprasījuma par likuma par *Banque de France* projektu 2.6. punktu un 2007. gada 7. marta ECB atzinuma CON/2007/6 pēc Vācijas Finanšu ministrijas pieprasījuma par Astotā likuma projektu, ar ko groza Likuma par *Deutsche Bundesbank*, 2.3. un 2.4. punktu.

Jāatzīmē, ka arī Statūtu 28.1. un 30.4. pants paredz iespēju prasīt NCB turpmāk veikt ieguldījumus ECB kapitālā un ieskaitīt papildu līdzekļus valūtas rezervēs.⁵ Turklāt Statūtu 33.2. pantā noteikts⁶, ka gadījumos, ja ECB radušies zaudējumi, kurus nav iespējams pilnībā segt no vispārējo rezervju fonda, ECB Padome var pieņemt lēmumu norakstīt atlikušos zaudējumus no attiecīgā finanšu gada monetārajiem ienākumiem proporcionāli summām, kas piešķirtas NCB, nepārsniedzot šīs summas. Finansiālās neatkarības princips prasa, lai šo nosacījumu izpilde tomēr ļautu NCB netraucēti veikt savas funkcijas.

Turklāt finansiālās neatkarības princips nozīmē arī to, ka NCB rīcībā jābūt pietiekamiem līdzekļiem, lai veiktu ne tikai ar ECBS saistītos, bet arī nacionālos uzdevumus (piemēram, NCB pārvaldes un darbības finansēšanu).

Tāpēc finansiālās neatkarības koncepcija jāvērtē no viedokļa, vai kādai trešajai personai nav iespējas tieši vai netieši ietekmēt ne tikai NCB funkcijas, bet arī tās spēju (gan cilvēkresursu, gan pietiekamu finanšu līdzekļu ziņā) īstenot savas pilnvaras. Šajā sakarā četri tālāk izklāstītie finansiālās neatkarības aspekti ir īpaši nozīmīgi, un daži tikai nesen ir precizēti.⁷ Tās ir finansiālās neatkarības iezīmes, attiecībā uz kurām NCB ir visneaizsargātākās pret ārējo ietekmi.

Budžeta noteikšana

Ja trešajai personai ir tiesības noteikt vai ietekmēt NCB budžetu, tas nav savienojams ar finansiālo neatkarību, ja vien likumā nav iekļauts pants par aizsargmehānismu, paredzot, ka šādas tiesības neietekmē NCB ar ECBS saistīto uzdevumu veikšanai nepieciešamos finanšu līdzekļus.

Grāmatvedības noteikumi

Pārskati jāsaģatavo saskaņā ar vispārējiem grāmatvedības noteikumiem vai ar NCB lēmēj institūciju pieņemtajiem noteikumiem. Ja šos noteikumus pieņēmušas trešās personas, šajos noteikumos vismaz jāņem vērā NCB lēmēj institūciju priekšlikumi.

Gada pārskati jāapstiprina NCB lēmēj institūcijām, piedaloties neatkarīgiem grāmatvežiem, un var arī pieprasīt, lai tos *ex post* apstiprina trešās personas (piemēram, valdība, parlaments). NCB lēmēj institūcijām vajadzētu spēt neatkarīgi un profesionāli lemt par peļņas aprēķināšanu.

Ja NCB darbība pakļauta valsts revīzijas institūcijas kontrolei vai tādas līdzīgas iestādes kontrolei, kurai uzticēts pienākums kontrolēt valsts finanses, tās apjomam jābūt skaidri noteiktam normatīvajos aktos un tā nedrīkst ietekmēt NCB neatkarīgo ārējo revidentu darbību, kā paredz Statūtu 27.1. pants. Valsts revīzija jāveic, balstoties uz nepolitiskiem, neatkarīgiem un tīri profesionāliem pamatiem.

Peļņas sadale, NCB kapitāls un finanšu nosacījumi

NCB statūti var noteikt, kā sadalāma peļņa. Ja šādu nosacījumu nav, lēmums par peļņas sadali būtu jāpieņem NCB lēmēj institūcijai, balstoties uz profesionāliem apsvērumiem un neatkarīgi no trešo personu ieskatiem, ja vien nepastāv nepārprotams aizsargmehānisma nosacījums, kas paredz, ka tas neietekmē finanšu līdzekļus,

5 Statūtu 30.4. pants attiecas vienīgi uz Eurosistēmas dalībniekiem.

6 Statūtu 33.2. pants attiecas vienīgi uz Eurosistēmas dalībniekiem.

7 Galvenie ECB atzinumi šajā jomā:

– 2002. gada 5. jūnija Atzinums CON/2002/16 pēc Īrijas Finanšu departamenta pieprasījuma par projektu 2002. gada likumam par *Central Bank and Financial Services Authority of Ireland*;

– 2003. gada 15. oktobra Atzinums CON/2003/22 pēc Somijas Finanšu ministrijas pieprasījuma par valdības priekšlikuma projektu, ar ko groza *Suomen Pankki* normatīvo aktu un citus saistītos normatīvos aktus;

– 2003. gada 2. decembra Atzinums CON/2003/27 pēc Austrijas Federālās finanšu ministrijas pieprasījuma par federālā likuma projektu par Nacionālo Pētniecības, tehnoloģiju un attīstības fondu;

– 2004. gada 20. janvāra Atzinums CON/2003/1 pēc Somijas Parlamenta Tautsaimniecības komitejas pieprasījuma par valdības priekšlikuma projektu, ar ko groza *Suomen Pankki* normatīvo aktu un citus saistītos normatīvos aktus;

– 2006. gada 25. jūlija Atzinums CON/2006/38 pēc *Bank of Greece* pieprasījuma par nosacījuma projektu *Bank of Greece* pilnvarām patērētāju aizsardzības jomā;

– 2006. gada 13. septembra Atzinums CON/2006/47 pēc Čehijas Rūpniecības un tirdzniecības ministrijas pieprasījuma par grozījumiem Likumā par *Česka národní banka*;

– 2007. gada 21. marta Atzinums CON/2007/8 pēc Čehijas Rūpniecības un tirdzniecības ministrijas pieprasījuma par dažām normām likumprojektā, ar ko groza Likumu par patērētāju tiesību aizsardzību, saistībā ar *Česka národní banka*.

kuri nepieciešami, lai NCB varētu veikt ar ECBS saistītos uzdevumus.

Dalībvalsts nedrīkst noteikt NCB kapitāla samazinājumu bez NCB lēmēj institūciju *ex ante* piekrišanas; tas noteikts, lai nodrošinātu pietiekamu finanšu līdzekļu saglabāšanu NCB kā ECBS dalībnieces pilnvaru izpildei saskaņā ar Līguma 105. panta 2. punktu un Statūtiem. Attiecībā uz finanšu nosacījumiem jeb aizsargmehānismiem NCB jābūt tiesībām neatkarīgi izstrādāt finanšu nosacījumus, lai aizsargātu sava kapitāla un aktīvu reālo vērtību.

Pārraudzības institūciju finansiālā atbildība

Dažās dalībvalstīs finanšu pārraudzības institūcijas iekļautas NCB. Ja šīs institūcijas pakļautas NCB neatkarīgajai lēmumu pieņemšanai, problēmu nav. Tomēr, ja likums paredz, ka šīs pārraudzības institūcijas pieņem atsevišķus lēmumus, ir svarīgi nodrošināt, lai šie lēmumi neapdraudētu NCB finanses kopumā. Tādos gadījumos nacionālajiem tiesību aktiem jāparedz, ka NCB ir galīgā kontrole pār jebkuru pārraudzības institūciju lēmumu, kas varētu ietekmēt NCB neatkarību, īpaši tās finansiālo neatkarību.

2.2.3.2. KONFIDENCIALITĀTE

Profesionālās slepenības pienākums ECB un NCB darbiniekiem saskaņā ar Statūtu 38. pantu var noteikt līdzīgu nosacījumu iekļaušanu NCB statūtos vai dalībvalsts tiesību aktos. Kopienas tiesību aktu un saskaņā ar tiem pieņemto noteikumu prioritāte nozīmē arī to, ka nacionālie tiesību akti par trešo personu piekļuvi dokumentiem nevar būt iemesls ECBS konfidencialitātes režīma pārkāpumiem.

2.2.4. MONETĀRĀS FINANSĒŠANAS UN PRIVILEĢĒTAS PIEKĻUVES AIZLIEGUMS

2.2.4.1. MONETĀRĀS FINANSĒŠANAS AIZLIEGUMS

Monetārās finansēšanas aizliegums noteikts Līguma 101. panta 1. punktā, kas aizliedz ECB vai dalībvalstu NCB sniegt konta pārtēriņa iespējas vai jebkāda cita veida kredīta iespējas Kopienas iestādēm vai organizācijām,

centrālajām valdībām, reģionālajām, vietējām vai citām varas iestādēm, citām publisko tiesību organizācijām vai dalībvalstu valsts uzņēmumiem un aizliedz ECB vai NCB tieši pirkt no šīm valsts sektora struktūrām parāda instrumentus. Līgumā ietverts viens atbrīvojums no aizlieguma: to nepiemēro valsts īpašumā esošām kredītiestādēm, uz kurām centrālo banku rezervju saņemšanas kontekstā jāattiecinā tādi paši noteikumi kā uz privātām kredītiestādēm (Līguma 101. panta 2. punkts). Turklāt ECB un NCB var darboties kā minēto valsts sektora struktūru fiskālie aģenti (Statūtu 21.2. pants). Monetārās finansēšanas aizlieguma piemērošanas precīzā joma norādīta Padomes 1993. gada 13. decembra Regulā (EK) Nr. 3603/93, kas precīzē definīcijas Līguma 104. pantā un 104. b panta 1. punktā minētā privileģētā režīma aizlieguma piemērošanai⁸ (pašlaik 101. pants un 103. panta 1. punkts) un kas nepārprotami nosaka, ka aizliegums aptver jebkuru valsts sektora saistību finansējumu attiecībā uz trešajām personām.

Monetārās finansēšanas aizliegums ir ārkārtīgi nozīmīgs, lai nodrošinātu to, ka netiek ietekmēts monetārās politikas galvenais mērķis (t.i., saglabāt cenu stabilitāti). Turklāt centrālās bankas veikta valsts sektora finansēšana mazina fiskālās disciplīnas ievērošanas nepieciešamību. Tāpēc, lai nodrošinātu aizlieguma striktu piemērošanu, tas jātulko paplašināti, pakļaujot tikai dažiem ierobežotiem atbrīvojumiem, kas noteikti Līguma 101. panta 2. punktā un Regulā (EK) Nr. 3603/93. ECB vispārējā nostāja saistībā ar nacionālo tiesību aktu atbilstību aizliegumam galvenokārt veidota, dalībvalstīm apspriežoties ar ECB par nacionālo tiesību aktu

⁸ OV L 332, 31.12.1993., 1. lpp.

projektiem saskaņā ar Līguma 105. panta 4. punktu.⁹

NACIONĀLIE TIESĪBU AKTI, KAS TRANSPONĒ MONETĀRĀS FINANSĒŠANAS AIZLIEGUMU

Kopumā nav nepieciešams transponēt Līguma 101. pantu, ko papildina Regula (EK) Nr. 3603/93, nacionālajos tiesību aktos, jo gan Līgums, gan Regula ir tieši piemērojami. Ja nacionālie tiesību akti tomēr atspoguļo šīs tieši piemērojamās Kopienas tiesību normas, tie nedrīkst sašaurināt monetārās finansēšanas aizlieguma piemērošanas jomu vai paplašināt Kopienas tiesību aktos pieejamos atbrīvojumus. Piemēram, nacionālie tiesību akti, kas nosaka, ka NCB finansē dalībvalsts finansiālās saistības pret starptautiskajām finanšu iestādēm (izņemot SVF, kā noteikts Regulā (EK) Nr. 3603/93) vai trešajām valstīm, ir pretrunā ar monetārās finansēšanas aizliegumu.

VALSTS SEKTORA VAI VALSTS SEKTORA SAISTĪBU PRET TREŠAJĀM PERSONĀM FINANSĒŠANA

Nacionālie tiesību akti nedrīkst prasīt NCB finansēt citu valsts sektora struktūru funkciju izpildi vai valsts sektora saistības pret trešajām personām. Piemēram, nacionālie tiesību akti, kas ļauj vai liek NCB finansēt tiesu iestādes vai līdzīgas tiesas struktūras, kas ir neatkarīgas no NCB un darbojas kā valsts iestādes, ir pretrunā ar monetārās finansēšanas aizliegumu.

VALSTS SEKTORA SAISTĪBU PĀRŅEMŠANA

Nacionālie tiesību akti, kas prasa NCB pārņemt agrāk neatkarīgas valsts iestādes saistības kādu uzdevumu un pienākumu reorganizācijas rezultātā (piemēram, nododot NCB dažus uzraudzības uzdevumus, ko iepriekš veica valsts vai neatkarīgas valsts varas iestādes vai struktūras), iepriekš nenodrošinot NCB pret finanšu saistībām, kas izriet no šādu agrāk neatkarīgu valsts iestāžu iepriekšējām darbībām, ir pretrunā ar monetārās finansēšanas aizliegumu.

FINANSIĀLS ATBALSTS KREDĪTIESTĀDĒM UN/VAI FINANŠU IESTĀDĒM

Nacionālie tiesību akti, kas nosaka, ka NCB sniedz kredītiestādēm ar centrālās bankas

uzdevumiem (piemēram, monetārā politika, maksājumu sistēmas vai īslaicīgas likviditātes atbalsta operācijas) nesaistītu finansējumu, īpaši lai atbalstītu maksātnespējīgas kredītiestādes vai citas finanšu iestādes, ir

9 Daži EMI/ECB atzinumi šajā jomā:

- 1995. gada 10. maija Atzinums CON/95/8 pēc Zviedrijas Finanšu ministrijas pieprasījuma saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas Līguma ("Līgums") 109. panta f) punkta 6. apakšpunktu un EMI Statūtu ("Statūti") 5.3. pantu par valdības likumprojektu, ar ko nosaka monetārās finansēšanas aizliegumu ("Likums");
- 1997. gada 27. augusta Atzinums CON/97/16 pēc Austrijas Federālās finanšu ministrijas pieprasījuma saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas Līguma ("Līgums") 109. panta f) punkta 6. apakšpunktu un EMI Statūtu 5.3. pantu, kas precizēts Padomes 1993. gada 22. novembra Lēmumā (93/717/EK) ("Lēmums"), par federālā akta projektu par Austrijas dalību Jaunajā aizņemšanās kārtībā no Starptautiskā Valūtas fonda;
- 2001. gada 11. oktobra Atzinums CON/2001/32 pēc Portugāles Finanšu ministrijas pieprasījuma par likumprojektu, ar ko groza kredītiestāžu un finanšu sabiedrību tiesisko regulējumu;
- 2003. gada 2. decembra Atzinums CON/2003/27 pēc Austrijas Federālās finanšu ministrijas pieprasījuma par federālā likuma projektu par Nacionālo Pētniecības, tehnoloģiju un attīstības fondu;
- 2005. gada 3. februāra Atzinums CON/2005/1 pēc Itālijas Ekonomikas un finanšu ministrijas pieprasījuma par likumprojektu, ar ko groza 1999. gada 25. janvāra Likumu Nr. 7, kurš grozīts ar 1999. gada 25. marta Likumu Nr. 74, par steidzamiem noteikumiem Itālijas dalībai Starptautiskā Valūtas fonda intervencēs, lai novērstu smagas finanšu krīzes tā dalībvalstīs;
- 2005. gada 15. jūlija Atzinums CON/2005/24 pēc Čehijas Republikas Finanšu ministrijas pieprasījuma par likumprojektu par finanšu tirgus uzraugu integrāciju;
- 2005. gada 11. augusta Atzinums CON/2005/29 pēc Austrijas Federālās finanšu ministrijas pieprasījuma par federālā likuma projektu par Austrijas līdzdalības iemaksu Starptautiskā Valūtas fonda pārvaldītā trasta fondā zemu ienākumu attīstības valstīm, kuras skārušas dabas katastrofas;
- 2005. gada 1. decembra Atzinums CON/2005/50 pēc *Národná banka Slovenska* pieprasījuma par likumprojektu, ar ko groza Aktu Nr. 118/1996 Coll. par banku noguldījumu aizsardzību un par grozījumiem dažos likumos;
- 2005. gada 30. decembra Atzinums CON/2005/60 pēc *Lietuvos bankas* pieprasījuma par likuma projektu, ar ko groza *Lietuvos bankas* normatīvo aktu;
- 2006. gada 27. februāra Atzinums CON/2006/4 pēc *Central Bank of Cyprus* pieprasījuma par likumprojektu, ar ko groza 2002. un 2003. gada Likumu par *Central Bank of Cyprus*;
- 2006. gada 9. marta Atzinums CON/2006/15 pēc Polijas Finanšu ministrijas pieprasījuma par likumprojektu par finanšu institūciju uzraudzību;
- 2006. gada 13. marta Atzinums CON/2006/17 pēc Slovēnijas Finanšu ministrijas pieprasījuma par likumprojektu, ar ko groza Likumu par *Banka Slovenije*;
- 2006. gada 22. maija Atzinums CON/2006/23 pēc *Central Bank of Malta* pieprasījuma par likumprojektu, ar ko groza Aktu par *Central Bank of Malta*; un
- 2006. gada 15. decembra Atzinums CON/2006/58 pēc *Central Bank of Malta* pieprasījuma par grozījumiem Aktā par *Central Bank of Malta*.

pretrunā ar monetārās finansēšanas aizliegumu.

FINANSIĀLS ATBALSTS NOGULDĪJUMU APDROŠINĀŠANAS UN IEGULDĪTĀJU KOMPENSĀCIJAS SISTĒMĀM

Direktīva par noguldījumu garantiju sistēmām¹⁰ un Direktīva par ieguldītāju kompensāciju sistēmām¹¹ paredz, ka noguldījumu garantiju sistēmu un ieguldītāju kompensāciju sistēmu izmaksas sedz attiecīgi pašas kredītiestādes un ieguldījumu sabiedrības. Nacionālie tiesību akti, kas nosaka, ka NCB finansē kredītiestāžu noguldījumu apdrošināšanas nacionālo publiskā sektora sistēmu vai ieguldījumu sabiedrību ieguldītāju kompensāciju nacionālo sistēmu, ir pretrunā ar monetārās finansēšanas aizliegumu, ja vien tas nav īslaicīgi, neattiecas uz ārkārtas situācijām, netiek apdraudēta sistēmas stabilitāte un ja lēmumu pieņemšana nepaliek NCB ziņā.

2.2.4.2. PRIVILEĢĒTAS PIEKĻUVES AIZLIEGUMS

NCB kā valsts varas iestādes nedrīkst veikt pasākumus, kas valsts sektoram nodrošina privileģētu piekļuvi finanšu iestādēm, ja šādi pasākumi nav balstīti uz piesardzības apsvērumiem. Turklāt NCB ieviestos noteikumus par parāda instrumentu mobilizāciju vai ieķīlāšanu nedrīkst izmantot, lai apietu privileģētas piekļuves aizliegumu.¹² Dalībvalstu tiesību akti šajā jomā nedrīkst noteikt šādu privileģētu piekļuvi.

Šis ziņojums apskata gan NCB pieņemto nacionālo tiesību aktu, gan NCB statūtu atbilstību Līgumā noteiktajam privileģētas piekļuves aizliegumam. Tomēr šis ziņojums neskar vērtējumu par to, vai dalībvalstu normatīvie un administratīvie akti, aizbildinoties ar piesardzības apsvērumiem, netiek izmantoti, lai apietu privileģētas piekļuves aizliegumu. Šāds vērtējums pārsniedz ziņojuma darbības jomu.

2.2.5. EURO VIENOTA RAKSTĪBA

Euro ir to ieviesušo dalībvalstu vienotā valūta. Lai šī vienotība būtu acīmredzama, Kopienas

tiesības prasa vienotu vārda "euro" rakstību vienskaitļa nominatīvā visos Kopienas un nacionālajos tiesību aktos, ņemot vērā atšķirīgu alfabētu pastāvēšanu.

1995. gada 15. un 16. decembra sanāksmē Madridē Eiropadome nolēma, ka "Eiropas valūtas nosaukums ir euro", ka "nosaukums .. ir vienāds visās oficiālajās Eiropas Savienības valodās, ņemot vērā atšķirīgu alfabētu pastāvēšanu", un ka "īpašais nosaukums euro tiks lietots vispārīgā termina "ECU" vietā, ar kuru Eiropas valūtas vienību apzīmēja Līgumā". Visbeidzot, Eiropadome secināja, ka: "piecpadsmit dalībvalstu valdības ir panākušas kopīgu vienošanos, ka šis lēmums ir galīgā attiecīgo Līguma noteikumu interpretācija". Šī vienprātīgā un galīgā dalībvalstu valsts un valdības vadītāju vienošanās apstiprināta visos Kopienas tiesību aktos, kuros atsaucas uz euro un kuros vienmēr lieto vienotu rakstību visās oficiālajās Kopienas valodās. Īpaši svarīgs ir apstāklis, ka euro vienotā rakstība, par ko vienojušās dalībvalstis, tiek lietota Kopienas monetārajās tiesībās.¹³ Nesen pieņemtā Padomes 2005. gada 21. decembra Regula (EK) Nr. 2169/2005, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 974/98 par euro ieviešanu¹⁴, apstiprina pareizo vienotās valūtas rakstību. Pirmkārt, Regula (EK) Nr. 974/98 visās valodu versijās nosaka, ka "Eiropas valūtas nosaukums ir "euro"". Otrkārt, Regulas (EK) Nr. 2169/2005 visu valodu versijas atsaucas uz "euro".

10 23. apsvērums Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 30. maija Direktīvā 94/19/EK par noguldījumu garantiju sistēmām (OV L 135, 31.05.1994., 5. lpp.).

11 23. apsvērums Eiropas Parlamenta un Padomes 1997. gada 3. marta Direktīvā 97/9/EK par ieguldītāju kompensāciju sistēmām (OV L 84, 26.03.1997., 22. lpp.).

12 Sk. Padomes 1993. gada 13. decembra Regulas (EK) Nr. 3604/93, kas precizē definīcijas Līguma 104.a pantā (pašlaik 102. pants) minētā privileģētā režīma aizlieguma piemērošanai, 3. panta 2. punktu un 10. apsvērumu (OV L 332, 31.12.1993., 4. lpp.).

13 Sk. Padomes 1997. gada 17. jūnija Regulu (EK) Nr. 1103/97 par dažiem noteikumiem saistībā ar euro ieviešanu (OV L 162 19.06.1997., 1. lpp.), Padomes 1998. gada 3. maija Regulu (EK) Nr. 974/98 par euro ieviešanu (OV L 139 11.05.1998., 1. lpp.) un Padomes 1998. gada 31. decembra Regulu (EK) Nr. 2866/98 par euro un dalībvalstu, kas ievieš euro, valūtu kursiem (OV L 359 31.12.1998., 1. lpp.), kas visas trīs tika grozītas 2000. gadā sakarā ar euro ieviešanu Grieķijā; sk. arī tiesību aktus, ko Kopiena 1998. un 1999. gadā pieņēmusi saistībā ar euro monētām.

14 OV L 346, 29.12.2005., 1. lpp.

2003. gadā visas dalībvalstis, tiekoties valstu vai valdību vadītāju sastāvā 2003. gada 21. martā, ratificēja Padomes lēmumu, ar kuru groza Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtu 10.2. pantu¹⁵ un kurā vēlreiz – šoreiz tiesību aktā, kas ir primāro tiesību akts, – vienotās valūtas nosaukuma rakstība ir identiska visu valodu versijās.

Šī vienprātīgā un galīgā dalībvalstu nostāja ir saistoša arī dalībvalstīm, uz kurām attiecas izņēmums. Aktaparpievienošānos nosacījumos 5. panta 3. punkts nosaka, ka "jaunās dalībvalstis ir tādā pašā stāvoklī kā esošās dalībvalstis attiecībā uz deklarācijām vai rezolūcijām, vai citām pozīcijām, ko pieņēmusi Eiropadome vai Padome, kā arī attiecībā uz deklarācijām, rezolūcijām vai pozīcijām, ko saistībā ar Kopienas vai Savienību, kopīgi vienojoties, pieņēmušas dalībvalstis; tās attiecīgi ievēro no šīm deklarācijām, rezolūcijām vai citām pozīcijām izrietošos principus un vadlīnijas un veic tādas pasākumus, kas nepieciešami to īstenošanas nodrošināšanai".

Pamatojoties uz šiem apsvērumiem un ņemot vērā Kopienas ekskluzīvo kompetenci noteikt vienotās valūtas nosaukumu, jebkādas novirzes no šā noteikuma neatbilst Līgumam un ir jānovērš. Lai gan šis princips attiecas uz visu veidu nacionālajiem tiesību aktiem, vērtējums valstīm veltītajās nodaļās aptver NCB statūtus un pārejas uz euro tiesību aktus.

2.2.6. NCB TIESISKĀ INTEGRĀCIJA EUROSISTĒMĀ

Nacionālo tiesību aktu (īpaši NCB statūtu, bet arī citu tiesību aktu) nosacījumi, kas varētu kavēt ar Eurosistēmu saistīto uzdevumu vai ECB lēmumu izpildi, nebūs savienojami ar Eurosistēmas efektīvu darbību, kad attiecīgā dalībvalsts būs ieviesusi euro. Tāpēc būtu jāveic nacionālo tiesību aktu pielāgošana, lai attiecībā uz Eurosistēmas uzdevumiem nodrošinātu atbilstību Līgumam un Statūtiem. Lai atbilstu Līguma 109. pantam, nacionālie tiesību akti bija jāpielāgo tā, lai nodrošinātu to atbilstību līdz ECBS izveidošanas dienai (attiecībā uz

Zviedriju) un līdz 2004. gada 1. maijam (attiecībā uz dalībvalstīm, kas pievienojās ES šajā datumā). Taču statūtu prasībām attiecībā uz kādas NCB pilnīgu tiesisko integrāciju Eurosistēmā jāstājas spēkā tikai tajā brīdī, kad tiek īstenota pilnīga integrācija, t.i., datumā, kad dalībvalsts, uz kuru attiecas izņēmums, ievieš euro.

Galvenās jomas, kas izvērtētas šajā ziņojumā, ir tās, kurās statūtu nosacījumi varētu kavēt kādu NCB izpildīt Eurosistēmas prasības. Tas ietver nosacījumus, kas var kavēt NCB piedalīšanos ECB lēmējinstīciju noteiktās vienotās monetārās politikas īstenošanā vai aizkavēt NCB prezidenta kā ECB Padomes locekļa pienākumu izpildi, vai arī tādas nosacījumus, kas neievēro ECB prerogātas. Atsevišķi analizētas šādas jomas: ekonomikas politikas mērķi, uzdevumi, finanšu nosacījumi, valūtas kursa politika un starptautiskā sadarbība. Visbeidzot tiek minētas citas jomas, kurās NCB statūtos varētu būt nepieciešama saskaņošana.

2.2.6.1. EKONOMIKAS POLITIKAS MĒRĶI

Pilnīgai NCB integrācijai Eurosistēmā nepieciešama NCB statūtos izvirzīto mērķu atbilstība ECBS mērķiem, kas noteikti Statūtu 2. pantā. Tas *inter alia* nozīmē, ka statūtos noteiktie mērķi ar "nacionālām īpatnībām", piemēram, gadījumi, kuros statūtu noteikumi atsaucas uz pienākumu īstenot monetāro politiku attiecīgās dalībvalsts vispārējās ekonomikas politikas ietvaros, ir jāpielāgo.

2.2.6.2. UZDEVUMI

Euro ieviesušas dalībvalsts NCB uzdevumi galvenokārt noteikti Līgumā un Statūtos, ņemot vērā NCB kā Eurosistēmas neatņemamas sastāvdaļas statusu. Lai nodrošinātu atbilstību Līguma 109. pantam, NCB statūtos ietvertie noteikumi attiecībā uz uzdevumiem jāsalīdzina ar attiecīgajiem Līguma un Statūtu noteikumiem un jebkuras neatbilstības jānovērš.¹⁶ Tas attiecas uz jebkuru noteikumu, kas pēc eiro ieviešanas un integrācijas Eurosistēmā kavētu ar ECBS

¹⁵ OV L 83, 01.04.2003., 66. lpp.

¹⁶ Sk. Līguma 105. un 106. pantu un Statūtu 3.–6. un 16. pantu.

saistītu uzdevumu izpildi, īpaši uz noteikumiem, kuros netiek atzītas ECBS pilnvaras atbilstoši Statūtu IV nodaļai.

Katrā nacionālajā tiesību aktā par monetāro politiku jāietver norāde, ka Kopienas monetārā politika ir uzdevums, ko veic Eurosistēma.¹⁷ NCB statūti var ietvert noteikumus attiecībā uz monetārās politikas instrumentiem. Šādi noteikumi jāsalīdzina ar Līguma un Statūtos ietvertajiem noteikumiem, un jebkura neatbilstība jānovērš, lai nodrošinātu atbilstību Līguma 109. pantam.

Nacionālo tiesību aktu noteikumiem, kas NCB piešķir ekskluzīvas tiesības emitēt banknotes, jāatzīst, ka, ieviešot euro, ECB Padomei ir ekskluzīvas tiesības atļaut euro banknošu emisiju saskaņā ar Līguma 106. panta 1. punktu un Statūtu 16. pantu. Savukārt arī valsts tiesību aktu noteikumi, kas dod valdībām tiesības ietekmēt jautājumus, kas saistīti, piemēram, ar euro banknošu nominālvērtību, izgatavošanu, apjomu un izņemšanu no apgrozības, atkarībā no situācijas jāatceļ vai tajos jānosaka ECB pilnvaras attiecībā uz euro banknotēm, kā izklāstīts iepriekš minētajos Līguma un Statūtu noteikumos. Neatkarīgi no atbildības sadalījuma starp valdībām un NCB attiecībā uz monētām attiecīgajos noteikumos jānosaka ECB pilnvaras apstiprināt euro monētu emisijas apjomu pēc euro ieviešanas.

Attiecībā uz ārējo rezervju pārvaldību¹⁸ dalībvalstis, kas ievieš euro un kas nepārskaita to oficiālās ārējās rezerves¹⁹ uz savām NCB, pārkāpj Līgumu. Turklāt trešās personas, piemēram, valdības vai parlamenta, tiesības ietekmēt kādas NCB lēmumus attiecībā uz oficiālo ārējo rezervju pārvaldību neatbilst Līguma 105. panta 2. punkta trešajam ievilkumam. NCB arī jānodrošina ECB ārējo rezervju aktīvi proporcionāli to daļām ECB parakstītajā kapitālā. Tas nozīmē, ka nedrīkst būt juridisku šķēršļu, lai NCB pārskaitītu ārējo rezervju aktīvus uz ECB.

2.2.6.3. FINANŠU NOSACĪJUMI

Statūtu finanšu noteikumi ietver finanšu pārskatu²⁰, revīziju²¹, kapitāla parakstīšanas²², ārvalstu valūtas rezerves aktīvu nodošanas²³ un monetārā ienākuma sadales²⁴ noteikumus. NCB jāpilda šajos noteikumos paredzētie pienākumi un attiecīgi jāatceļ jebkādi neatbilstoši valsts noteikumi.

2.2.6.4. VALŪTAS KURSA POLITIKA

Dalībvalsts, uz kuru attiecas izņēmums, var paturēt spēkā valsts tiesību aktus, kas nosaka, ka valdība ir atbildīga par dalībvalsts valūtas kursa politiku, nosakot NCB konsultatīvas vai izpildu funkcijas. Tomēr līdz brīdim, kad dalībvalsts ievieš euro, šādiem tiesību aktiem jau jāatspoguļo fakts, ka atbildība par euro zonas valūtas kursa politiku tiek nodota Kopienai saskaņā ar Līguma 111. pantu. Šajā pantā noteikta ES Padomes atbildība par šādu politiku ciešā sadarbībā ar ECB.

2.2.6.5. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

Lai ieviestu euro, nacionālajiem tiesību aktiem jābūt sakrītīgiem ar Statūtu 6.1. pantu, kas nosaka, ka ECB izlemj, kā ECBS tiek pārstāvēta starptautiskās sadarbības jomā, kas ietver Eurosistēmai uzticētos uzdevumus. Turklāt valstu tiesību aktiem jāatļauj NCB dalība starptautiskajās monetārajās iestādēs, saņemot ECB apstiprinājumu (Statūtu 6.2. pants).

2.2.6.6. DAŽĀDI

Papildus minētajiem jautājumiem attiecībā uz dažām dalībvalstīm ir citas jomas, kurās jāpielāgo valstu noteikumi (piemēram, klīringa un maksājumu sistēmu un informācijas apmaiņas jomā).

17 Līguma 105. panta 2. punkta pirmais ievilkums.

18 Līguma 105. panta 2. punkta trešais ievilkums.

19 Izņemot ārvalstu valūtu kārtējos kontu atlikumus, ko dalībvalstu valdības drīkst paturēt saskaņā ar Līguma 105. panta 3. punktu.

20 Statūtu 26. pants.

21 Statūtu 27. pants.

22 Statūtu 28. pants.

23 Statūtu 30. pants.

24 Statūtu 32. pants.

3. KOPSAVILKUMI PAR VALSTĪM

3.1. KIPRA

Atsauces periodā Kipras 12 mēnešu vidējā SPCI inflācija bija 2.0% – ievērojami zemāka par Līgumā noteikto atsaucē vērtību (3.0%). Pamatojoties uz jaunāko informāciju, gaidāms, ka 12 mēnešu vidējā SPCI inflācija tuvākajos mēnešos nedaudz samazināsies.

Vēsturiski ilgākā periodā SPCI inflācija Kiprā bijusi ierobežota, ar retiemi relatīvi augstas inflācijas periodiem. No 1997. gada līdz 2006. gadam tā galvenokārt svārstījās 2–3% robežās, bet 2000. un 2003. gadā paaugstinājās attiecīgi līdz 4.9% un 4.0%, galvenokārt atspoguļojot spēcīgu enerģijas un pārtikas preču cenu kāpumu, kā arī ar ES saskaņošanu saistītu pakāpenisku enerģijas akcīzes nodokļa un PVN likmes paaugstināšanu (no 10% 2002. gadā līdz 15% 2003. gadā). Šādas ilgtermiņa inflācijas norises atspoguļo vairākus svarīgus politiskus lēmumus, īpaši ilgstošo piesaistīta valūtas kursa režīmu tradīciju, kas sākusies 1960. gadā. Kopš 1992. gada Kipras mārciņa bija piesaistīta ECU un pēc tam – euro. 2005. gada 2. maijā Kipra pievienojās VKM II, nosakot $\pm 15\%$ standarta pieļaujamo svārstību koridoru. Inflācijas noturēšanas relatīvi ierobežotā līmenī veicinājusi arī preču tirgu un komunikāciju nozaru liberalizācija. Savukārt fiskālā politika kopš 1996. gada cenu stabilitātei nav bijusi pilnībā labvēlīga, kaut arī pēdējos gados tā kļuvusi labvēlīgāka. Vērtējot kopumā samērā ierobežoto inflācijas dinamiku 1998.–2001. gadā, jāņem vērā stabils tautsaimniecības izaugsmes temps, kas reālajā izteiksmē lielākoties bija aptuveni 5%. 2002. un 2003. gadā tas bija mērens (aptuveni 2%), bet 2004.–2006. gadā atkal palielinājās gandrīz līdz 4%. Kopš 2002. gada nedaudz paaugstinoties, bezdarba līmenis saglabājies nosacīti zems, un Kipras darba tirgus ir samērā elastīgs. Pēc ļoti spēja darba samaksas pieauguma 2002. un 2003. gadā, īpaši valsts sektorā, nākamajos divos gados ar darba samaksu saistītais spiediens būtiski samazinājās, izraisot mērenu vienības darbaspēka izmaksu kāpumu. Importa cenas brīžiem bija svārstīgas, nedaudz paaugstinoties kopš 2003. gada naftas

cenu kāpuma dēļ. Aplūkojot nesenās norises, SPCI inflācija 2006. gada sākumā pakāpeniski paaugstinājās, augustā sasniedzot 2.7%, bet 2007. gada martā enerģijas cenu pazemināšanās dēļ samazinājās līdz 1.4%.

Runājot par nākotni, jaunākās pieejamās nozīmīgāko starptautisko institūciju prognozes liecina, ka 2007. gadā inflācija būs 1.3–2.1%, bet 2008. gadā – 1.9–2.1%. Riski, kas apdraud inflācijas prognozes, ir augšupvērsti un saistīti ar saskaņošanas ES nolūkā plānoto dažu preču un pakalpojumu zemākas PVN likmes palielinājumu, kas, iespējams, paaugstinās inflāciju aptuveni par 1 procentu punktu, iepriekšējām netiešo seku izpausmēm un gaidāmo inflācijas pieaugumu nākotnē, kā arī ar turpmāko nelabvēlīgo naftas cenu dinamiku un darba samaksas pārmaiņām strauja iekšzemes pieprasījuma un kreditēšanas kāpuma apstākļos. Vietējā valūtā izsniegto aizdevumu procentu likmju konverģence, tās pazeminot līdz euro zonas līmenim, un rezervju prasību samazināšana monetārajām finanšu iestādēm ir papildu inflācijas kāpuma riski. Lejupvērstie riski saistīti ar tādu nozaru kā telekomunikācijas un enerģētika liberalizācijas ilgstošu ietekmi, kā arī darba samaksas ierobežojumiem valsts sektorā, augošu darbaspēka pieplūdumu, kas var mazināt darba samaksas kāpumu, un labvēlīgu naftas cenu dinamiku. Turklāt iespējamā starptautiskā pieprasījuma mazināšanās un tā ietekme uz tūrisma eksportu veido papildu lejupvērstos riskus.

Pašlaik uz Kipru neattiecas Padomes lēmums par pārmērīga budžeta deficīta esamību. Kipras budžeta fiskālais deficīts atsaucē gadā (2006) bija 1.5% no IKP, t.i., ievērojami zemāks par atsaucē vērtību. Eiropas Komisija 2007. gadā prognozē budžeta deficītu 1.4% no IKP. 2006. gadā valdības parāds samazinājās līdz 65.3% no IKP un saskaņā ar prognozi 2007. gadā turpinās sarukt līdz 61.5%, tādējādi saglabājoties augstākā līmenī par 60% atsaucē vērtību. Nepieciešama turpmāka konsolidācija, lai Kipra sasniegtu Stabilitātes un izaugsmes paktā noteikto vidējā termiņa mērķi, kas 2006. gada decembra konverģences programmā kvantitatīvi

3. KOPSAVILKUMI PAR VALSTĪM

izteikts kā cikliski koriģēts budžeta deficīts (izņemot pagaidu pasākumus) 0.5% apjomā no IKP. Vērtējot citus fiskālos faktorus, deficīta rādītājs 2006. gadā nepārsniedza valsts investīciju izdevumu attiecību pret IKP.

Saskaņā ar ES Ekonomikas politikas komitejas un Eiropas Komisijas prognozēm paredzams, ka Kiprā ievērojami palielināsies ar iedzīvotāju novecošanu saistītie valsts sektora izdevumi, no 2004. gada līdz 2050. gadam sasniedzot 11.8 procentu punktus no IKP (augstākais ES dalībvalstu rādītājs). Šo slogu būtu vieglāk mazināt, ja pirms demogrāfiskās situācijas pasliktināšanās tiktu nodrošināta pietiekama valsts finansiālā elastība.

Kipras mārciņa piedalās VKM II kopš 2005. gada 2. maija, t.i., divu gadu atsaucē periodā (2005. gada maijs–2007. gada aprīlis). Kipras valūtai tika noteikts centrālais kurss attiecībā pret euro – 0.585274. Pēc šā kursa Kipras mārciņa arī tika vienpusēji piesaistīta euro 1999. gada sākumā – ar $\pm 15\%$ standarta pieļaujamo svārstību koridoru. Vienošana par dalību VKM II pamatojās uz Kipras valsts institūciju ciešu apņemšanos vairākās politikas jomās. Kopš pievienošanās VKM II Kipra turpina īstenot stabilu valūtas kursa politiku attiecībā pret euro. Kipras mārciņas kurss joprojām ir tuvu centrālajam kursam standarta pieļaujamo svārstību koridora stiprajā pusē, un tā svārstības ir ļoti nelielas. Vienlaikus

aplūkojamā perioda beigās īstermiņa procentu likmju starpības ar 3 mēnešu EURIBOR pakāpeniski izzuda. Kipras mārciņas reālais kurss – gan divpusējais attiecībā pret euro, gan efektīvais – 2007. gada martā bija tuvu vēsturiski vidējam līmenim, kas aprēķināts ar 1996. gada janvāri un kopš euro ieviešanas 1999. gadā. Vērtējot citas ārējās norises, Kipras maksājumu bilances apvienotā tekošā un kapitāla konta saldo gandrīz pastāvīgi bijis negatīvs, dažkārt – būtiski. Pēdējos gados negatīvais saldo pieaudzis no 2.0% no IKP 2003. gadā līdz 5.9% no IKP 2006. gadā (galvenokārt – preču negatīvā saldo palielināšanās dēļ), turpretī tirdzniecības pozitīvais saldo pakalpojumu sektorā gandrīz nav mainījies. Negatīvais saldo lielākoties segts, izmantojot tiešo investīciju neto ieplūdes (daļēji – reinvestēto peļņu) un kapitāla ieplūdes citu investīciju veidā, ko galvenokārt veido nerezidentu noguldījumi un aizdevumi. Tā kā no 2004. gada līdz 2006. gadam kapitāla ieplūdes pārsniedza tekošā un kapitāla konta negatīvo saldo, Kiprā šajā laikā bija vērojama oficiālo rezervju aktīvu uzkrāšanās.

Kiprā ilgtermiņa procentu likmju līmenis atsaucē periodā bija 4.2% un tādējādi ievērojami zemāks par procentu likmju kritērija atsaucē vērtību (6.4%). Ilgtermiņa procentu likmes un to starpība ar euro zonas valdības obligāciju peļņas likmēm pēdējos gados kopumā mazinājušās.

Kipra – konverģences ekonomiskie rādītāji

(izņemot valūtas kursa kritēriju)

	SPCI inflācija ¹⁾	Ilgtermiņa procentu likme ²⁾	Valdības budžeta pārpalikums (+) vai deficīts (–) ³⁾	Valdības bruto parāds ³⁾
2005	2.0	5.2	-2.3	69.2
2006	2.2	4.1	-1.5	65.3
2007	⁴⁾ 2.0	⁴⁾ 4.2	-1.4	61.5
Atsaucē vērtība	^{4), 5)} 3.0	^{4), 5)} 6.4	-3.0	60.0

Avoti: ECBS un Eiropas Komisija.

1) Gada vidējās pārmaiņas (%).

2) Gada vidējā (%).

3) % no IKP. Eiropas Komisijas 2007. gada prognozes.

4) Attiecas uz periodu no 2006. gada aprīļa līdz 2007. gada martam.

5) Vislielākā cenu stabilitāte ir Somijā, Polijā un Zviedrijā.

Kopumā Kiprai būs svarīgi turpināt virzību uz ilgtspējīgu un drošu fiskālo konsolidāciju, balstoties uz strukturālajiem pasākumiem, un uzlabot valsts fiskālo sniegumu, ievērojami samazinot augsto parāda rādītāju. Īpaši valsts sektorā būs svarīgi saglabāt mērenu darba samaksas pieaugumu, ņemot vērā darba ražīguma kāpumu, darba tirgus situāciju un norises konkurējošajās valstīs. Turklāt būs būtiski turpināt preču un darba tirgus strukturālās reformas. Piemēram, jāpārskata algu un dažu sociālo pabalstu (iztikas minimuma atvieglojumu) indeksācijas mehānisms, lai mazinātu ar inflācijas inerci saistītos riskus. Šādas strukturālās reformas ne tikai veicinās tautsaimniecības izturību pret šokiem, bet arī radīs labvēlīgākus stabilas ekonomiskās attīstības un nodarbinātības pieauguma nosacījumus. Visbeidzot, Kipras iespējamā atkalapvienošanās varētu radīt papildu strukturālās un fiskālās problēmas atkarībā no konkrētām tautsaimniecībā un finansēs veicamām pārmaiņām.

Pēc jaunākajiem Likuma par *Central Bank of Cyprus* grozījumiem *Central Bank of Cyprus* statūti ir savienojami ar Līguma un Statūtu prasībām Ekonomikas un monetārās savienības trešajam posmam.

3.2. MALTA

Atsauces periodā Maltas 12 mēnešu vidējā SPCI inflācija bija 2.2% – ievērojami zemāka par Līgumā noteikto atsauces vērtību (3.0%). Pamatojoties uz visjaunāko informāciju, 12 mēnešu vidējā SPCI inflācija tuvākajos mēnešos varētu vēl vairāk samazināties.

Vēsturiski ilgākā periodā SPCI inflācija Malta bija nosacīti stabila, 1999.–2006. gadā svārstoties galvenokārt 2–3% robežās. Samērā stabilas inflācijas ilgstoša saglabāšanās atspoguļo vairākus svarīgus politiskus lēmumus, īpaši lēmumu saglabāt piesaistīta valūtas kursa režīmu (visilgāk – attiecībā pret valūtu grozu) kopš 1964. gada, kad Malta kļuva neatkarīga. Maltas lira piedalās VKM II kopš 2005. gada

2. maija un tādējādi ir piesaistīta euro. Fiskālā politika dažos pēdējos gados kļuvusi labvēlīgāka cenu stabilitātes panākšanai. Pēc spēcīgas tautsaimniecības izaugsmes 20. gs. 90. gados, sākot ar 2001. gadu, vidēji bija lēns produkcijas izlaides kāpums. Kopš šā laika divus gadus bijis vērojams produkcijas izlaides sarukums. Šī tautsaimniecības stagnācija atspoguļoja gan ārējās aktivitātes pavājināšanos, kas daļēji saistīta ar paaugstinātu konkurenci Maltas galvenajos eksporta tirgos, gan iekšējos faktorus, piemēram, apstrādes rūpniecības pārstrukturēšanas operāciju īslaicīgas sekas. Aplūkojot nesenās norises, pakāpeniska tautsaimniecības atveseļošanās sākās 2005. gadā un turpinājās 2006. gadā, bet tautsaimniecības pieprasījuma izraisītais spiediens uz cenām joprojām ir ierobežots. SPCI gada inflācija, tuvojoties 2006. gada beigām, ievērojami samazinājās un 2007. gada sākumā bija mērena. Pēc augstākā līmeņa sasniegšanas 2006. gada vidū (aptuveni 3.5%) tā 2006. gada pēdējos divos mēnešos kļuva mazāka par 1% un 2007. gada martā bija 0.5%. Inflācijas samazinājumu 2006. gada beigās galvenokārt noteica pretējas iepriekšējā enerģijas cenu kāpuma ietekmes pārmaiņas, kas samērā būtiski ietekmēja Maltas inflāciju.

Nākotnes perspektīvā jaunākās pieejamās nozīmīgāko starptautisko institūciju inflācijas prognozes liecina, ka 2007. gadā inflācija būs 1.4–2.4%, bet 2008. gadā – 2.1–2.3%. Riski, ka inflācijas pieaugums varētu pārsniegt prognozēto, galvenokārt saistīti ar jaunu iespējamo enerģijas cenu pieaugumu pasaulē. Turklāt rūpīgi jākontrolē ilgstoši straujais kredītu apjoma kāpuma temps, lai gan tas nav tik spēcīgs kā dažās citās valstīs ar mazāk attīstītiem finanšu tirgiem. Riski, ka inflācija varētu būt zemāka par prognozēto, saistīti ar konkurences pieauguma sekām dažos preču tirgos (piemēram, pārtikas mazumtirdzniecība un aviopārvadājumu nozare) un centieniem pilnveidot regulatīvās un administratīvās procedūras valsts sektorā.

Pašlaik uz Maltu attiecas Padomes lēmums par pārmērīga budžeta deficīta esamību. Tomēr

Maltas budžeta fiskālais deficīts atsaucēs gadā (2006) bija 2.6% no IKP, t.i., zemāks par atsaucēs vērtību. Fiskālās politikas pagaidu pasākumiem 2006. gadā bija deficītu samazinoša ietekme (0.7% no IKP). Ja šie pasākumi netiktu īstenoti, 2006. gadā deficīts būtu sasniedzis 3.3% no IKP. Eiropas Komisija 2007. gadā prognozē deficīta kritumu līdz 2.1% no IKP. 2006. gadā valdības parāds samazinājās līdz 66.5% no IKP un saskaņā ar prognozēm 2007. gadā būs 65.9%, tādējādi joprojām saglabājoties augstāks par 60% atsaucēs vērtību. Nepieciešama turpmāka konsolidācija, lai Malta sasniegtu Stabilitātes un izaugsmes paktā noteikto vidējā termiņa mērķi, kas 2006. gada decembra konverģences programmā kvantitatīvi izteikts kā cikliski koriģēts sabalansēts budžets (izņemot pagaidu pasākumus). Vērtējot citus fiskālos faktorus, deficīta rādītājs 2006. gadā nepārsniedza valsts investīciju izdevumu attiecību pret IKP.

Saskaņā ar ES Ekonomikas politikas komitejas un Eiropas Komisijas prognozēm gaidāms, ka ar iedzīvotāju novecošanu saistītie valsts sektora izdevumi Maltā līdz 2020. gadam palielināsies par 2.2 procentu punktiem no IKP. Pēc tam līdz 2050. gadam šis pieaugums samazināsies līdz 0.3 procentu punktiem. Lai gan šajās prognozēs nav ņemta vērā Pārštāvju palātas 2006. gada decembrī pieņemtā valsts pensiju reforma, Eiropas Komisijas sākotnējais vērtējums liecina, ka reforma nav uzlabojusi valsts finanšu ilgtermiņa stabilitātes perspektīvu. Šo slogu būtu vieglāk mazināt, ja pirms demogrāfiskās situācijas pasliktināšanās tiktu nodrošināta pietiekama valsts finansiālā elastība.

Maltas lira piedalās VKM II kopš 2005. gada 2. maija, t.i., divu gadu atsaucēs periodā (2005. gada maijs–2007. gada aprīlis). Maltas valūtai tika noteikts centrālais kurss attiecībā pret euro – 0.429300 (tirgus kurss pievienošanās laikā) – ar $\pm 15\%$ standarta pieļaujamo svārstību koridoru. Pievienojoties mehānismam, tika veikta Maltas liras piesaistes maiņa no iepriekšējā valūtu groza (kurā ietilpa euro, Lielbritānijas sterliņu mārciņa un ASV dolārs)

uz euro. Vienošanās par dalību VKM II pamatojās uz Maltas varas iestāžu ciešu apņemšanos vairākās politikas jomās. Saskaņā ar sākotnējo paziņojumu kopš pievienošanās VKM II Maltas varas iestādes saglabājušas Maltas liras kursu attiecībā pret euro atbilstoši centrālajam kursam. 2006. gadā īstermiņa procentu likmju starpības attiecībā pret 3 mēnešu EURIBOR samazinājās un triju mēnešu periodā, kas beidzās 2007. gada martā, bija 0.2 procentu punkti. Maltas liras reālais kurss – gan divpusējais attiecībā pret euro, gan efektīvais – 2007. gada martā bija tuvu vēsturiski vidējam līmenim, kas aprēķināts ar 1996. gada janvāri un kopš euro ieviešanas 1999. gadā. Vērtējot citas ārējās norises, kopš 1997. gada Maltas maksājumu bilances apvienotā tekošā un kapitāla konta saldo bijis negatīvs un dažkārt liels. 2004. un 2005. gadā negatīvais saldo bija 4.9% no IKP, 2006. gadā tas samazinājās līdz 3.3%. Kopš 2003. gada tiešo investīciju plūsmas vairāk nekā kompensēja šo negatīvo saldo un portfeļieguldījumu negatīvais saldo gandrīz pilnībā sasniedza kapitāla ieplūžu citu ieguldījumu veidā apjomu. 2005. un 2006. gadā Maltā bija vērojama oficiālo rezervju aktīvu uzkrāšanās.

Ilgtermiņa procentu likmju līmenis Maltā atsaucēs periodā bija 4.3% un tādējādi ievērojami zemāks par procentu likmju kritērija atsaucēs vērtību 6.4%. Pēdējos gados Maltas ilgtermiņa procentu likmes un to starpība ar euro zonas valdības obligāciju peļņas likmēm kopumā mazinājušās.

Paredzams, ka Maltai kopumā būs svarīgi turpināt virzību uz ilgtspējīgu un drošu fiskālo konsolidāciju un uzlabot valsts fiskālo sniegumu, ievērojami samazinot augsto parāda rādītāju. Arī valsts un privātajā sektorā būs svarīgi saglabāt mērenu darba samaksas pieaugumu, ņemot vērā darba ražīguma kāpumu, darba tirgus situāciju un norises konkurējošajās valstīs. Jāpievērš uzmanība arī strukturālo ierobežojumu novēršanai, kas kavē tautsaimniecības izaugsmi un darba vietu radīšanu, īpaši veicinot darbaspēka līdzdalību.

Malta – konverģences ekonomiskie rādītāji				
(izņemot valūtas kursa kritēriju)				
	SPCI inflācija ¹⁾	Ilgtermiņa procentu likme ²⁾	Valdības budžeta pārpalikums (+) vai deficīts (–) ³⁾	Valdības bruto parāds ³⁾
2005	2.5	4.6	-3.1	72.4
2006	2.6	4.3	-2.6	66.5
2007	⁴⁾ 2.0	⁴⁾ 4.3	-2.1	65.9
Atsauces vērtība	^{4), 5)} 3.0	^{4), 5)} 6.4	-3.0	60.0

Avoti: ECBS un Eiropas Komisija.
 1) Gada vidējās pārmaiņas (%).
 2) Gada vidējā (%).
 3) % no IKP. Eiropas Komisijas 2007. gada prognozes.
 4) Attiecas uz periodu no 2006. gada aprīļa līdz 2007. gada martam.
 5) Vislielākā cenu stabilitāte ir Somijā, Polijā un Zviedrijā.

Šajā ziņā galvenie faktori ir konkurences veicināšana preču tirgos un uzlabota darba tirgus funkcionēšana. Piemēram, darba tirgū saskaņošanas procesu veicinātu cilvēkkapitāla kvalitātes uzlabošana. Šādi pasākumi palīdzēs uzlabot šo tirgu elastību, tādējādi veicinot iespējamu pielāgošanos atsevišķai valstij vai nozarei raksturīgu šoku gadījumos. Spēja absorbēt šos šokus ir īpaši svarīga, ņemot vērā tautsaimniecības samērā augsto specializācijas pakāpi. Šādi pasākumi palīdzēs nodrošināt cenu stabilitāti veicinošu vidi, kā arī sekmēs konkurētspēju un nodarbinātības pieaugumu.

Pēc jaunākajiem Likuma par *Central Bank of Malta* grozījumiem *Central Bank of Malta* statūti ir savienojami ar Līguma un Statūtu prasībām Ekonomikas un monetārās savienības trešajam posmam.

4. EKONOMISKĀS KONVERĢENCES NOVĒRTĒJUMS

4.1. KIPRA

4.1.1. CENU DINAMIKA

Atsauces periodā no 2006. gada aprīļa līdz 2007. gada martam Kipras 12 mēnešu vidējā SPCI inflācija bija 2.0%, t.i., ievērojami zemāka par cenu stabilitātes kritērija atsauces vērtību – 3.0% (sk. 1. tabulu). Pamatojoties uz jaunāko informāciju, gaidāms, ka 12 mēnešu vidējā SPCI inflācija tuvākajos mēnešos nedaudz samazināsies.

Vēsturiski ilgākā periodā SPCI inflācija Kiprā bijusi ierobežota, ar retiemi relatīvi augstas inflācijas periodiem (sk. 1. att.). No 1997. gada līdz 2006. gadam tā galvenokārt svārstījās 2–3% robežās, bet 2000. un 2003. gadā paaugstinājās attiecīgi līdz 4.9% un 4.0%, galvenokārt atspoguļojot spēcīgu enerģijas un pārtikas preču cenu kāpumu, kā arī ar ES saskaņošanu saistītu pakāpenisku enerģijas akcīzes nodokļu palielināšanu un PVN likmes paaugstināšanu (no 10% 2002. gadā līdz 15% 2003. gadā).

Šādi Kipras ilgtermiņa inflācijas rādītāji atspoguļo vairākus svarīgus politiskus lēmumus, īpaši ilgstošo piesaistīta valūtas kursa režīmu tradīciju, kas sākusies 1960. gadā. Kipras mārciņu piesaistīja ECU 1992. gadā, bet euro – 1999. gadā ar svārstību koridoru $\pm 2.25\%$. 2001. gadā koridoru paplašināja uz $\pm 15\%$ sakarā ar pakāpenisku kapitāla plūsmu liberalizācijas procesu. Tomēr *Central Bank of Cyprus* paplašināto koridoru neizmantoja, un valūtas kurss svārstījās šaurā amplitūdā. 2005. gada 2. maijā Kipra pievienojās VKM II, nosakot $\pm 15\%$ standarta pieļaujamo svārstību koridoru. Cenu stabilitāte ir Kipras monetārās politikas galvenais mērķis, kas tika nostiprināts 2002. gada Likumā par *Central Bank of Cyprus*. Inflācijas noturēšanas relatīvi ierobežotā līmenī veicinājusi arī preču tirgu un komunikāciju nozaru liberalizācija, īpaši sakaru sektorā. Turpretī fiskālā politika kopš 1996. gada kopumā cenu stabilitātei nav bijusi pilnībā labvēlīga, kaut gan pēdējos gados tā kļuvusi labvēlīgāka.

Vērtējot kopumā relatīvi ierobežoto inflācijas attīstību 1998.–2001. gadā, jāņem vērā stablais tautsaimniecības izaugsmes temps, kas reālajā izteiksmē pamatā bija aptuveni 5%. 2002. un 2003. gadā tas kļuva mērenāks (aptuveni 2%) sakarā ar kritumu tūrisma sektorā, taču 2004.–2006. gadā atkal pieauga līdz aptuveni 4% (sk. 2. tabulu). 2004.–2006. gadā ražošanas apjoma pieaugumu galvenokārt veicināja privātais patēriņš un investīcijas. Bezdarba līmenis kopš 2002. gada nedaudz pieaudzis, tomēr pēdējos gados bijis samērā stabils (aptuveni 5%). Kopumā darba tirgus Kiprā ir samērā elastīgs, jo būtisks strādnieku (t.sk. sezonas strādnieku) pieplūdums no ārvalstīm vājina saikni starp ekonomisko aktivitāti un bezdarba līmeni. Pēc ļoti spēja darba samaksas kāpuma 2002. un 2003. gadā, īpaši valsts sektorā, nākamajos divos gados ar darba samaksu saistītais spiediens būtiski samazinājās, izraisot mērenu vienības darbaspēka izmaksu kāpumu, lai gan darba ražīguma pieaugums bija niecīgs. Importa cenas, ko lielā mērā noteica naftas cenu un Kipras mārciņas kursa attiecībā pret ASV dolāru svārstības, brīžiem bija nestabils un kopš 2003. gada nedaudz palielinājās augstāku naftas cenu dēļ. Vispārējo tendenci, ka cenu spiediens kļūst mērenāks, apliecina arī citi būtiski cenu indeksi, piemēram, SPCI, izņemot neapstrādāto pārtiku un enerģiju (sk. 2. tabulu).

Aplūkojot jaunākās norises, SPCI inflācija 2006. gada sākumā pakāpeniski paaugstinājās, augustā sasniedzot 2.7%, bet 2007. gada martā mērenāku enerģijas cenu ietekmē samazinājās līdz 1.4% (sk. 3.a tabulu). Augšupvērstu spiedienu uz inflāciju 2006. gadā galvenokārt radīja augošās pakalpojumu un pārtikas cenas. Enerģijas cenas visvairāk ietekmēja inflāciju līdz augustam, bet rudenī kļuva daudz mērenākas. Administratīvi regulējamo cenu pārmaiņas 2006. gadā paaugstināja SPCI inflāciju aptuveni par 0.6 procentu punktiem. Administratīvi regulējamo cenu īpatsvars SPCI grozā 2007. gadā ir 11.0%, t.i., pamatos atbilstošs euro zonas līmenim. Pašreizējā inflācijas aina jāaplūko dinamisku ekonomisko

apstākļu kontekstā. 2006. gada 3. un 4. ceturksnī reālā IKP gada kāpuma temps bija attiecīgi 3.6% un 3.5%, tādējādi vidējais gada pieauguma temps bija 3.8%, un to nodrošināja stabils privātā patēriņa pieaugums. Straujāk auga arī naudas piedāvājums un kredīti privātajam sektoram; kredīti, šķiet, galvenokārt bija paredzēti patēriņam, mājokļiem un būvniecībai.

Runājot par nākotni, jaunākās pieejamās nozīmīgāko starptautisko institūciju inflācijas prognozes liecina, ka 2007. gadā inflācija būs 1.3–2.1%, bet 2008. gadā – 1.9–2.1% (sk. 3.b tabulu). Inflācijas prognožu riski galvenokārt ir augšupvērsti un saistīti ar plānoto zemākās PVN likmes kāpumu dažām precēm un pakalpojumiem¹ sakarā ar ES saskaņošanu, kas paaugstinās inflāciju aptuveni par 1 procentu punktu, kā arī ar iespējamu netiešo ietekmi, ko izraisīs gan inflācijas pieaugums pagātnē (sakarā ar naftas cenām), gan nākotnē, turpmākā nelabvēlīgā naftas cenu dinamika un algu dinamika strauji augošā iekšzemes pieprasījuma un kreditēšanas apstākļos. Procentu likmju konverģence nacionālajā valūtā izsniegtajiem kredītiem, tās pazeminot līdz euro zonas līmenim, un ar to saistītā rezervju prasību pazemināšana monetārajām finanšu iestādēm rada augšupvērstu papildu risku inflācijai. Lejupvērsti riski saistīti ar telekomunikāciju un enerģētikas sektoru liberalizācijas paliekošo ietekmi, darba samaksas ierobežojumiem valsts sektorā, palielinātu darbaspēka pieplūdumu, kas varētu kavēt algu kāpumu, un labvēlīgu naftas cenu dinamiku. Turklāt iespējamā starptautiskā pieprasījuma mazināšanās un tās ietekme uz tūrisma eksportu rada vēl papildu lejupvērstus riskus.

Ilglaicīgu cenu stabilitāti veicinoša vide Kiprā būs atkarīga arī no tā, vai tiks panākta valsts fiskālo rādītāju noturīga uzlabošanās. Vienlīdz svarīgi, īpaši valsts sektorā, būs saglabāt mērenu darba samaksas pieaugumu, kas ņemtu vērā darba ražīguma kāpumu, darba tirgus situāciju un norises konkurējošajās valstīs. Turklāt būs būtiski vēl vairāk stiprināt valsts

politiku, kas vērsta uz konkurētspējas veicināšanu produktu un komunālo pakalpojumu sektorā. Piemēram, jāpārskata algu un dažu sociālo pabalstu (iztikas minimuma atvieglojumi) indeksācijas mehānisms, lai mazinātu ar inflācijas inerci saistītos riskus. Šādas strukturālās reformas ne tikai veicinās tautsaimniecības izturību pret šokiem, bet arī radīs labvēlīgākus stabilas ekonomiskās attīstības un nodarbinātības pieauguma nosacījumus.

4.1.2. FISKĀLĀS NORISES

Pašlaik uz Kipru neattiecas Padomes lēmums par pārmērīga budžeta deficīta esamību. Atsauces periodā – 2006. gadā – valdības budžeta deficīts bija 1.5% no IKP, t.i., ievērojami zemāks par 3% atsauces vērtību. Deficīta rādītājs nepārsniedza valsts investīciju izdevumu attiecību pret IKP. Valdības parāda attiecība pret IKP bija 65.3%, t.i., tā bija lielāka par 60% atsauces vērtību (sk. 4. tabulu). Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu deficīta rādītājs samazinājās par 0.8 procentu punktiem, bet valdības parāda rādītājs saruka par 3.9 procentu punktiem. Eiropas Komisija prognozē, ka 2007. gadā deficīta rādītājs kritīsies līdz 1.4%, bet valdības parāda rādītāju paredzēts samazināt līdz 61.5%.

Atskatoties uz laiku no 1997. gada līdz 2006. gadam, valdības parāda attiecība pret IKP līdz 2004. gadam strauji palielinājās, bet pēdējos divos gados tai bija raksturīga lejupvērsta tendence (sk. 2.a att. un 5. tabulu). Kā sīkāk parādīts 2.b attēlā, deficīta-parāda korekcijas bija visspēcīgākais faktors, kas noteica valdības parāda rādītāja kāpumu un, lai gan pēc tam tās pakāpeniski samazinājās, pastiprināja sākotnējā parāda palielinošo ietekmi uz kopējo parādu. Nozīmīga daļa no parādu palielinošajām deficīta-parāda korekcijām atspoguļo valdības noguldījumu

¹ Juridiskā prasība ir veikt grozījumus līdz 2008. gada 1. janvārim, taču vēl nav nolemts, ar kādu datumu tos ieviešs. PVN likme pieaugs maizei, pienam un citiem pārtikas produktiem no 0% uz 5%, restorānu pakalpojumiem – no 8% uz 15% un medikamentiem un zemei – no 0% uz 15%.

uzkrāšanos amortizācijas fondā *Central Bank of Cyprus* valdības parāda atmaksas finansēšanai, sākot ar 2006. gadu (sk. 6. tabulu). Izaugsmes un procentu likmju starpībai kopumā bija parādu samazinoša ietekme. Sākotnējais budžeta pārpalikums 2005. un 2006. gadā bija pēdējo gadu parāda rādītāja samazinājuma noteicošais faktors. Novērotās tendences var uzskatīt par norādēm uz ciešo sakarību starp sākotnējam bilancēm un parāda dinamiku. Šajā kontekstā var atzīmēt, ka 5.7% no valdības īstermiņa parāda kopējā apjoma nav daudz, ievērojot tā samērā augstā līmeņa nepārtraukto sarukumu (sk. 5. tabulu). Ņemot vērā esošā parāda rādītāja līmeni, fiskālās bilances ir samērā inertas pret procentu likmju pārmaiņām. Lai gan ārvalstu valūtā denominētā valdības parāda īpatsvars Kipras valdības kopējā parāda apjomā ir diezgan ievērojams, valdības parāda lielākā daļa denominēta euro. Tāpēc fiskālās bilances ir samērā nejutīgas arī pret citu valūtu kursu pārmaiņām, izņemot Kipras mārciņas kursa pārmaiņas attiecībā pret euro.

Kopš 1997. gada deficīta attiecībā pret IKP, kas 2005. gadā pirmo reizi kopš 2001. gada bija zemāka par 3% atsaucis vērtību, var vērot svārstīgas, bet pēdējā laikā pozitīvākas tendences (sk. 3.a att. un 7. tabulu). Sākot ar 5.0% līmeni 1997. gadā, deficīta rādītājs uzlabojās un 2001. gadā samazinājās līdz 2.2%. Pēc tam 2003. gadā tas atkal strauji palielinājās (līdz 6.3%), bet 2005. un 2006. gadā saruka (attiecīgi līdz 2.3% un 1.5%). Lai gan valdība pārsniedza iepriekšējā konverģences programmā noteikto 2006. gada deficīta mērķi, tiek lēsts, ka izdevumu apjoms bija daudz lielāks, nekā sākotnēji gaidīts. Sevišķi sociālie pārvēdumi, kas nav sociālie pārvēdumi natūrā, pārsniedza sākotnēji plānoto līmeni (to apjoms atbilda 0.9% no IKP). To kompensēja ieņēmumi, kas bija lielāki, nekā gaidīts. Kā sīkāk parādīts 3.b attēlā, Eiropas Komisijas aplēses liecina, ka cikliskajiem faktoriem ir tikai samērā neliela ietekme uz fiskālās bilances pārmaiņām pēdējos gados. 2005. un 2006. gadā tie ietekmēja fiskālo bilanci tikai nenozīmīgi. Tāpēc fiskālās bilances pārmaiņas, kas dažos gados bija ievērojamas, galvenokārt noteica necikliskie faktori.

Necikliskās pārmaiņas valdības budžeta bilancē varētu atspoguļot vai nu ilgstošas strukturālās pārmaiņas, vai īslaicīgu pasākumu ietekmi. Pieejamie dati liecina, ka 2005. gadā īslaicīgie pasākumi samazināja deficīta rādītāju par 0.9 procentu punktiem (galvenokārt ar lielākiem ieņēmumiem saistībā ar nodokļu atlaidēm), bet 2006. gadā to ietekme netika konstatēta. Bez šiem pasākumiem 2005. gadā deficīts būtu sasniedzis 3.2% no IKP.

Pārejot pie citu fiskālo sektoru norišu apskata, 4. attēlā un 7. tabulā redzams, ka aplūkojamā periodā valdības kopējo izdevumu attiecībai pret IKP ir augšupvērsta tendence, sasniedzot 43.9% no IKP perioda beigās. Izdevumu rādītāja straujais pieaugums 2003. gadā daļēji saistāms ar lielo algu kāpumu valsts sektorā šajā un divos iepriekšējos gados, kā arī ar sociālo pabalstu izdevumu pieaugumu. Kopumā izdevumu rādītājs 2006. gadā bija par 7.7 procentu punktiem lielāks nekā 1997. gadā un uzskatāms par augstu salīdzinājumā ar attiecīgo rādītāju citās valstīs ar līdzīgu ienākumu līmeni uz vienu iedzīvotāju. Valdības ieņēmumu attiecība pret IKP no 1997. gada līdz 2006. gadam arī stabili palielinājās (kopumā par 11.2 procentu punktiem, perioda beigās sasniedzot 42.4%). Uz netiešiem nodokļiem vērsta nodokļu struktūras pamattendence daļēji atspoguļo ES dalībvalstīm noteikto nodokļu saskaņošanas prasību ietekmi.

Kipras vidēja termiņa fiskālā stratēģija saskaņā ar 2006. gada decembrī iesniegto konverģences programmu 2006.–2010. gadam pirms Eiropas Komisijas prognožu (sk. 4. tabulu) publicēšanas paredz turpmāku pakāpenisku deficīta rādītāja kritumu (līdz 0.1% 2010. gadā), izdevumu rādītāja pazemināšanos un pamatā nemainīgu ieņēmumu rādītāju. Gaidāms, ka līdz 2010. gadam arī valdības parāda rādītājs turpinās samazināties (līdz 46.1%), daļēji atspoguļojot valdības parāda atmaksāšanu, izmantojot amortizācijas fonda līdzekļus. Saskaņā ar konverģences programmu valdība 2007. gadā plāno tālāku mērenu deficīta rādītāja krišanos (par 0.3 procentu punktiem), kas atbilst procentu izdevumu samazinājumam.

Aplēses liecina, ka 2007. gadā nav paredzama deficītu samazinoša pārejoša ietekme. Attiecībā uz 2008. gadu programma paredz lielāku deficīta rādītāja kritumu plašu izdevumu ierobežojumu rezultātā, tomēr tajā nav norādes uz konkrētiem izdevumu samazināšanas pasākumiem. Saskaņā ar programmu Kipra 2008. gadā vēlas sasniegt Stabilitātes un izaugsmes paktā noteikto vidējā termiņa mērķi, kuru tā kvantitatīvi novērtējusi kā cikliski koriģētu budžeta deficītu 0.5% apjomā no IKP, neņemot vērā pagaidu pasākumu ietekmi.

5. attēlā sniegti aprēķini par to valstu izredzēm panākt samazinājumu attiecībā pret atsaucē vērtību, kurās valsts budžeta deficīts acīmredzami pārsniedz 60% no IKP. Pieņemot, ka Kipra sasniegs Eiropas Komisijas 2007. gadam plānoto vispārējo fiskālo stāvokli un valsts parāda rādītāja līmeni, līdz 2008. gadam valsts parāds saruktu tikai nedaudz zem 60% no IKP, ja kopējās vai sākotnējās budžeta bilances rādītāji saglabātos to 2007. gada līmenī (attiecīgi -1.4% un 1.7%). Šie aprēķini balstīti uz pieņēmumu par nemainīgu nominālo procentu likmi (6%), ko veido neatmaksātā valsts parāda vidējās reālās izmaksas (4%) un inflācija (2%). Šādu aprēķinu pamatā ir reālā IKP pieauguma temps, ko paredzējusi Eiropas Komisija savā 2007. gada pavasara prognozē 2008. gadam, kā arī ES Ekonomikas politikas komitejas un Eiropas Komisijas pieņēmumi 2009. gadam un turpmāk. Deficīta-parāda korekcijas nav ņemtas vērā. Lai gan šie aprēķini ir tikai ilustratīvi un tos nekādā ziņā nevar uzskatīt par prognozēm, norādes par to, ka kopējās vai sākotnējās budžeta bilances rādītāju saglabāšanās 2007. gada līmenī pazeminātu valsts parāda apjomu tikai nedaudz zem atsaucē vērtības līdz 2008. gadam, uzsver turpmākas sekmīgas konsolidācijas nepieciešamību.

Kā parādīts 8. tabulā, aptuveni no 2010. gada gaidāma ievērojama iedzīvotāju novecošana. Saskaņā ar ES Ekonomikas politikas komitejas un Eiropas Komisijas prognozēm² paredzams, ka Kiprā ievērojami palielināsies ar iedzīvotāju novecošanu saistīto valsts izdevumu attiecība

pret IKP, no 2004. gada līdz 2050. gadam sasniedzot 11.8 procentu punktus – visaugstāko līmeni ES dalībvalstīs. Lai gan Kipras konverģences programmā aplūkotas dažas reformu iespējas pensiju un veselības aprūpes jomā, pat pilnīga šādu pasākumu īstenošana var izrādīties nepietiekama, lai panāktu ilgstošu fiskālo stabilitāti. Šo vispārējās novecošanas radīto kopējo fiskālo slogu būs vieglāk mazināt, ja pirms demogrāfiskās situācijas pasliktināšanās tiks nodrošināta pietiekama valsts finansiālā elastība. Ekonomiskās izaugsmes potenciāla nostiprināšana, panākot nodarbinātības un produktivitātes pieaugumu, arī palīdzētu sasniegt fiskālo stabilitāti.

Attiecībā uz turpmākajiem fiskālajiem izaicinājumiem budžeta plānu īstenošanas trūkumi pagātnē nosaka nepieciešamību nopietni un izvērsti izmantot visus nesen ieviestos valsts izdevumu vadības instrumentus. Papildus izdevumu norīšu labākai kontrolei šie instrumenti palīdzēs mazināt budžeta elastības trūkumu. Piesardzīga politika nepieciešama arī sakarā ar lielo ārējo nesabalansētību. Saskaņā ar Eiropas Komisijas sniegto informāciju (2004. gada beigu dati) konkrētas iespējamās saistības sasniedza aptuveni 10% no IKP.³ Turklāt Kiprā steidzami jāatrisina jautājums par atbilstošu tiesisko regulējumu valsts un privātās partnerības fiskālajai pārvaldībai. Visbeidzot, iespējamā Kipras atkalapvienošanās varētu prasīt ievērojamas fiskālās izmaksas atkarībā no specifiskiem ekonomiskiem un fiskāliem pasākumiem.

4.1.3. VALŪTAS KURSA DINAMIKA

Kipras mārciņa piedalās VKM II kopš 2005. gada 2. maija, t.i., divu gadu atsaucē periodā (2005. gada maijs–2007. gada aprīlis; sk. 9.a tabulu). Kipras valūtai VKM II tika noteikts centrālais kurss attiecībā pret euro – 0.585274. Pēc šā kursa Kipras mārciņa

2 *The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004–2050)*, Ekonomikas politikas komiteja un Eiropas Komisija (2006).

3 Tomēr nav vienotas visu iespējamo fiskālo saistību novērtēšanas metodes, un aplēses var ievērojami atšķirties.

1999. gada sākumā arī tika vienpusēji piesaistīta euro – ar $\pm 15\%$ standarta pieļaujamo svārstību koridoru. Vienošanās par dalību VKM II pamatojās uz Kipras valsts institūciju apņemšanos vairākās jomās, kas saistītas ar drošas fiskālās politikas īstenošanu, darba samaksas mērenības veicināšanu, efektīvas finanšu uzraudzības nodrošināšanu un turpmāko strukturālo reformu īstenošanu.

Kopš pievienošanās VKM II Kipra turpināja īstenot stabila valūtas kursa politiku attiecībā pret euro. Kipras mārciņas kurss joprojām bija tuvu centrālajam kursam standarta pieļaujamo svārstību koridora stiprajā pusē (sk. 6. att. un 9.a tabulu). Tāpēc atsaucēs periodā maksimālā augšupvērstā valūtas kursa novirze no VKM II centrālā kursa bija 2.1%. Piedaloties VKM II, Kipra pēc savas iniciatīvas nav devalvējusi valūtas centrālo kursu attiecībā pret euro. Šajā laikā *Central Bank of Cyprus* nodrošināja un samazināja likviditāti ārvalstu valūtas tirgos, tādējādi palīdzot saglabāt valūtas kursa stabilitāti. Šīs intervences bija ārvalstu valūtas neto pirkumi. Aplūkojamā periodā Kipras mārciņas kursa svārstīgums attiecībā pret euro bija ļoti neliels, vērtējot pēc uz gadu attiecinātās dienas procentuālo pārmaiņu standartnovirzes (sk. 9.b tabulu). Vienlaikus īstermiņa procentu likmju starpības ar 3 mēnešu EURIBOR līdz 2005. gada beigām bija ievērojamas, savukārt aplūkojamā perioda beigās tās pakāpeniski izzuda.

Ilgākā termiņā Kipras mārciņas reālais kurss – gan divpusējais attiecībā pret euro, gan efektīvais – 2007. gada janvārī bija tuvu vēsturiski vidējam līmenim, kas aprēķināts ar 1996. gada janvāri un kopš euro ieviešanas 1999. gadā (sk. 10. tabulu).

Runājot par citām ārējām norisēm, Kipras maksājumu bilances apvienotā tekošā konta un kapitāla konta saldo gandrīz pastāvīgi bija negatīvs, dažkārt – būtiski. Pēdējos gados negatīvais saldo pieaudzis no 2.0% no IKP 2003. gadā līdz 5.9% no IKP 2006. gadā – to galvenokārt noteica preču negatīvā saldo palielināšanās (no 23.9% līdz 27.5% no IKP

lielākoties naftas cenu dinamikas ietekmē), savukārt pakalpojumu tirdzniecības pozitīvais saldo gandrīz nav mainījies (nedaudz vairāk par 23% no IKP). Vienlaikus, lai gan tiešo investīciju (daļēji – reinvestētās peļņas) pozitīvais saldo bija ievērojams, lielākas bija neto portfeļieguldījumu plūsmu svārstības. Apvienotā tekošā konta un kapitāla konta negatīvais saldo pēdējos divos gados lielākoties segts, izmantojot arī kapitāla ieplūdes citu investīciju veidā, ko galvenokārt veido nerezidentu noguldījumi rezidentu bankās un aizdevumi. Citu investīciju ieplūdes 2006. gadā bija ievērojamas (11.3% no IKP). Tā kā no 2004. gada līdz 2006. gadam kapitāla ieplūdes pārsniedza tekošā konta un kapitāla konta negatīvo saldo, Kiprā šajā laikā bija vērojama oficiālo rezerves aktīvu uzkrāšanās. Valsts starptautisko investīciju bilance ir pozitīva un 2006. gadā sasniedza 10.3% no IKP (sk. 11. tabulu).

Jāatgādina, ka Kipra ir maza valsts ar atvērtu tautsaimniecību – 2006. gadā tās preču un pakalpojumu ārējās tirdzniecības attiecība pret IKP eksportam bija 47.5% un importam – 51.7%. 2006. gadā preču eksporta uz euro zonas valstīm un ES īpatsvars bija attiecīgi 50.5% un 68.5% no eksporta kopapjoma. Atbilstošie importa rādītāji 2006. gadā bija 55.3% un 67.1% no importa kopapjoma.

Runājot par VKM II pievienošanās saistību izpildi, var novērot, ka kopš pievienošanās VKM II fiskālā situācija Kiprā uzlabojusies, zināmā mērā atspoguļojot pagaidu pasākumu īstenošanu (īpaši 2005. gadā). Kopumā darba samaksas pieaugums pārsniedzis darba ražīguma kāpuma tempu, savukārt bāzes darba samaksas pieaugums valsts sektorā saglabājies ierobežots. Ņemot vērā spēcīgo kredītēšanas kāpumu, īstenoti vairāki piesardzības pasākumi. Visbeidzot, vērojams zināms progress strukturālo reformu īstenošanā, taču turpmāk nepieciešams veicināt tautsaimniecības elastību un pielāgošanos, t.sk. nodrošināt progresu darba samaksas mehānismu pārindexācijas jomā.

4.1.4. ILGTERMIŅA PROCENTU LIKMJU DINAMIKA

Atsauces periodā no 2006. gada aprīļa līdz 2007. gada martam Kipras ilgtermiņa procentu likmju vidējais līmenis bija 4.2%, un tādējādi tas bija ievērojami zemāks par procentu likmju kritērija atsaucē vērtību (6.4%; sk. 12. tabulu).

Ilgtermiņa procentu likmes kopš 2001. gada janvāra ir samazinājušās un nedaudz svārstījušās (sk. 7.a att.)⁴. Vienlaikus ar *Central Bank of Cyprus* galvenās procentu likmes kritumu samazinājās arī ilgtermiņa procentu likmes (no aptuveni 7.7% 2001. gada sākumā līdz aptuveni 4.6% 2003. gada sākumā), un nākamajā periodā tās bija stabilas. 2004. gada aprīlī *Central Bank of Cyprus* mainīja politikas nostāju un paaugstināja oficiālās procentu likmes par 1 procentu punktu, ņemot vērā politisko nenoteiktību sakarā ar apvienošanās sarunām, devalvācijas baumu veicināto kapitāla aizplūdi un fiskālā deficīta pieaugumu. Šis lēmums veicināja ilgtermiņa procentu likmju augšupvērstas svārstības, kas 2004. gada septembrī sasniedza 6.6%. Kopš 2004. gada oktobra ilgtermiņa procentu likmes ievērojami samazinājās, un 2007. gada martā tās bija 4.5%. Šīs norises atspoguļoja inflācijas samazināšanos, tāpēc uzlabojās fiskālās bilances un samazinājās oficiālās procentu likmes. Ilgtermiņa procentu likmju samazināšanos veicināja Kipras mārciņas pievienošanās VKM II 2005. gada maijā, kurai sekoja kapitāla ieplūžu palielināšanās un valūtas kursa nostiprināšanās attiecībā pret euro. Pozitīva nozīme, iespējams, bija arī euro ieviešanas gaidām Kiprā. Turklāt, ņemot vērā šīs norises, Kipras ilgtermiņa procentu likmju un euro zonas obligāciju vidējo peļņas likmju starpība 2005. gadā ievērojami samazinājās, un pēdējos ceturkšņos tā svārstījās aptuveni ap nulli, norādot uz augstu procentu likmju konverģences līmeni (sk. 7.b att.).

4 Dati par Kipras ilgtermiņa atsaucē procentu likmēm pieejami, sākot ar 2001. gadu.

TABULU UN ATTĒLU SARAKSTS

KIPRA

I. CENU DINAMIKA

1. tabula.	SPCI inflācija	38
1. attēls.	Cenu dinamika	38
2. tabula.	Inflācijas rādītāji un saistītie rādītāji	38
3. tabula.	Inflācijas jaunākās tendences un prognozes	
	a) SPCI jaunākās tendences	
	b) Inflācijas prognozes	39

2. FISKĀLĀS NORISES

4. tabula.	Valdības fiskālā pozīcija	40
2. attēls.	Valdības bruto parāds	
	a) Līmeņi	
	b) Gada pārmaiņas un pamatfaktori	40
5. tabula.	Valdības bruto parāds: strukturālās iezīmes	40
3. attēls.	Valdības budžeta pārpalikums (+)/deficīts (-)	
	a) Līmeņi	
	b) Gada pārmaiņas un pamatfaktori	41
6. tabula.	Valdības deficīta-parāda korekcija	41
4. attēls.	Valdības izdevumi un ieņēmumi	42
5. attēls.	Potenciālie nākotnes parāda rādītāji saskaņā ar alternatīvajiem pieņēmumiem par fiskālās bilances rādītājiem	42
7. tabula.	Valdības budžeta pozīcija	42
8. tabula.	Iedzīvotāju novecošanas izraisītā fiskālā sloga prognozes	43

3. VALŪTAS KURSA DINAMIKA

9. tabula.	a) Valūtas kursa stabilitāte	
	b) Valūtas kursa spiediena galvenie rādītāji Kipras mārciņai	44
6. attēls.	Kipras mārciņa: novirze no VKM II centrālā kursa	44
10. tabula.	Kipras mārciņa: reālā kursa norises	45
11. tabula.	Ārējās norises	45

4. ILGTERMIŅA PROCENTU LIKMJU DINAMIKA

12. tabula.	Ilgtermiņa procentu likmes	46
7. attēls.	a) Ilgtermiņa procentu likme	
	b) Ilgtermiņa procentu likmes un SPCI inflācijas starpība attiecībā pret euro zonu	46

I. CENU DINAMIKA

I. tabula. SPCI inflācija

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)					
	2006 Dec.	2007 Janv.	2007 Febr.	2007 Marts	2006. gada apr. – 2007. gada marts
SPCI inflācija	1.5	1.4	1.2	1.4	2.0
Atsauces vērtība ¹⁾					3.0
Euro zona ²⁾	1.9	1.8	1.8	1.9	2.1

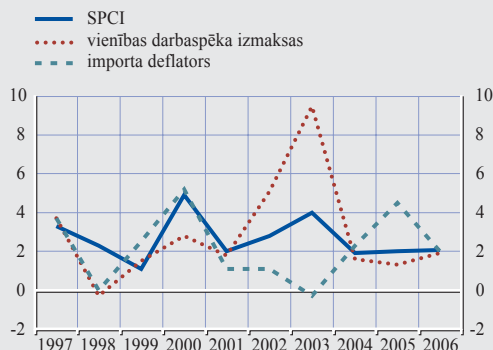
Avots: Eiropas Komisija (Eurostat).

1) Aprēķins 2006. gada aprīlim–2007. gada martam balstīts uz SPCI pārmaiņu salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu (%) nesvērto aritmētisko vidējo rādītāju Somijai, Polijai un Zviedrijai, kam pieskaitīti 1.5 procentu punkti.

2) Euro zona iekļauta tikai informācijai.

I. attēls. Cenu dinamika

(gada vidējās pārmaiņas; %)

Avots: Eiropas Komisija (Eurostat).

2. tabula. Inflācijas rādītāji un saistītie rādītāji

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, ja nav norādīts citādi; %)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Inflācijas rādītāji										
SPCI	3.3	2.3	1.1	4.9	2.0	2.8	4.0	1.9	2.0	2.2
SPCI, izņemot neapstrādāto pārtiku un enerģiju	2.5	3.1	1.5	2.8	1.6	2.1	3.1	0.8	0.8	0.8
PCI	3.6	2.2	1.7	4.1	2.0	2.8	4.1	2.3	2.5	2.5
PCI, izņemot netiešo nodokļu pārmaiņas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Privātā patēriņa deflators	2.0	1.6	2.1	3.7	2.4	2.4	4.0	1.9	2.7	2.6
IKP deflators	2.4	2.9	2.3	3.8	3.4	1.2	5.1	3.3	2.4	2.5
Ražotāju cenas ¹⁾	2.7	-0.1	2.7	7.6	1.1	2.4	3.8	5.9	5.1	3.9
Saistītie rādītāji										
Reālā IKP pieaugums	2.3	5.0	4.8	5.0	4.0	2.0	1.8	4.2	3.9	3.8
IKP uz vienu iedzīvotāju, izteikts kā pirktspējas standarts (euro zona = 100)	72.8	73.8	74.6	75.6	77.8	76.7	79.5	82.3	83.9	-
Salīdzinošie cenu līmeņi (euro zona = 100)	87.7	88.4	89.1	91.4	91.6	89.9	87.8	87.2	87.7	-
Ražošanas apjoma starpība ²⁾	-2.2	-0.9	0.5	2.1	2.9	1.4	-0.5	-0.7	-1.2	-1.0
Bezdarba līmenis (%) ³⁾	4.4	4.3	4.6	4.9	3.8	3.6	4.1	4.6	5.2	4.7
Vienības darbaspēka izmaksas, visa tautsaimniecība	3.7	-0.3	1.5	2.8	1.8	5.1	9.5	1.6	1.3	1.9
Atlīdzība vienam nodarbinātajam, visa tautsaimniecība	5.5	3.1	4.5	6.3	3.6	4.9	7.4	2.0	1.6	4.2
Darba ražīgums, visa tautsaimniecība	1.7	3.4	2.9	3.4	1.8	-0.1	-1.9	0.4	0.3	2.3
Preču un pakalpojumu importa deflators	3.7	0.0	2.5	5.2	1.1	1.1	-0.3	2.3	4.5	2.0
Nominālais efektīvais valūtas kurss ⁴⁾	2.4	2.3	-2.6	-4.2	0.6	1.7	3.6	1.9	0.8	0.5
Naudas piedāvājums (M3) ⁵⁾	10.7	9.9	16.0	9.1	13.2	11.0	3.9	6.0	9.8	14.9
Banku izsniegtie kredīti ⁵⁾	12.4	14.7	14.6	12.2	12.0	7.9	4.8	6.3	5.8	15.8
Akciju cenas (CSE General Index) ⁶⁾	-6.0	17.2	688.1	-65.8	-47.2	-26.8	-14.7	-10.0	51.6	128.8
Mājokļu cenas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Avoti: Eiropas Komisija (Eurostat), valsts dati (PCI, naudas piedāvājums un banku izsniegtie kredīti) un Eiropas Komisija (ražošanas apjoma starpība).

1) Visas rūpniecības, izņemot būvniecību, iekšzemes apgrozījums.

2) Procentos no potenciālā IKP. Plusa (mīnusa) zīme norāda, ka faktiskais IKP pārsniedz (ir mazāks par) potenciālo IKP.

3) Definīcija atbilst SDO vadlīnijām. Dati par 1997.–1999. gadu balstīti uz valsts definīciju.

4) Plusa (mīnusa) zīme norāda pieaugumu (samazinājumu).

5) Gada pieauguma temps perioda beigās, balstoties uz valsts definīciju (sagatavojusi Central Bank of Cyprus).

6) CSE General Index aprēķināšanu uzsāka 1996. gada martā un pārtrauca 2005. gada beigās. Ar 2006. gada janvāri ieviests jauns CSE General Index.

3. tabula. Inflācijas jaunākās tendences un prognozes

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

a) SPCI jaunākās tendences

	2006		2007		
	Nov.	Dec.	Janv.	Febr.	Marts
SPCI					
Pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu (%)	1.3	1.5	1.4	1.2	1.4
Pēdējo 3 mēnešu vidējā SPCI pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējiem 3 mēnešiem (attiecinātas uz gadu; sezonāli izlīdzinātas)	0.2	-0.4	-0.1	0.8	1.8
Pēdējo 6 mēnešu vidējā SPCI pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējiem 6 mēnešiem (attiecinātas uz gadu; sezonāli izlīdzinātas)	1.7	1.4	1.1	0.8	0.7

Avoti: Eiropas Komisija (*Eurostat*) un ECB aprēķini.

b) Inflācijas prognozes

	2007	2008
SPCI, Eiropas Komisija (2007. gada pavasaris)	1.3	2.0
PCI, OECD ¹⁾	-	-
PCI, SVF (2007. gada aprīlis)	2.1	2.1
PCI, <i>Consensus Economics</i> (2007. gada marts)	2.0	1.9

Avoti: Eiropas Komisija, OECD, SVF un *Consensus Economics*.

1) Kipra nav OECD dalībvalsts.

2. FISKĀLĀS NORISES

4. tabula. Valdības fiskālā pozīcija

(% no IKP)

	2005	2006	2007 ¹⁾
Valdības budžeta pārpalikums (+)/deficīts (-)	-2.3	-1.5	-1.4
Atsauces vērtība	-3.0	-3.0	-3.0
Pārpalikums/deficīts, atskaitot valdības investīciju izdevumus ²⁾	0.8	1.8	1.9
Valdības bruto parāds	69.2	65.3	61.5
Atsauces vērtība	60.0	60.0	60.0

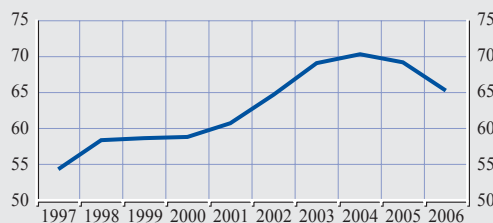
Avoti: Eiropas Komisija un ECB aprēķini.

1) Eiropas Komisijas prognozes.

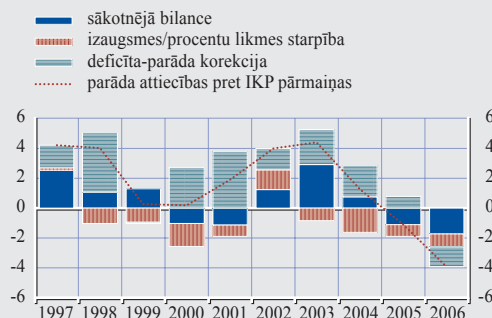
2) Plusa (mīnusa) zīme norāda, ka valdības budžeta deficīts ir mazāks (lielāks) par investīciju izdevumiem.

2. attēls. Valdības bruto parāds

a) Līmeņi
(% no IKP)

b) Gada pārmaiņas un pamatfaktori
(procentu punktos no IKP)

Avoti: Eiropas Komisija un ECB.

Piezīme. 2.b attēlā negatīvās vērtības liecina par attiecīgā faktora samazinošo ietekmi uz parāda rādītāju, bet pozitīvās vērtības – par palielinošo ietekmi uz to.

5. tabula. Valdības bruto parāds: strukturālās iezīmes

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kopējais parāds (% no IKP)	54.4	58.4	58.7	58.8	60.7	64.7	69.1	70.3	69.2	65.3
Valūtu struktūra (% no kopējuma)										
Vietējā valūtā	79.3	77.0	72.7	75.9	79.9	79.7	77.7	72.8	75.4	78.1
Ārvalstu valūtās	20.7	23.0	27.3	24.1	20.1	20.3	22.3	27.2	24.6	21.9
Euro ¹⁾	11.2	15.4	20.2	16.8	15.4	16.7	16.6	20.9	17.7	14.8
Citas ārvalstu valūtas	9.5	7.7	7.2	7.3	4.8	3.7	5.8	6.2	6.9	7.0
Iekšzemes turējumā (% no kopējuma)	79.3	77.0	72.7	75.9	79.9	79.7	77.7	72.8	75.4	78.1
Vidējais atlikušais termiņš (gados)	3.0	4.0	3.0	3.0	2.0	7.0	6.3	6.2	6.2	6.2
Termiņstruktūra²⁾ (% no kopējā)										
Īstermiņa (līdz 1 gadam ieskaitot)	57.0	49.6	43.7	43.0	39.7	14.7	13.6	10.0	6.8	5.7
Vidēja termiņa un ilgtermiņa (ilgāk par 1 gadu)	43.0	50.4	56.3	57.0	60.3	85.3	86.4	90.0	93.2	94.3

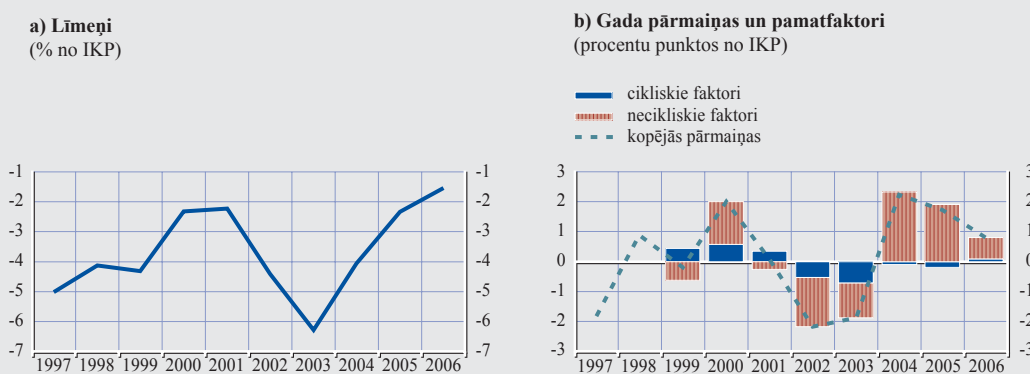
Avoti: ECBS un Eiropas Komisija.

Piezīme. Dati gada beigās. Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa atšķiras no kopsummas.

1) Ietver euro denominētu parādu (pirms 1999. gada – ekijos vai vienā no to dalībvalstu valūtām, kuras ieviesušas euro).

2) Sākotnējais termiņš.

3. attēls. Valdības budžeta pārpalikums (+)/deficīts (-)

Avoti: Eiropas Komisija un ECB aprēķini.

Piezīme. 3.b attēlā negatīvās vērtības norāda, ka deficīts pieaug, bet pozitīvās vērtības norāda uz tā samazinājumu.

6. tabula. Valdības deficīta-parāda korekcija

(% no IKP)	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Valdības parāda pārmaiņas ¹⁾	6.5	8.1	4.3	5.0	6.0	5.9	8.6	6.1	3.1	0.2
Valdības budžeta pārpalikums (+)/deficīts (-)	-5.0	-4.1	-4.3	-2.3	-2.2	-4.4	-6.3	-4.1	-2.3	-1.5
Deficīta-parāda korekcija	1.5	4.0	-0.1	2.7	3.8	1.4	2.3	2.1	0.8	-1.3
Finanšu aktīvu neto pirkumi (+)/pārdevumi (-)	1.4	3.8	0.1	2.2	3.8	1.4	2.4	1.7	0.8	-1.2
Nauda un noguldījumi	1.2	3.7	0.0	2.3	3.6	0.8	1.5	1.2	0.3	-0.5
Aizdevumi un neakciju vērtspapīri	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.2	0.1	0.2	-0.6
Akcijas un citi kapitāla vērtspapīri	0.0	0.0	0.0	-0.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Privatizācija	0.0	0.0	0.0	-0.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ieguldījumi kapitālā	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Citi	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Citi finanšu aktīvi	0.2	0.1	0.1	0.5	0.2	0.4	0.7	0.3	0.3	-0.1
Valdības parāda pārvērtēšanas pārmaiņas	-0.2	0.1	-0.4	0.1	0.0	0.2	0.0	0.2	0.1	-0.1
Ārvalstu valūtas turējumu guvumi (-)/zaudējumi (+)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1
Cita pārvērtēšanas ietekme ²⁾	-0.2	0.1	-0.4	0.1	0.0	-0.1	0.0	0.1	-0.1	-0.2
Citas valdības parāda pārmaiņas ³⁾	0.3	0.0	0.2	0.4	0.0	-0.1	-0.1	0.1	-0.1	0.0

Avoti: ECBS un Eiropas Komisija.

Piezīme. Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa atšķiras no kopsummas.

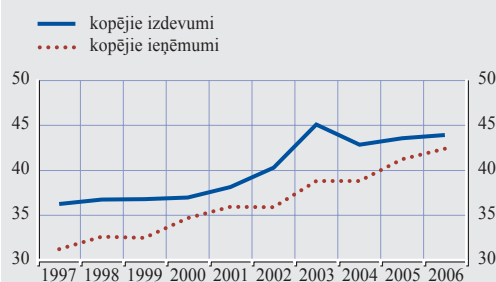
1) Parāda gada pārmaiņas periodā t; % no IKP periodā t, t.i., $[\text{parāds}(t) - \text{parāds}(t-1)]/\text{IKP}(t)$.

2) Ietver attiecīgā valdības parāda nominālās un tirgus pārvērtēšanas starpību.

3) Darījumi saistībā ar citiem kreditoru parādiem (valdības saistības), sektora pārklasificēšana un statistiskās neatbilstības. Šis postenis var ietvert arī noteiktus parādu uzņemšanās gadījumus.

4. attēls. Valdības izdevumi un ieņēmumi

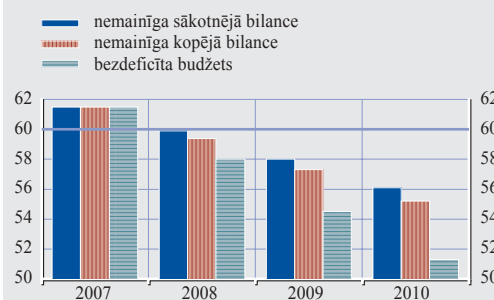
(% no IKP)

Avots: ECBS.

5. attēls. Potenciālie nākotnes parāda rādītāji saskaņā ar alternatīvajiem pieņēmumiem par fiskālās bilances rādītājiem

(% no IKP)

Avoti: Eiropas Komisijas prognozes un ECB aprēķini.

Piezīme. Attiecīgajos trijos scenārijos pieņemts, ka 2007. gada parāda rādītājs atbilstoši prognozei ir 61.5% no IKP un ka 2007. gada kopējā bilance (-1.4% no IKP) vai sākotnējā bilance 1.7% no IKP 2007. gadam aplūkotajā periodā būs nemainīga (% no IKP), vai (alternatīvi) ka, sākot ar 2007. gadu, tiek saglabāts bezdeficīta budžets. Pieņemts, ka nominālā procentu likme ir 6% (neatmaksātā valsts parāda vidējās reālās izmaksas - 4% un inflācija - 2%). Reālā IKP pieauguma temps atbilst Eiropas Komisijas 2007. gada pavasara prognozēm 2008. gadam un ES Ekonomikas politikas komitejas un Eiropas Komisijas pieņēmumiem 2009. un 2010. gadam. Pieņemts, ka parāda-deficīta korekcijas vienāds ar nulli.

7. tabula. Valdības budžeta pozīcija

(% no IKP)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kopējie ieņēmumi	31.2	32.6	32.5	34.7	35.9	35.9	38.8	38.8	41.2	42.4
Kārtējie ieņēmumi	31.2	32.5	32.4	34.6	35.9	35.9	38.7	38.0	40.2	42.3
Tiešie nodokļi	8.6	9.7	10.6	10.9	11.1	11.2	9.6	8.0	9.3	10.9
Netiešie nodokļi	10.1	11.1	10.7	12.4	13.0	13.3	16.4	16.9	16.9	17.8
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	7.0	6.9	6.6	6.5	6.8	6.7	7.0	7.7	8.3	8.0
Citi kārtējie ieņēmumi	5.5	4.9	4.5	4.7	5.0	4.6	5.7	5.5	5.8	5.6
Kapitāla ieņēmumi	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.8	1.0	0.1
Kopējie izdevumi	36.2	36.7	36.8	37.0	38.2	40.3	45.1	42.9	43.6	43.9
Kārtējie izdevumi	32.7	33.3	33.6	33.5	34.8	36.7	41.1	38.7	40.0	40.0
Atlīdzība nodarbinātajiem	13.7	13.5	13.5	13.5	13.2	13.8	15.6	14.8	14.8	14.8
Sociālie pabalsti, kas nav natūrā	7.8	8.7	8.9	9.0	9.2	10.2	11.3	12.0	12.7	12.3
Procentu maksājumi t.sk. mijmaiņas darījumu un ārpus biržas tirgto nākotnes darījumu ietekme	2.5	3.1	3.0	3.4	3.4	3.2	3.4	3.3	3.4	3.3
Citi kārtējie izdevumi	8.8	8.0	8.2	7.7	9.0	9.5	10.8	8.5	9.1	9.7
Kapitālizdevumi	3.5	3.4	3.2	3.5	3.4	3.6	4.0	4.2	3.6	3.9
Pārpalikums (+)/deficīts (-)	-5.0	-4.1	-4.3	-2.3	-2.2	-4.4	-6.3	-4.1	-2.3	-1.5
Sākotnējā bilance	-2.5	-1.1	-1.3	1.0	1.1	-1.2	-2.9	-0.8	1.1	1.7
Pārpalikums/deficīts, atskaitot valdības investīciju izdevumus	-2.0	-1.3	-1.9	0.6	0.7	-1.4	-2.9	0.0	0.8	1.8

Avoti: ECBS un Eiropas Komisija.

Piezīme. Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa atšķiras no kopsummas. Procentu maksājumi, kas ietverti pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrā. Postenis "mijmaiņas darījumu un ārpus biržas tirgto nākotnes darījumu ietekme" vienāds ar procentu (vai deficīta/pārpalikuma) starpību, kas definēta pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrā un EKS 95. Sk. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2558/2001 par mijmaiņas darījumu un ārpus biržas tirgto nākotnes darījumu norēķinu pārklasificēšanu.

8. tabula. Iedzīvotāju novecošanas izraisītā fiskālā sloga prognozes

(%)	2004	2010	2020	2030	2040	2050
Apgādājamo veco cilvēku attiecība (iedzīvotāju skaita vecumā no 65 gadiem attiecība pret iedzīvotāju skaitu vecumā no 15 līdz 64 gadiem)	17.5	19.1	25.5	32.9	36.1	43.2
Ar iedzīvotāju novecošanu saistīto valsts sektora izdevumu pārmaiņas salīdzinājumā ar 2004. gadu (procentu punktos no IKP)	-	0.1	1.2	4.1	7.0	11.8

Avots: *The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004–2050)*, Ekonomikas politikas komiteja un Eiropas Komisija (2006).

3. VALŪTAS KURSA DINAMIKA

9. tabula. a) Valūtas kursa stabilitāte

Dalība valūtas kursa mehānismā (VKM II)	Jā
Dalība kopš	2005. gada 2. maija
VKM II centrālais kurss CYP/EUR	0.585274
VKM II svārstību koridors	±15%
Divpusējā centrālā kursa devalvācija pēc valsts iniciatīvas	Nē
Maksimālā augšupvērstā novirze ¹⁾	2.1
Maksimālā lejupvērstā novirze ¹⁾	0.0

Avots: ECB.

1) Maksimālās novirzes (%) no VKM II centrālā kursa no 2005. gada 2. maija līdz 2007. gada 26. aprīlim, pamatojoties uz dienas datiem darbadienu diapazonā. Augšupvērstā/lejupvērstā novirze norāda, ka valūta ir stiprājā vai vājājā koridora pusē.

b) Valūtas kursa spiediena galvenie rādītāji Kipras mārciņai

(triju mēnešu vidējais periods, ieskaitot noteikto mēnesi)

	2005				2006				2007
	Jūn.	Sept.	Dec.	Marts	Jūn.	Sept.	Dec.	Marts	
Valūtas kursa svārstības ¹⁾	0.9	0.2	0.2	0.2	0.4	0.2	0.2	0.2	
Istermiņa procentu likmju starpība ²⁾	2.4	1.7	1.2	0.7	0.3	0.0	0.1	0.1	

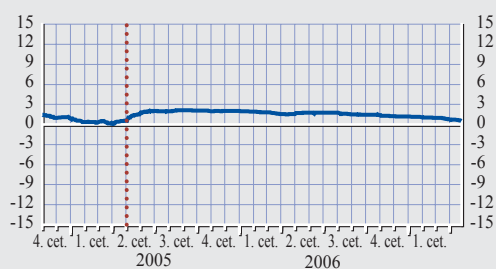
Avoti: Valsts dati un ECB aprēķini.

1) Valūtas kursa attiecībā pret euro dienas procentuālo pārmaiņu uz gadu attiecinātā mēneša standartnovirze.

2) Triju mēnešu starpbanku procentu likmju un triju mēnešu EURIBOR starpība (procentu punktos).

6. attēls. Kipras mārciņa: novirze no VKM II centrālā kursa

(dienas dati; novirze (%);
2005. gada 2. maijs–2007. gada 26. aprīlis)

Avots: ECB.

Piezīme. Vertikālā līnija norāda pievienošanās VKM II datumu (2005. gada 2. maijs). Pozitīva/negatīva novirze no centrālā kursa norāda, ka valūta ir stiprājā vai vājājā koridora pusē. Kipras mārciņai noteikts ±15% svārstību koridors. Pirms 2005. gada 2. maija novērotās svārstības attiecas uz Kipras mārciņas centrālo kursu, kas noteikts, pievienojoties VKM II.

10. tabula. Kipras mārciņa: reālā kursa norises

(mēneša dati; novirzes (%); 2007. gada marts salīdzinājumā ar dažādiem etalonperiodiem)

	Vidējais kurss (1996. gada janvāris– 2007. gada marts)	Vidējais kurss (1999. gada janvāris– 2007. gada marts)
Reālais divpusējais kurss attiecībā pret euro ¹⁾	2.0	0.5
<i>Papildpostei</i>		
Nominālais efektīvais kurss ²⁾	4.7	4.6
Reālais efektīvais kurss ^{1), 2)}	7.2	6.3

Avots: ECB.

Piezīme. Plusa zīme norāda kāpumu, bet mīnusa zīme – samazinājumu.

1) Balstīts uz SPCI un PCI norisēm.

2) Efektīvais kurss attiecībā pret euro zonu, ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm un 10 nozīmīgākajām tirdzniecības partnervalstīm.

11. tabula. Ārējās norises

(% no IKP, ja nav norādīts citādi)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Maksājumu balance										
Tekošā konta un kapitāla konta balance ¹⁾	-4.7	3.1	-1.7	-5.2	-3.2	-3.5	-2.0	-4.1	-5.1	-5.9
Tekošā konta balance	-4.7	3.1	-1.7	-5.3	-3.3	-3.7	-2.2	-5.0	-5.6	-5.9
Kapitāla konta balance	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.2	0.3	0.9	0.5	0.0
Preču balance	-23.3	-25.4	-23.6	-28.0	-26.7	-27.3	-23.9	-25.6	-25.0	-27.5
Pakalpojumu balance	21.4	22.0	24.4	26.7	28.3	26.2	23.4	22.9	22.3	23.4
Ienākumu balance	-3.2	6.0	-3.6	-5.8	-5.4	-3.7	-2.8	-3.3	-3.5	-2.8
Kārtējo pārvedumu balance	0.4	0.5	1.1	1.9	0.6	1.1	1.1	1.1	0.5	1.1
Apvienoto tiešo investīciju un portfeļieguldījumu balance ¹⁾	7.1	4.9	4.0	4.3	10.0	0.0	4.3	9.7	3.5	0.9
Tiešo investīciju balance	5.8	2.9	6.5	7.3	7.2	5.1	2.4	2.5	4.3	4.2
Portfeļieguldījumu balance	1.2	2.0	-2.5	-3.1	2.8	-5.1	1.9	7.2	-0.8	-3.3
Citu investīciju balance	-1.0	-9.3	4.7	1.4	-0.1	8.5	-4.2	-3.7	5.2	11.3
Rezerves aktīvi	0.5	0.9	-6.5	0.1	-6.3	-3.8	1.6	-2.4	-4.2	-5.5
Preču un pakalpojumu eksports	51.2	48.8	50.6	54.0	55.1	50.7	47.2	47.0	47.4	47.5
Preču un pakalpojumu imports	53.1	52.3	49.8	55.3	53.5	51.9	47.7	49.8	50.1	51.7
Starptautisko investīciju balance (saldo) ²⁾	-	-	-	.	.	10.5	4.2	14.0	19.0	10.3
Ārējā tirdzniecība										
Preču eksports uz euro zonu ³⁾	16.9	22.3	33.7	34.2	33.5	35.1	38.5	37.6	52.5	50.5
Preču imports no euro zonas ³⁾	33.8	40.9	43.5	44.4	44.5	44.8	47.1	55.6	55.3	55.3
Preču eksports uz ES ⁴⁾	28.3	39.8	57.0	58.8	53.5	55.9	59.6	65.3	71.7	68.5
Preču imports no ES ⁴⁾	48.3	55.8	58.3	58.2	58.3	56.9	59.4	68.0	68.3	67.1

Avoti: ECBS un Eurostat.

1) Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa atšķiras no kopsummas.

2) Visaptveroša starptautisko investīciju balance pirmo reizi tika sagatavota atsaucies periodā – 2002. gadā.

Iepriekšējos gados šie pārskati tika sagatavoti tikai daļēji.

3) Procentos no eksporta/importa kopapjoma. Dati attiecas uz euro zonu (izņemot Slovēniju).

4) Procentos no eksporta/importa kopapjoma. Dati attiecas uz ES (izņemot Bulgāriju un Rumāniju).

4. ILGTERMIŅA PROCENTU LIKMJU DINAMIKA

12. tabula. Ilgtermiņa procentu likmes

(attiecīgajā periodā novērotā vidējā procentu likme; %)

	2006 Dec.	2007 Janv.	2007 Febr.	Marts	2006. gada apr.– 2007. gada marts
Ilgtermiņa procentu likme ¹⁾	4.3	4.4	4.4	4.5	4.2
Atsauces vērtība ²⁾					6.4
Euro zona ³⁾	3.9	4.1	4.1	4.0	4.0

Avoti: ECB un Eiropas Komisija.

1) Ilgtermiņa procentu likmes balstītas uz sākotnējā tirgus ienesīguma likmēm.

2) Aprēķins 2006. gada aprīlim–2007. gada martam balstīts uz Polijas, Somijas un Zviedrijas procentu likmju nesvērto aritmētisko vidējo rādītāju, kam pieskaitīti 2 procentu punkti.

3) Euro zonas vidējais rādītājs iekļauts tikai informācijai.

7. attēls. Ilgtermiņa procentu likme

a) Ilgtermiņa procentu likme
(mēneša vidējie dati; %)

b) Ilgtermiņa procentu likmes un SPCI inflācijas
starpība attiecībā pret euro zonu
(mēneša vidējie dati; procentu punktos)

Avoti: ECB un Eiropas Komisija.

4.2. MALTA

4.2.1. CENU DINAMIKA

Atsauces periodā no 2006. gada aprīļa līdz 2007. gada martam Maltas 12 mēnešu vidējā SPCI inflācija bija 2.2%, t.i., ievērojami zemāka par cenu stabilitātes kritērija atsaucis vērtību – 3.0% (sk. 1. tabulu). Pamatojoties uz jaunāko informāciju, 12 mēnešu vidējā SPCI inflācija tuvākajos mēnešos varētu vēl vairāk samazināties.

Vēsturiski ilgākā periodā SPCI inflācija Maltā bijusi nosacīti stabila un 1999.–2006. gadā pamatā svārstījās 2–3% robežās (sk. 1. att.). Nedaudz augstāks SPCI inflācijas rādītājs tika reģistrēts 1997. un 1998. gadā – galvenokārt samērā krasā viesnīcu, restorānu un transporta pakalpojumu cenu kāpuma dēļ.

Relatīvi stabilas inflācijas ilgstoša saglabāšanās atspoguļo vairākus svarīgus politiskus lēmumus, īpaši lēmumu saglabāt piesaistīta valūtas kursa režīmu kopš 1964. gada, kad Malta kļuva neatkarīga. Lielāko daļu šā perioda Maltas lira bija piesaistīta valūtu grozam, kurā liels īpatsvars bija ECU/euro, Lielbritānijas sterliņu mārciņai un ASV dolāram. Kopš 2005. gada maija lira piedalās VKM II un tādējādi ir piesaistīta euro. Cenu stabilitātes uzturēšana ir Maltas monetārās politikas galvenais mērķis, kas tika nostiprināts 2002. gada Likumā par *Central Bank of Malta*. Samērā ierobežoto inflāciju ļāvis panākt arī ārējās tirdzniecības liberalizācija un regulatīvās reformas atsevišķās komunikāciju nozarēs. Turklāt fiskālā politika pēdējo gadu laikā kļuvusi labvēlīgāka cenu stabilitātes panākšanai.

Pēc stabilas tautsaimniecības izaugsmes perioda, kas turpinājās līdz 2000. gadam, ražošanas apjoms ievērojami saruka, taču inflāciju tas būtiski neietekmēja – daļēji tāpēc, ka šā gadu desmita sākumā inflācija jau bija samērā zema. Pēdējos gados inflācijas dinamiku noteica arī vairāki īpaši faktori, piemēram, PVN likmes paaugstināšana, kas stājās spēkā

2004. gada 1. janvārī, kā arī pavisam nesen veiktie pasākumi, kuru rezultātā tagad iekšzemes enerģijas cenas biežāk tiek koriģētas atbilstoši cenām pasaules tirgū. Kopš 2001. gada reālā IKP pieaugums vidēji bijis lēns, bet divos gados bija vērojams ražošanas apjoma kritums (sk. 2. tabulu). Šis tautsaimniecības stagnācijas periods atspoguļoja gan ārējās aktivitātes pavājināšanos, kas daļēji saistīta ar paaugstinātu konkurenci Maltas nozīmīgākajos eksporta tirgos (tūrisms un elektronika), gan iekšējos faktorus, piemēram, apstrādes rūpniecības sektora pārstrukturēšanas īslaicīgas sekas. Pārstrukturēšanas pasākumi ietekmēja darba tirgu – dažās apstrādes rūpniecības nozarēs darba vietas tika likvidētas, toties atsevišķos pakalpojumu sektoros un jaundibinātajā farmācijas rūpniecībā darbaspēks palielinājās. Kopumā bezdarba līmenis saglabājās stabils (2006. gadā – 7.4%). Algu un vienības darbaspēka izmaksu dinamika bija diezgan svārstīga, un pēdējā laikā to ierobežoja nespējamā situācija darba tirgū. Importa cenas, ko lielā mērā nosaka starppatēriņa preču (īpaši elektronikas izstrādājumu komponentu) cenas, naftas cenu un Maltas liras kursa attiecībā pret ASV dolāru svārstības, bija nestabilas, īpaši 2001. gadā. 2002. gadā varas iestādes mainīja galveno degvielas veidu cenu kontroles mehānismu, biežāk veicot cenu korekcijas, lai precīzāk atspoguļotu tendences pasaules tirgū, un pakāpeniski atceļot subsīdijas dīzeļdegvielai. Vispārējo inflācijas tendenci apliecina arī citi būtiski cenu indeksi, piemēram, SPCI, izņemot neapstrādāto pārtiku un enerģiju (sk. 2. tabulu).

Aplūkojot jaunākās norises, SPCI gada inflācija, tuvojoties 2006. gada beigām, ievērojami samazinājās un 2007. gada sākumā bija mērena. Pēc augstākā līmeņa sasniegšanas 2006. gada vidū (aptuveni 3.5%) tā 2006. gada pēdējos divos mēnešos kļuva zemāka par 1% un martā bija 0.5% (sk. 3.a tabulu). Inflācijas samazinājumu 2006. gada beigās galvenokārt noteica iepriekšējā enerģijas cenu kāpuma ietekmes atslābums, kas samērā būtiski ietekmēja Maltas inflāciju. Šī ietekme saistījās

arī ar vairākām pārmaiņām, ko Maltas varas iestādes ieviesa elektrības un ūdens cenu noteikšanā. Proti, 2005. gada sākumā ieviesa papildu nodokli elektrībai un ūdenim, lai stiprinātu saikni starp šīm cenām un enerģijas cenām pasaules tirgū. Kopš 2005. gada novembra šis papildu nodoklis tiek koriģēts ik pēc diviem mēnešiem – pirms tam to darīja tikai ik pēc sešiem mēnešiem. Tā kā līdz 2005. gada novembrim koriģēšana notika gausi, enerģijas cenu kāpums pasaules tirgos inflāciju Maltā ietekmēja samērā vēl (galvenokārt 2006. gadā). Administratīvi regulējamo cenu pārmaiņas (ieskaitot papildu nodokli par elektrību un ūdeni) veidoja aptuveni 0.6 procentu punktus 2006. gada kopējā SPCI inflācijā. Administratīvi regulējamo cenu īpatsvars SPCI grozā 2007. gadā ir 7.7% – nedaudz mazāks nekā vairākumā euro zonas valstu. Tautsaimniecības atveseļošanās, kas aizsākās 2005. gadā, turpinājās 2006. gadā – reālā IKP gada pieaugums bija vidēji 2.9%. Neraugoties uz šo kāpumu, tautsaimniecības pieprasījuma puses izraisītais cenu spiediens joprojām ir ierobežots.

Runājot par nākotni, jaunākās pieejamās nozīmīgāko starptautisko institūciju inflācijas prognozes liecina, ka 2007. gadā inflācija būs 1.4–2.4%, bet 2008. gadā – 2.1–2.4% (sk. 3.b tabulu). Augšupvērsti inflācijas prognožu riski galvenokārt saistīti ar jaunu iespējamo enerģijas cenu pieaugumu pasaulē. Ņemot vērā ciešāku saistību starp enerģijas cenām iekšējā tirgū un cenām pasaules tirgū, naftas cenu šoks turpmāk inflāciju valstī varētu ietekmēt ātrāk. Turklāt rūpīgi jāseko līdzi joprojām straujajam kreditēšanas kāpumam (īpaši būvniecības nozarē) – kaut arī ne tik spēcīgs kā citās valstīs ar mazāk attīstītiem finanšu tirgiem, tomēr tas varētu izraisīt iekšzemes cenu spiedienu. Lejupvērsti inflācijas prognožu riski saistīti ar konkurences pieaugumu dažos preču tirgos (piemēram, pārtikas mazumtirdzniecībā un aviopārvadājumu nozarē) un centieniem racionalizēt regulējošās un administratīvās procedūras valsts sektorā. Raugoties tālākā nākotnē, inflāciju varētu ietekmēt izlīdzināšanās process, ņemot vērā, ka

Maltā IKP uz vienu iedzīvotāju un cenu līmenis vēl joprojām ir zemāks nekā euro zonā (sk. 2. tabulu). Taču šā procesa ietekmi uz inflāciju ir grūti precīzi aprēķināt.

Cenu stabilitāti veicinoša vide Maltā būs atkarīga arī no tā, vai vidējā termiņā tiks īstenota saprātīga un ticama fiskālā stratēģija. Gan valsts, gan privātajā sektorā būs svarīgi saglabāt mērenu darba samaksas pieaugumu, ņemot vērā darba ražīguma kāpumu, darba tirgus situāciju un norises konkurējošajās valstīs. Svarīgi būs pievērsties to strukturālo ierobežojumu novēršanai, kuri kavē tautsaimniecības izaugsmi un darba vietu radīšanu, īpaši veicinot iesaistīšanos darba tirgū. Šajā ziņā galvenie faktori ir turpmākā konkurences veicināšana preču tirgos un darba tirgus funkcionēšanas uzlabošana. Šādi pasākumi arī palīdzēs uzlabot šo tirgu elastību, tādējādi veicinot pielāgošanos šokiem valsts vai kādas nozares mērogā. Ņemot vērā samērā augsto tautsaimniecības specializācijas pakāpi, spēja absorbēt šoku ir īpaši nozīmīga. Šādi pasākumi palīdzēs nodrošināt cenu stabilitāti veicinošu vidi, kā arī sekmēs konkurētspēju un nodarbinātības pieaugumu.

4.2.2. FISKĀLĀS NORISES

Pašlaik uz Maltu attiecas Padomes lēmums par pārmērīga budžeta deficīta esamību; pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņš ir 2006. gads. Atsauces periodā – 2006. gadā – valdības budžeta deficīts bija 2.6% no IKP, t.i., zemāks par 3% atsaucēs vērtību (sk. 4. tabulu). Deficīta rādītājs nepārsniedza valsts investīciju izdevumu attiecību pret IKP. Valdības parāda attiecība pret IKP bija 66.5%, t.i., pārsniedza 60% atsaucēs vērtību. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu deficīta rādītājs samazinājās par 0.5 procentu punktiem, bet valsts parāda rādītājs saruka par 5.9 procentu punktiem. Ievērojamo parāda rādītāja samazināšanos galvenokārt noteica lieli privatizācijas ieņēmumi. Saskaņā ar Eiropas Komisijas prognozēm 2007. gadā deficīta rādītājs samazināsies līdz 2.1% un valdības parāda rādītājs mazliet saruks (līdz 65.9%).

No 1997. gada līdz 2006. gadam valsts parāda attiecība pret IKP līdz 2004. gadam kopumā palielinājās par 26.9 procentu punktiem, bet tad pēdējos divos gados samazinājās (sk. 2.a att. un 5. tabulu). Kā sīkāk parādīts 2.b attēlā, spēcīgākais parāda rādītāja kāpumu noteicošais faktors bija sākotnējais budžeta deficīts, bet nesen izveidojies sākotnējais pārpalikums savukārt veicināja parāda rādītāja turpmāko samazināšanos. Vairākus gadus izaugsmes tempa un procentu likmju starpībai bija palielinoša ietekme uz parādu, atspoguļojot zemo reālā IKP pieauguma tempu. Turpretī deficīta-parāda korekcijai vairākus gadus bija samazinoša ietekme uz parādu, kas lielo privatizācijas ieņēmumu dēļ visjūtāmākā bija 2006. gadā. Var uzskatīt, ka vērotās tendences norāda uz ciešo saikni starp sākotnējo bilanci un parāda dinamiku. Šajā kontekstā var atzīmēt, ka valsts īstermiņa parāda daļa ir ievērojama – 12.2% no kopējā valsts parāda (sk. 5. tabulu). Ņemot vērā parāda rādītāja līmeni, fiskālā bilance samērā jutīgi reaģē uz procentu likmju pārmaiņām. Ārvalstu valūtā denominētais parāds veido tikai nelielu Maltas valsts parāda atlikuma daļu, un tas galvenokārt denominēts euro. Tāpēc fiskālo bilanci samērā maz ietekmē valūtas kursu svārstības.

Kopš 1997. gada budžeta deficīta attiecība pret IKP svārstījusies, tomēr rezultāti pakāpeniski uzlabojušies (sk. 3.a att. un 7. tabulu). 2006. gadā deficīta rādītājs samazinājās līdz 2.6% no IKP (1997. gadā – 7.9% no IKP), pēc tam kad 1998. gadā un 2003. gadā tas bija sasniedzis ļoti augstu līmeni – aptuveni 10%. 2006. gadā budžeta deficīts bija nedaudz zemāks, nekā prognozēts iepriekšējā konverģences programmā, tautsaimniecības izaugsmei ievērojami pārsniedzot gaidīto. Kā sīkāk parādīts 3.b attēlā, Eiropas Komisijas aplēses rāda, ka kopumā aplūkojamā periodā cikliskajiem faktoriem bijusi tikai relatīvi neliela ietekme uz fiskālās bilances pārmaiņām. Valdības budžeta bilances necikliskās pārmaiņas varētu atspoguļot vai nu ilgstošas strukturālās pārmaiņas, vai arī pagaidu pasākumu ietekmi. Maltas gadījumā nesen veiktie pagaidu pasākumi bijuši ievērojami. Šādi pasākumi

2003. gadā, kad valdība pārņēma Maltas kuģu remonta un kuģu būvniecības nozaru saistības, palielināja budžeta deficītu aptuveni par 3% no IKP. Pieejamie dati liecina, ka 2005. un 2006. gadā pagaidu pasākumiem bija budžeta deficītu samazinoša ietekme (attiecīgi par 1.7% un 0.7% no IKP), daļēji atspoguļojot zemes pārdošanas darījumus. Bez šiem pasākumiem 2006. gadā budžeta deficīts būtu sasniedzis 3.3% no IKP.

Pētot citu fiskālo rādītāju tendences, 4. attēlā un 7. tabulā redzams, ka aplūkojamā periodā valdības kopējo izdevumu attiecība pret IKP pieauga un perioda beigās sasniedza 45.2%. 2000.–2003. gadā izdevumu rādītājs strauji palielinājās, atspoguļojot lielākus izdevumus valsts sektorā nodarbināto atalgojumam, sociālajiem pārvedumiem un valsts investīcijām. Kopš tā laika izdevumu rādītājs pakāpeniski samazinājies. 2004. gadā tas atspoguļoja kapitālizdevumu attiecības pret IKP sarukumu, bet 2005. gadā – kārtējo izdevumu samazināšanos. 2006. gadā saruka gan kārtējo izdevumu, gan kapitālizdevumu attiecība pret IKP. Kopumā 2006. gadā izdevumu rādītājs bija par 2.2 procentu punktiem lielāks nekā 1997. gadā. Izdevumu rādītājs ir augstāks salīdzinājumā ar citām valstīm, kuru ieņēmumu līmenis uz vienu iedzīvotāju ir līdzīgs. No 1997. gada līdz 2006. gadam pieauga arī valdības ieņēmumu attiecība pret IKP (kopumā par 7.6 procentu punktiem, perioda beigās sasniedzot 42.7%), atspoguļojot tiešo un netiešo nodokļu ieņēmumu kāpumu.

Saskaņā ar Maltas vidējā termiņa fiskālo stratēģiju, kas aprakstīta ar 2006. gada decembri datētajā 2006.–2009. gada konverģences programmā un tapusi agrāk nekā 4. tabulā atspoguļotās Eiropas Komisijas prognozes, valdība paredz turpināt konsolidāciju, plānojot 2009. gadā sasniegt fiskālo pārpalikumu 0.1% no IKP un parāda attiecību pret IKP – 59.4%. Stratēģijas pamatā ir būtisks izdevumu samazinājums, īpaši kapitālizdevumu un sociālo pārvedumu jomā, kā arī valsts patēriņa sarukums. Tādējādi būtu iespējams samazināt arī ieņēmumu rādītāju. Valdība plāno ievērojami

samazināt fiskālās politikas pagaidu pasākumu izmantošanu. 2007. gadā konverģences programma paredz samazināt deficīta rādītāju par 0.3 procentu punktiem, kas atbilst procentu izdevumu sarukumam. Valdība plāno segt mazāku budžeta deficītu samazinošo pagaidu pasākumu ietekmi, veicot strukturālās konsolidācijas pasākumus, piemēram, samazinot izdevumus darba samaksai valsts sektorā, tādējādi atspoguļojot tās stratēģiju, kas vērsta uz darba samaksas kāpuma un valsts sektorā nodarbināto skaita ierobežošanu. Fiskālās stratēģijas īstenošana saistīta ar vairākiem riskiem. Pamatā esošais makroekonomiskais scenārijs ir ļoti labvēlīgs, un fiskālā korekcija notiek aplūkojamā perioda otrajā pusē (*back-loaded*), bet 2008. un 2009. gada konsolidācijas pasākumi nav izklāstīti pietiekami detalizēti. Turklāt, pat ja tiktu sasniegti fiskālie mērķrādītāji, nepieciešama turpmāka konsolidācija, ja Malta vēlas panākt Stabilitātes un izaugsmes paktā noteiktā vidējā termiņa mērķa izpildi. Konverģences programmā šis mērķis kvantitatīvajā izteiksmē noteikts kā cikliski koriģēts bezdeficīta budžets, kas neietver pagaidu pasākumus, bet nav paredzēta šā mērķa sasniegšana programmā aplūkotajā periodā.

Aprēķini par to valstu, kuru valsts parāda rādītājs nepārprotami pārsniedz 60% no IKP, izredzēm panākt rādītāja samazināšanos līdz atsaucēs vērtībai sniegti 5. attēlā. Pieņemot, ka Malta izpildīs Eiropas Komisijas kopējās fiskālās pozīcijas un valsts parāda rādītāja prognozi 2007. gadam, turpmāk bezdeficīta budžeta saglabāšana ar 2008. gadu nodrošinātu valsts parāda rādītāja samazināšanos zem 60% no IKP līdz 2010. gadam. Tomēr šķiet, ka ne kopējās, ne sākotnējās budžeta bilances rādītāja noturēšana to attiecīgajā 2007. gada līmenī (–2.1% un 1.2%) nebūs pietiekama, lai panāktu parāda rādītāja samazināšanos zem atsaucēs vērtības agrāk par 2016. gadu. Šādu aprēķinu pamatā ir pieņēmums par nemainīgu nominālo procentu likmi (6%), ko veido neatmaksātā valsts parāda vidējās reālās izmaksas (4%) un inflācija (2%). Šo aprēķinu pamatā izmantotais reālā IKP pieauguma temps ņemts no Eiropas

Komisijas 2007. gada pavasara prognozes 2008. gadam un no ES Ekonomikas politikas komitejas un Eiropas Komisijas pieņēmumiem par šo rādītāju 2009. gadam un turpmākajam laika posmam. Deficīta-parāda korekcijas nav ņemtas vērā. Lai gan šie aprēķini ir tikai ilustratīvi un tos nekādā gadījumā nevajadzētu uzskatīt par prognozēm, norādes, ka ar kopējās vai sākotnējās budžeta bilances rādītāja noturēšanu 2007. gada līmenī nepietiktu, lai samazinātu valsts parāda rādītāju zem 60% atsaucēs vērtības dažu nākamo gadu laikā, liecina par turpmākas sekmīgas konsolidācijas nepieciešamību.

Kā parādīts 8. tabulā, aptuveni no 2010. gada gaidāma ievērojama iedzīvotāju novecošana. Saskaņā ar ES Ekonomikas politikas komitejas un Eiropas Komisijas prognozēm¹ gaidāms, ka Maltā ar iedzīvotāju novecošanu saistīto valsts sektora izdevumu attiecība pret IKP līdz 2020. gadam palielināsies par 2.2 procentu punktiem. Pēc tam līdz 2050. gadam šis pieaugums samazināsies līdz 0.3 procentu punktiem. Šīs prognozes neņem vērā 2006. gada decembrī Pārštāvju palātas pieņemto valsts pensiju reformu. Pensiju reforma ietver pasākumus, kuru mērķis ir faktiskā pensijas vecuma un pensiju līmeņa paaugstināšana salīdzinājumā ar iepriekšējos normatīvajos aktos noteikto. Eiropas Komisijas veiktais reformas sākotnējais novērtējums² liecina, ka salīdzinājumā ar scenāriju, kas šādu reformu neparedz, valsts pensiju izdevumu attiecība pret IKP 2020. gadā būtu par 1.3 procentu punktiem zemāka, bet 2050. gadā – par 3.5 procentu punktiem augstāka. Novērtēts, ka reforma nav uzlabojusi valsts finanšu ilgtermiņa ilgtspējas perspektīvas. Šādos apstākļos, kā arī ņemot vērā augsto valsts parāda līmeni, šķiet, nepieciešamas turpmākas reformas pensiju un veselības aprūpes jomā, lai ierobežotu ilgtspēju apdraudošos riskus. Šo slogu būs vieglāk mazināt, ja pirms demogrāfiskās situācijas

1 *The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004–2050)*, Ekonomikas politikas komiteja un Eiropas Komisija (2006).

2 *Economic assessment of the convergence programme of Malta (Update of December 2006)*, Eiropas Komisija (2007).

pasliktināšanās tiks nodrošināta pietiekama valsts finanšu elastība. Pasākumu ieviešana, lai panāktu nodarbinātības rādītāja pieaugumu, uzlabojot stimulus strādāt, un darba ražīguma kāpuma palielināšanas centieni arī būtiski veicinātu fiskālo ilgtspēju.

Turpmāku fiskālo problēmu ziņā, ņemot vērā Maltas tautsaimniecības relatīvi lielo ārējo nelīdzsvarotību, nepieciešama piesardzīga fiskālā politika. Pasākumu ieviešana, lai panāktu nodarbinātības rādītāja pieaugumu, uzlabojot stimulus strādāt, varētu būtiski veicināt fiskālo konsolidāciju. Saskaņā ar Eiropas Komisijas informāciju (2004. gada beigu dati) konkrētās iespējamās saistības sasniedza aptuveni 17% no IKP.³ Jaunāka informācija liecina, ka 2006. gadā rādītājs bija 13.3%.

4.2.3. VALŪTAS KURSA DINAMIKA

Maltas lira piedalās VKM II kopš 2005. gada 2. maija, t.i., divu gadu atsaucē periodā (2005. gada maijs – 2007. gada aprīlis; sk. 9.a tabulu). Maltas valūtai VKM II tika noteikts centrālais kurss attiecībā pret euro – 0.429300 (tirgus kurss pievienošanās laikā) – ar $\pm 15\%$ standarta pieļaujamo svārstību koridoru. Pievienojoties VKM II, tika veikta Maltas liras piesaistes maiņa no agrākā valūtu groza uz euro. Vienošanās par dalību VKM II pamatojās uz Maltas valsts institūciju apņemšanos vairākās politikas jomās, kas saistītas ar drošas fiskālās politikas īstenošanu, darba samaksas mērenības veicināšanu, efektīvas finanšu uzraudzības nodrošināšanu un turpmāku strukturālo reformu īstenošanu. Pievienošanās VKM II laikā Maltas valsts institūcijas puda nodomu saglabāt Maltas liras kursu attiecībā pret euro atbilstoši centrālajam kursam, uzņemoties vienpusējas saistības un tādējādi neradot ECB nekādus papildu pienākumus.

Pirms pievienošanās VKM II Maltas liras kursa attīstība attiecībā pret euro atspoguļoja tās piesaisti triju valūtu grozam (kurā ietilpa euro, Lielbritānijas sterliņu mārciņa un ASV dolārs). Ņemot vērā, ka euro tajā bija visnozīmīgākā

valūta, Maltas liras kursa svārstības attiecībā pret euro šajā periodā bija samērā nelielas. Kopš pievienošanās VKM II Maltas lira saglabājusi centrālo kursu atbilstoši Maltas valsts institūciju politikas deklarācijai (sk. 6. att. un 9.a un 9.b tabulu). Turklāt, piedaloties VKM II, Malta pēc savas iniciatīvas nav devalvējusi valūtas centrālo kursu attiecībā pret euro. Nelielās īstermiņa procentu likmju starpības attiecībā pret 3 mēnešu EURIBOR 2005. gadā īslaicīgi palielinājās, savukārt 2006. gadā tās atkal samazinājās, jo Maltas monetārās politikas likmes tika paaugstinātas mazāk nekā euro zonā. Starpība atbilda 0.2 procentu punktiem triju mēnešu periodā, kas beidzās 2007. gada martā (sk. 9.b tabulu).

Ilgākā termiņā Maltas liras reālais kurss – gan divpusējais attiecībā pret euro, gan efektīvais – 2007. gada martā bija tuvu vēsturiski vidējam līmenim, kas aprēķināts ar 1996. gada janvāri un kopš euro ieviešanas 1999. gadā (sk. 10. tabulu).

Runājot par citām ārējām norisēm, Maltas maksājumu bilances apvienotā tekošā konta kapitāla konta saldo kopš 1997. gada bijis negatīvs – dažkārt ļoti liels un arī diezgan svārstīgs. Lai gan līdz 1999. gadam negatīvais saldo nepārtraukti samazinājās, tas diezgan krasi palielinājās 2000. gadā, sasniedzot 12.0% no IKP. 2002. gadā negatīvais saldo samazinājās un kļuva pozitīvs (2.6% no IKP), daļēji atspoguļojot lielus eksporta ieņēmumus, kas saistīti ar nacionālo avioliņiju tirgotajiem gaisa transportlīdzekļiem. Vēlāk tekošā konta un kapitāla konta negatīvais saldo atkal bija relatīvi liels (4.9% no IKP 2004. un 2005. gadā). To galvenokārt var skaidrot ar izdevumu kāpumu augsto naftas cenu dēļ un preču negatīvā saldo palielināšanos (19.6% no IKP 2005. gadā). Savukārt pakalpojumu pozitīvais saldo samazinājās (līdz 7.9% no IKP 2005. gadā; sk. 11. tabulu). Apvienotā tekošā konta un kapitāla konta deficīts 2006. gadā saruka līdz 3.3% galvenokārt lielākas

3 Tomēr nav vienotas metodes, lai novērtētu iespējamo saistību pilnu apmēru, turklāt aplēses var būt ļoti atšķirīgas.

maksājumu plūsmas dēļ un sakarā ar lielākiem tekošā konta neto ieņēmumiem. Runājot par finansēšanu, kopš 2003. gada Maltā bija ievērojams portfeļieguldījumu negatīvais saldo, un to noteica banku sistēma, kas ietver vairākas institūcijas, kuras veic darījumus gandrīz tikai ar nerezidentiem. Portfeļieguldījumu negatīvais saldo atspoguļoja banku sektora ārvalstu parāda vērtspapīru turējumu palielināšanos, un to finansēja "citu ieguldījumu" pozitīvais saldo. No 2005. gada līdz 2006. gadam kapitāla ieplūdes palielināja tekošā konta un kapitāla konta deficītu, tāpēc Maltā šajā laikā tika uzkrāti oficiālo rezervju aktīvi. Finanšu ieplūdes daļēji atspoguļoja tiešo investīciju pozitīvo saldo, kas galvenokārt saistīts ar kapitāla iemaksām divu ārvalstīm piederošu banku dibināšanai, lai gan nozīme bija arī reinvestētajai peļņai un maksājumiem, kurus rezidentu uzņēmumi saņēma no saviem ārvalstu mātesuzņēmumiem parāda atlikuma segšanai. Ārējo kontu svārstīgums jāaplūko, ņemot vērā, ka Malta ir ļoti maza valsts ar atvērtu tautsaimniecību, kurā viens darījums var nozīmīgi ietekmēt maksājumu bilanci. Vienlaikus lieli kredīti parasti tiek ieskaitīti "novirzē", kas liecina vai nu par tekošā konta un kapitāla konta deficīta, vai finanšu negatīvā saldo pārvērtēšanu. Valsts starptautisko investīciju bilance saglabājās pozitīva un sasniedza 37.5% no IKP 2006. gadā (sk. 11. tabulu).

Jāatgādina, ka Malta ir ļoti maza valsts ar atvērtu tautsaimniecību, – 2006. gadā tās preču un pakalpojumu ārējās tirdzniecības attiecība pret IKP eksportam bija 76.8% un importam – 90.3%. 2006. gadā preču eksporta uz euro zonas valstīm un ES īpatsvars bija attiecīgi 37.5% un 50.2% no eksporta kopapjoma. Atbilstošie importa rādītāji 2006. gadā bija 55.0% un 67.6% no importa kopapjoma.

Runājot par VKM II pievienošanās saistību izpildi, var minēt šādus atzinumus. Maltas fiskālais deficīts samazinājās, zināmā mērā atspoguļojot pagaidu pasākumu īstenošanu. Darba samaksas kāpums kopumā bija mērens, īpaši valsts sektorā, un zemāks par darba ražīguma kāpumu. Daži uzlabojumi veikti

finanšu uzraudzības jomā. Arī strukturālo reformu īstenošanā vērojams progress, un to īpaši noteica valsts sektora samazināšana un iekšzemes konkurences palielināšanās vairākos sektoros.

4.2.4. ILGTERMIŅA PROCENTU LIKMJU DINAMIKA

Atsauces periodā no 2006. gada aprīļa līdz 2007. gada martam Maltas ilgtermiņa procentu likmju vidējais līmenis bija 4.3%, un tādējādi tas bija ievērojami zemāks par procentu likmju kritērija atsaucis vērtību (6.4%; sk. 12. tabulu).

Ilgtermiņa procentu likmēm no 2001. gada beigām līdz 2003. gada beigām bija tendence samazināties (sk. 7.a att.).⁴ Vienlaikus *Central Bank of Malta* pakāpeniski samazināja galveno procentu likmi, pamatojoties uz mērenu inflācijas spiedienu un pieticīgu tautsaimniecības izaugsmi. Pēc ilgtermiņa procentu likmju svārstībām 2003. un 2004. gadā aptuveni 4.7% līmenī (to veicināja Maltas liras pievienošanās VKM II 2005. gada 2. maijā) 2005. un 2006. gadā tās turpināja samazināties (zem 4.5%). Pozitīva nozīme šajās norisēs, iespējams, bija arī ar euro ieviešanu saistītajām gaidām. 2006. gada maijā *Central Bank of Malta* paaugstināja galveno procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 3.5%), lai ierobežotu ārējo rezervju samazināšanās tendenci. Tas veicināja nelielu ilgtermiņa procentu likmju kāpumu nākamajos mēnešos. No 2006. gada maija līdz 2007. gada janvārim *Central Bank of Malta* divas reizes paaugstināja centrālo intervences kursu par 25 bāzes punktiem (līdz 4.0%). Atspoguļojot lēno, bet stabilo Maltas ilgtermiņa procentu likmju kritumu pēdējos gados un attiecīgo euro zonas ilgtermiņa procentu likmju dinamiku, ilgtermiņa procentu likmju starpība ar euro zonas valdības obligāciju vidējām peļņas likmēm 2005. gadā nedaudz palielinājās, lai gan 2007. gada martā tā samazinājās līdz 0.4 procentu punktiem (sk. 7.b att.).

4 Dati par Maltas ilgtermiņa atsaucis procentu likmēm pieejami, sākot ar 2001. gadu.

TABULU UN ATTĒLU SARAKSTS

MALTA

I. CENU DINAMIKA

1. tabula.	SPCI inflācija	54
1. attēls.	Cenu dinamika	54
2. tabula.	Inflācijas rādītāji un saistītie rādītāji	54
3. tabula.	Inflācijas jaunākās tendences un prognozes	
	a) SPCI jaunākās tendences	
	b) Inflācijas prognozes	55

2. FISKĀLĀS NORISES

4. tabula.	Valdības fiskālā pozīcija	56
2. attēls.	Valdības bruto parāds	
	a) Līmeņi	
	b) Gada pārmaiņas un pamatfaktori	56
5. tabula.	Valdības bruto parāds: strukturālās iezīmes	56
3. attēls.	Valdības budžeta pārpalikums (+)/deficīts (-)	
	a) Līmeņi	
	b) Gada pārmaiņas un pamatfaktori	57
6. tabula.	Valdības deficīta-parāda korekcija	57
4. attēls.	Valdības izdevumi un ieņēmumi	58
5. attēls.	Potenciālie nākotnes parāda rādītāji saskaņā ar alternatīvajiem pieņēmumiem par fiskālās bilances rādītājiem	58
7. tabula.	Valdības budžeta pozīcija	58
8. tabula.	Iedzīvotāju novecošanas izraisītā fiskālā sloga prognozes	59

3. VALŪTAS KURSA DINAMIKA

9. tabula.	a) Valūtas kursa stabilitāte	
	b) Valūtas kursa spiediena galvenie rādītāji	
	Maltas lirai	60
6. attēls.	Maltas lira: novirze no VKM II centrālā kursa	60
10. tabula.	Maltas lira: reālā kursa norises	61
11. tabula.	Ārējās norises	61

4. ILGTERMIŅA PROCENTU LIKMJU DINAMIKA

12. tabula.	Ilgtermiņa procentu likmes	62
7. attēls.	a) Ilgtermiņa procentu likme	
	b) Ilgtermiņa procentu likmes un SPCI inflācijas starpība attiecībā pret euro zonu	62

I. CENU DINAMIKA

I. tabula. SPCI inflācija

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)					
	2006 Dec.	2007 Janv.	2007 Febr.	2007. Marts	2006. gada apr. – 2007. gada marts
SPCI inflācija	0.8	1.2	0.8	0.5	2.2
Atsauces vērtība ¹⁾					3.0
Euro zona ²⁾	1.9	1.8	1.8	1.9	2.1

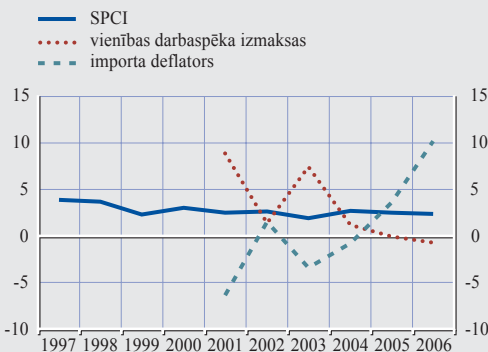
Avots: Eiropas Komisija (Eurostat).

1) Aprēķins 2006. gada aprīlim–2007. gada martam balstīts uz SPCI pārmaiņu salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu (%) nesvērto aritmētisko vidējo rādītāju Somijai, Polijai un Zviedrijai, kam pieskaitīti 1.5 procentu punkti.

2) Euro zona iekļauta tikai informācijai.

I. attēls. Cenu dinamika

(gada vidējās pārmaiņas; %)

Avots: Eiropas Komisija (Eurostat).

2. tabula. Inflācijas rādītāji un saistītie rādītāji

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, ja nav norādīts citādi; %)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Inflācijas rādītāji										
PCI	3.9	3.7	2.3	3.0	2.5	2.6	1.9	2.7	2.5	2.6
SPCI, izņemot neapstrādāto pārtiku un enerģiju	4.0	4.0	2.4	2.9	2.3	2.7	1.9	2.8	2.0	1.6
PCI, izņemot netiešo nodokļu pārmaiņas	3.1	2.4	2.1	2.4	2.9	2.2	1.3	2.8	3.0	2.8
Privātā patēriņa deflators	-	1.8	1.9	1.2	2.9	2.0	1.0	0.5	2.8	2.6
IKP deflators	-	-	-	-	2.4	2.1	0.6	2.4	2.6	2.0
Ražotāju cenas ¹⁾	-	-	-	-	2.9	2.7	4.6	1.4	2.4	2.6
Saistītie rādītāji										
Reālā IKP pieaugums	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IKP uz vienu iedzīvotāju, izteikts kā pirktpējas standarts (euro zona = 100)	-	-	-	-	-1.1	1.9	-2.3	0.4	3.0	2.9
Salīdzinošie cenu līmeņi (euro zona = 100)	-	71.2	70.7	71.7	68.0	69.5	69.3	67.8	67.6	-
Ražošanas apjoma starpība ²⁾	0.8	1.4	2.8	5.5	1.4	2.0	-2.1	-3.4	-2.5	-1.5
Bezdarba līmenis (%) ³⁾	-	-	-	6.7	7.6	7.5	7.6	7.4	7.3	7.4
Vienības darbaspēka izmaksas, visa tautsaimniecība	-	-	-	-	8.9	1.4	7.4	1.2	-0.1	-0.7
Atlīdzība vienam nodarbinātajam, visa tautsaimniecība	-	-	-	-	5.8	2.8	3.9	2.5	1.1	1.2
Darba ražīgums, visa tautsaimniecība	-	-	-	-	-2.8	1.4	-3.3	1.2	1.2	2.0
Preču un pakalpojumu importa deflators	-	-	-	-	-6.4	1.5	-3.4	-0.8	3.6	10.2
Nominālais efektīvais valūtas kurss ⁴⁾	1.8	2.2	-1.7	-1.5	0.6	0.8	3.3	2.4	-0.8	0.1
Naudas piedāvājums (M3) ⁵⁾	9.6	8.6	9.9	4.0	10.0	12.1	2.4	2.4	4.2	5.2
Banku izsniegtie kredīti ⁵⁾	11.0	8.7	10.5	8.0	4.7	2.6	2.6	8.6	7.1	14.9
Akciju cenas (Maltex Index)	4.6	15.3	170.8	3.0	-34.8	-15.0	13.6	44.4	62.3	-2.2
Mājokļu cenas	8.5	4.9	3.2	8.4	5.1	8.7	13.3	20.3	9.8	3.5

Avoti: Eiropas Komisija (Eurostat), valsts dati (PCI; mājokļu cenas; PCI, izņemot pārmaiņas netiešajos nodokļos; naudas piedāvājums; banku izsniegtie kredīti) un Eiropas Komisija (ražošanas apjoma starpība).

1) Visas rūpniecības, izņemot būvniecību, iekšzemes apgrozījums.

2) Procentos no potenciālā IKP. Plusa (mīnusa) zīme norāda, ka faktiskais IKP pārsniedz (ir mazāks par) potenciālo IKP.

3) Definīcija atbilst SDO vadlīnijām.

4) Plusa (mīnusa) zīme norāda pieaugumu (samazinājumu).

5) Gada pieauguma temps perioda beigās balstīts uz valsts definīciju (sagatavojusi Central Bank of Malta).

3. tabula. Inflācijas jaunākās tendences un prognozes

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

a) SPCI jaunākās tendences

	2006		2007		
	Nov.	Dec.	Janv.	Febr.	Marts
SPCI					
Pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu (%)	0.9	0.8	1.2	0.8	0.5
Pēdējo 3 mēnešu vidējā SPCI pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējiem 3 mēnešiem (attiecinātas uz gadu; sezonāli izlīdzinātas)	0.2	-0.5	-0.7	-1.0	-0.6
Pēdējo 6 mēnešu vidējā SPCI pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējiem 6 mēnešiem (attiecinātas uz gadu; sezonāli izlīdzinātas)	1.5	1.2	0.6	0.1	-0.2

Avoti: Eiropas Komisija (*Eurostat*) un ECB aprēķini.

b) Inflācijas prognozes

	2007	2008
SPCI, Eiropas Komisija (2007. gada pavasaris)	1.4	2.1
PCI, OECD ¹⁾	-	-
PCI, SVF (2007. gada aprīlis)	2.4	2.3
PCI, <i>Consensus Economics</i> (2007. gada marts)	-	-

Avoti: Eiropas Komisija, OECD, SVF un *Consensus Economics*.

1) Malta nav OECD dalībvalsts.

2. FISKĀLĀS NORISES

4. tabula. Valdības fiskālā pozīcija

(% no IKP)

	2005	2006	2007 ¹⁾
Valdības budžeta pārpalikums (+)/deficīts (-)	-3.1	-2.6	-2.1
Atsauces vērtība	-3.0	-3.0	-3.0
Pārpalikums/deficīts, atskaitot valdības investīciju izdevumus ²⁾	2.2	2.1	3.0
Valdības bruto parāds	72.4	66.5	65.9
Atsauces vērtība	60.0	60.0	60.0

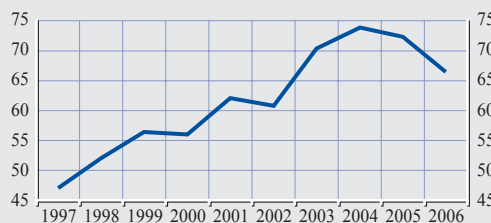
Avoti: Eiropas Komisija un ECB aprēķini.

1) Eiropas Komisijas prognozes.

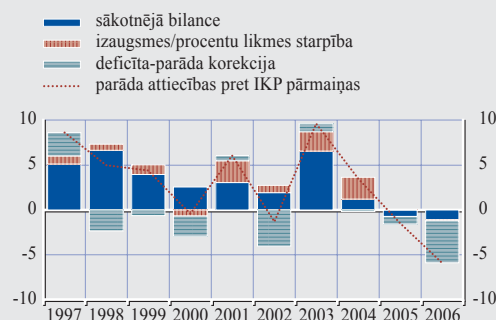
2) Plusa (mīnusa) zīme norāda, ka valdības budžeta deficīts ir mazāks (lielāks) par investīciju izdevumiem.

2. attēls. Valdības bruto parāds

a) Līmeņi
(% no IKP)

b) Gada pārmaiņas un pamatfaktori
(procentu punktos no IKP)

Avoti: Eiropas Komisija un ECB.

Piezīme. 2.b attēlā negatīvās vērtības liecina par attiecīgā faktora samazinošo ietekmi uz parāda rādītāju, bet pozitīvās vērtības – par palielinošo ietekmi uz to.

5. tabula. Valdības bruto parāds: strukturālās iezīmes

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kopējais parāds (% no IKP)	47.0	52.0	56.4	56.0	62.1	60.8	70.4	73.9	72.4	66.5
Valūtu struktūra (% no kopējuma)										
Vietējā valūtā	90.5	90.7	91.8	92.6	93.9	93.7	93.4	94.3	94.9	95.6
Ārvalstu valūtās	9.5	9.3	8.2	7.4	6.1	6.3	6.6	5.7	5.1	4.4
Euro ¹⁾	3.5	4.5	4.1	3.9	3.7	4.3	5.9	5.2	4.7	4.1
Citas ārvalstu valūtas	6.0	4.7	4.1	3.6	2.4	2.0	0.7	0.4	0.4	0.2
Iekšzemes turējumā (% no kopējuma)	89.7	90.0	91.2	92.0	93.5	93.3	93.3	94.2	94.8	95.5
Vidējais atlikušais termiņš (gados)	4.8	6.0	6.4	6.3	6.6	6.3	6.9	6.9	7.1	6.8
Termiņstruktūra ²⁾ (% no kopējā)										
Īstermiņa (līdz 1 gadam ieskaitot)	11.4	9.8	11.2	16.9	16.7	19.4	22.1	20.5	15.5	12.2
Vidēja termiņa un ilgtermiņa										
(ilgāk par 1 gadu)	88.6	90.2	88.8	83.1	83.3	80.6	77.9	79.5	84.5	87.8

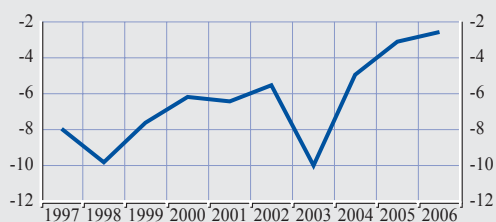
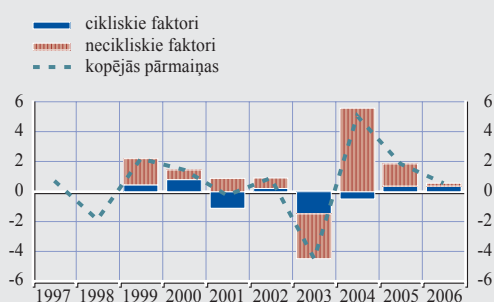
Avoti: ECBS un Eiropas Komisija.

Piezīme. Dati gada beigās. Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa atšķiras no kopsummas.

1) Ietver euro denominētu parādu (pirms 1999. gada – ekijos vai vienā no to dalībvalstu valūtām, kuras ieviesušas euro).

2) Sākotnējais termiņš.

3. attēls. Valdības budžeta pārpalikums (+)/deficīts (-)

a) Līmeņi
(% no IKP)b) Gada pārmaiņas un pamatfaktori
(procentu punktos no IKP)

Avoti: Eiropas Komisija un ECB aprēķini.

Piezīme. 3.b attēlā negatīvās vērtības norāda, ka deficīts pieaug, bet pozitīvās vērtības norāda uz tā samazinājumu.

6. tabula. Valdības deficīta-parāda korekcija

(% no IKP)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Valdības parāda pārmaiņas ¹⁾	10.5	7.5	7.0	3.9	7.0	1.5	10.9	4.8	2.3	-2.2
Valdības budžeta pārpalikums (+)/deficīts (-)	-7.9	-9.8	-7.6	-6.2	-6.4	-5.5	-10.0	-4.9	-3.1	-2.6
Deficīta-parāda korekcija	2.6	-2.3	-0.6	-2.3	0.6	-4.0	0.9	-0.2	-0.8	-4.7
Finanšu aktīvu neto pirkumi (+)/pārdevumi (-)	.	-1.5	-0.2	-1.1	0.4	-2.1	3.0	-0.2	1.5	-4.2
Nauda un noguldījumi	.	-0.2	3.7	-2.4	0.4	-1.1	3.6	0.0	1.5	0.6
Aizdevumi un neakciju vērtspapīri	.	-0.2	-0.3	0.9	-0.4	0.4	-1.2	-0.2	0.0	-0.1
Akcijas un citi kapitāla vērtspapīri	.	-2.2	-2.9	-0.6	0.3	-2.1	0.0	0.0	-1.3	-4.5
Privatizācija	.	-2.4	-4.7	-0.7	0.0	-2.1	0.0	0.0	-1.4	-4.5
Ieguldījumi kapitālā	.	0.2	1.8	0.1	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Citi	.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Citi finanšu aktīvi	.	1.1	-0.7	1.0	0.1	0.7	0.6	0.0	1.2	-0.3
Valdības parāda pārvērtēšanas pārmaiņas	.	.	.	.	.	.	0.0	-0.3	-0.6	0.0
Ārvalstu valūtas turējumu guvumi (-)/zaudējumi (+)	.	.	.	.	.	.	0.0	0.0	0.0	0.0
Cita pārvērtēšanas ietekme ²⁾	.	.	.	.	.	.	0.0	-0.3	-0.6	0.0
Citas valdības parāda pārmaiņas ³⁾	.	.	.	.	.	.	-2.1	0.3	-1.7	-0.5

Avoti: ECBS un Eiropas Komisija.

Piezīme. Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa atšķiras no kopsummas.

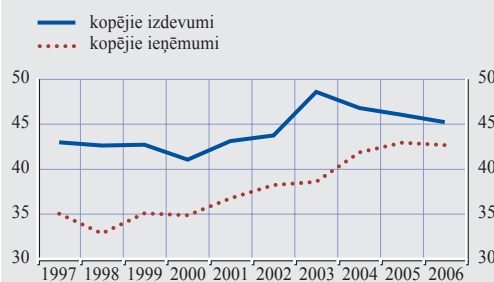
1) Parāda gada pārmaiņas periodā t; % no IKP periodā t, t.i., [parāds (t) – parāds (t-1)]/IKP (t).

2) Ietver attiecīgā valdības parāda nominālās un tirgus pārvērtēšanas starpību.

3) Darījumi saistībā ar citiem kreditoru parādiem (valdības saistības), sektora pārklasificēšana un statistiskās neatbilstības. Šis postenis var ietvert arī noteiktus parādu uzņemšanās gadījumus.

4. attēls. Valdības izdevumi un ieņēmumi

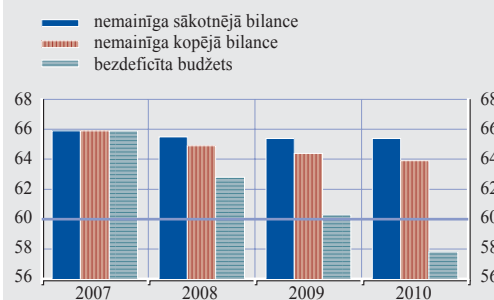
(% no IKP)

Avots: ECBS.

5. attēls. Potenciālie nākotnes parāda rādītāji saskaņā ar alternatīvajiem pieņēmumiem par fiskālās bilances rādītājiem

(% no IKP)

Avoti: Eiropas Komisijas prognozes un ECB aprēķini.

Piezīme. Attiecīgajos trijos scenārijos pieņemts, ka 2007. gada parāda rādītājs atbilstoši prognozei ir 65.9% no IKP un 2007. gada kopējā bilance (-2.1% no IKP) vai sākotnējā bilance 1.5% no IKP aplūkotajā periodā būs nemainīga (% no IKP), vai (alternatīvi) ka, sākot ar 2008. gadu, tiek saglabāts bezdeficīta budžets. Pieņemts, ka nominālā procentu likme ir 6% (neatmaksātā valsts parāda vidējās reālās izmaksas - 4% un inflācija - 2%). Reālā IKP pieauguma temps atbilst Eiropas Komisijas 2007. gada pavasara prognozēm 2008. gadam un ES Ekonomikas politikas komitejas un Eiropas Komisijas pieņēmumiem 2009. un 2010. gadam. Pieņemts, ka parāda-deficīta korekcijas vienādas ar nulli.

7. tabula. Valdības budžeta pozīcija

(% no IKP)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kopējie ieņēmumi	35.0	32.8	35.1	34.9	36.7	38.2	38.6	41.9	42.9	42.7
Kārtējie ieņēmumi	33.9	31.9	34.0	33.7	36.4	37.7	38.0	40.0	39.2	39.6
Tiešie nodokļi	8.1	7.8	8.6	9.1	10.1	11.4	12.0	11.8	11.6	12.3
Netiešie nodokļi	12.3	11.3	12.3	12.6	13.3	13.8	13.1	14.8	15.0	15.5
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	8.0	7.4	7.4	7.5	8.4	8.1	8.1	8.2	8.6	8.0
Citi kārtējie ieņēmumi	5.5	5.4	5.7	4.5	4.7	4.5	4.9	5.2	4.0	3.8
Kapitāla ieņēmumi	1.2	0.9	1.1	1.1	0.3	0.5	0.5	1.9	3.8	3.1
Kopējie izdevumi	43.0	42.7	42.7	41.0	43.1	43.8	48.6	46.8	46.0	45.2
Kārtējie izdevumi	37.7	37.3	37.1	36.1	38.6	38.9	40.1	41.8	40.8	40.4
Atlīdzība nodarbinātajiem	14.0	14.3	13.7	13.0	14.9	14.6	15.0	15.0	14.5	13.8
Sociālie pabalsti, kas nav natūrā	12.4	12.5	12.6	11.9	12.5	12.7	13.0	13.1	13.0	13.0
Procentu maksājumi t.sk. mijmaiņas darījumu un ārpus biržas tirgto nākotnes darījumu ietekme	2.8	3.2	3.7	3.6	3.4	3.6	3.5	3.7	3.8	3.7
Citi kārtējie izdevumi	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Kapitālizdevumi	8.4	7.4	7.2	7.6	7.8	8.0	8.7	10.0	9.5	9.9
Kapitālizdevumi	5.3	5.4	5.6	5.0	4.6	4.8	8.4	5.0	5.3	4.8
Pārpalikums (+)/deficīts (-)	-7.9	-9.8	-7.6	-6.2	-6.4	-5.5	-10.0	-4.9	-3.1	-2.6
Sākotnējā bilance	-5.1	-6.6	-4.0	-2.5	-3.1	-1.9	-6.5	-1.2	0.7	1.1
Pārpalikums/deficīts, atskaitot valdības investīciju izdevumus	-3.3	-4.9	-2.8	-2.0	-2.7	-1.1	-4.9	-2.9	2.2	2.1

Avoti: ECBS un Eiropas Komisija.

Piezīme. Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa atšķiras no kopsummas. Procentu maksājumi, kas ietverti pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrā. Postenis "mijmaiņas darījumu un ārpus biržas tirgto nākotnes darījumu ietekme" vienāds ar procentu (vai deficīta/pārpalikuma) starpību, kas definēta pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrā un EKS 95. Sk. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2558/2001 par mijmaiņas darījumu un ārpus biržas tirgto nākotnes darījumu norēķinu pārklasificēšanu.

8. tabula. Iedzīvotāju novecošanas izraisītā fiskālā sloga prognozes

(%)	2004	2010	2020	2030	2040	2050
Apgādājamo veco cilvēku attiecība (iedzīvotāju skaita vecumā no 65 gadiem attiecība pret iedzīvotāju skaitu vecumā no 15 līdz 64 gadiem)	19.0	20.4	30.0	36.0	35.9	40.6
Ar iedzīvotāju novecošanu saistīto valsts sektora izdevumu pārmaiņas salīdzinājumā ar 2004. gadu (procentu punktos no IKP)	-	0.9	2.2	1.8	1.0	0.3

Avots: *The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004–2050)*, Ekonomikas politikas komiteja un Eiropas Komisija (2006).

3. VALŪTAS KURSA DINAMIKA

9. tabula. a) Valūtas kursa stabilitāte

Dalība valūtas kursa mehānismā (VKM II)	Jā
Dalība kopš	2005. gada 2. maija
VKM II centrālais kurss MTL/EUR	0.429300
VKM II svārstību koridors	±15%
Divpusējā centrālā kursa devalvācija pēc valsts iniciatīvas	Nē
Maksimālā augšupvērstā novirze ¹⁾	0.0
Maksimālā lejupvērstā novirze ¹⁾	0.0

Avots: ECB.

1) Maksimālās novirzes (%) no VKM II centrālā kursa no 2005. gada 2. maija līdz 2007. gada 26. aprīlim, pamatojoties uz dienas datiem darbadienu diapazonā. Augšupvērstā/lejupvērstā novirze norāda, ka valūta ir stiprājā vai vājājā koridora pusē.

b) Valūtas kursa spiediena galvenie rādītāji Maltas lirai

(triju mēnešu vidējais periods, ieskaitot noteikto mēnesi)

	2005				2006				2007
	Jūn.	Sept.	Dec.	Marts	Jūn.	Sept.	Dec.	Marts	
Valūtas kursa svārstības ¹⁾	0.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Īstermiņa procentu likmju starpība ²⁾	1.1	1.1	0.9	0.6	0.4	0.4	0.2	0.2	0.2

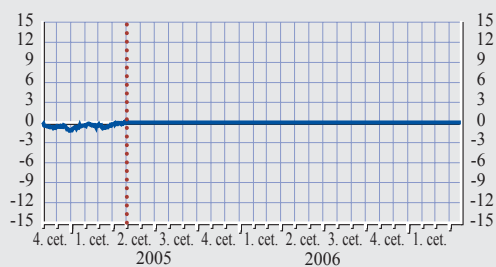
Avoti: valsts dati un ECB aprēķini.

1) Valūtas kursa attiecībā pret euro dienas procentuālo pārmaiņu uz gadu attiecinātā mēneša standartnovirze.

2) Triju mēnešu starpbanku procentu likmju un triju mēnešu EURIBOR starpība (procentu punktos).

6. attēls. Maltas lira: novirze no VKM II centrālā kursa

(dienas dati; novirze (%);
2005. gada 2. maijs–2007. gada 26. aprīlis)

Avots: ECB.

Piezīme. Vertikālā līnija norāda pievienošanās VKM II datumu (2005. gada 2. maijs). Pozitīva/negatīva novirze no centrālā kursa norāda, ka valūta ir stiprājā vai vājājā koridora pusē. Maltas lirai noteikts ±15% svārstību koridors. Pirms 2005. gada 2. maija novērotās svārstības attiecas uz Maltas liras centrālo kursu, kas noteikts, pievienojoties VKM II.

10. tabula. Maltas lira: reālā kursa norises

(mēneša dati; novirzes (%); 2007. gada marts salīdzinājumā ar dažādiem etalonperiodiem)

	Vidējais kurss (1996. gada janvāris– 2007. gada marts)	Vidējais kurss (1999. gada janvāris– 2007. gada marts)
Reālais divpusējais kurss attiecībā pret euro ¹⁾	0.6	-2.0
<i>Papildposteņi</i>		
Nominālais efektīvais kurss ²⁾	5.2	4.5
Reālais efektīvais kurss ^{1), 2)}	7.8	5.5

Avots: ECB.

Piezīme. Plusa zīme norāda kāpumu, bet mīnusa zīme – samazinājumu.

1) Balstīts uz SPCI un PCI tendencēm.

2) Efektīvais kurss attiecībā pret euro zonu, ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm un 10 nozīmīgākajām tirdzniecības partnervalstīm.

11. tabula. Ārējās norises

(% no IKP, ja nav norādīts citādi)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Maksājumu balance										
Tekošā konta un kapitāla konta balance ¹⁾	-5.8	-5.2	-2.8	-12.0	-3.8	2.6	-2.8	-4.9	-4.9	-3.3
Tekošā konta balance	-6.1	-6.0	-3.4	-12.5	-3.8	2.5	-3.2	-6.4	-8.3	-6.3
Kapitāla konta balance	0.2	0.7	0.7	0.5	0.0	0.2	0.4	1.5	3.4	3.1
Preču balance	-19.6	-17.4	-16.9	-19.4	-14.3	-8.1	-13.1	-16.0	-19.6	-19.8
Pakalpojumu balance	11.8	12.0	11.6	8.6	8.9	9.5	9.9	9.8	7.9	6.2
Ienākumu balance	0.2	-1.7	1.0	-2.6	1.0	0.7	-0.5	-1.2	-2.8	-1.6
Kārtējo pārvedumu balance	1.5	1.1	0.8	0.8	0.6	0.5	0.6	1.0	6.2	8.8
Apvienoto tiešo investīciju un portfeļieguldījumu balance ¹⁾	4.3	6.0	7.6	-3.7	-6.4	-18.7	-23.8	-30.8	-35.5	-12.2
Tiešo investīciju balance	1.3	6.6	20.4	15.4	6.3	-9.9	8.5	7.4	10.5	27.4
Portfeļieguldījumu balance	3.0	-0.7	-12.8	-19.1	-12.7	-8.8	-32.3	-38.2	-46.1	-39.6
Citu investīciju balance	-0.9	1.7	3.4	9.6	10.1	24.2	28.5	31.1	44.9	24.4
Rezerves aktīvi	-0.2	-4.9	-6.1	5.7	-6.7	-6.7	-3.0	3.7	-4.0	-1.7
Preču un pakalpojumu eksports	75.5	78.0	82.1	92.0	81.1	84.3	80.7	78.4	72.6	76.8
Preču un pakalpojumu imports	83.4	83.5	87.3	102.8	86.6	82.9	83.9	84.7	84.3	90.3
Starptautisko investīciju balance (saldo)	21.8	19.9	17.9	6.0	13.8	35.5	41.3	40.4	44.1	37.5
Ārējā tirdzniecība										
Preču eksports uz euro zonu ²⁾	45.8	44.6	39.0	25.7	41.5	34.4	34.5	35.6	37.3	37.5
Preču imports no euro zonas ²⁾	55.6	55.7	53.5	51.1	52.0	55.3	56.4	58.5	61.3	55.0
Preču eksports uz ES ³⁾	54.8	54.9	49.0	34.0	52.5	47.4	48.7	50.3	51.6	50.2
Preču imports no ES ³⁾	72.0	70.1	66.1	60.5	64.6	68.1	68.0	72.6	75.0	67.6

Avoti: ECBS un Eurostat.

1) Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa atšķiras no kopsummas.

2) Procentos no eksporta/importa kopapjoma. Dati attiecas uz euro zonu (izņemot Slovēniju).

3) Procentos no eksporta/importa kopapjoma. Dati attiecas uz ES (izņemot Bulgāriju un Rumāniju).

4. ILGTERMIŅA PROCENTU LIKMJU DINAMIKA

12. tabula. Ilgtermiņa procentu likmes

(attiecīgajā periodā novērotā vidējā procentu likme; %)

	2006 Dec.	2007 Janv.	2007 Febr.	Marts	2006. gada apr.– 2007. gada marts
Ilgtermiņa procentu likme	4.3	4.3	4.4	4.4	4.3
Atsauces vērtība ¹⁾					6.4
Euro zona ²⁾	3.9	4.1	4.1	4.0	4.0

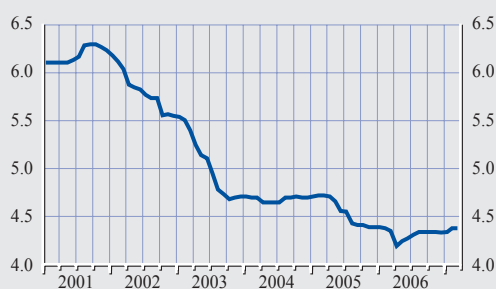
Avoti: ECB un Eiropas Komisija.

1) Aprēķins 2006. gada aprīlim–2007. gada martam balstīts uz Polijas, Somijas un Zviedrijas procentu likmju nesvērto aritmētisko vidējo rādītāju, kam pieskaitīti 2 procentu punkti.

2) Euro zonas vidējais rādītājs iekļauts tikai informācijai.

7. attēls. Ilgtermiņa procentu likme

a) Ilgtermiņa procentu likme
(mēneša vidējie dati; %)

b) Ilgtermiņa procentu likmes un SPCI inflācijas
starpība attiecībā pret euro zonu
(mēneša vidējie dati; procentu punktos)

Avoti: ECB un Eiropas Komisija.

KONVERĢENCES RĀDĪTĀJU STATISTIKAS METODOLOĢIJA

Konverģences procesa novērtēšana galvenokārt atkarīga no izmantotās statistikas kvalitātes un integritātes. Politiskajiem apsvērumiem nevajadzētu ietekmēt statistikas, īpaši valdības finanšu statistikas, apkopošanu un sniegšanu. Dalībvalstis tiek aicinātas uzskatīt savas statistiskās informācijas kvalitātes un integritātes jautājumu par prioritāti, nodrošināt, ka statistikas apkopošanā tiek izmantota atbilstoša pārbaudes un proporcionalitātes sistēma, un izmantot noteiktus statistikas jomas procesa vadības un kvalitātes principus.

Paredzams, ka Nacionālo un Kopienas statistikas iestāžu prakses kodekss (tālāk tekstā – Kodekss) palielinās nacionālo statistikas iestāžu (NSI) neatkarību, integritāti un atbildību, kā arī palīdzēs radīt uzticību fiskālās statistikas kvalitātei.¹ Kodekss, kas ietver ne tikai minimālo standartu piemērošanas principus, NSI statistikas sagatavošanā iesaka noteiktus institucionālos un organizatoriskos pasākumus, kā arī paredz minēto statistisko datu kvalitātes uzlabošanu, veicinot labāko starptautisko statistikas principu, metožu un prakses izmantošanu.

Šajā pielikumā, pamatojoties uz izmantotajiem statistiskajiem datiem, aplūkota svarīgāko konverģences rādītāju kvalitāte un integritāte. Tas attiecas uz dažām iesaistīto NSI institucionālajām iezīmēm un sniedz informāciju par konverģences rādītāju statistikas metodoloģiju un izmantoto statistisko datu atbilstību standartiem, kas nepieciešami konverģences procesa atbilstošai novērtēšanai.

I. UZ KONVERĢENCES PROCESA NOVĒRTĒŠANĀ IZMANTOTO STATISTISKO DATU KVALITĀTI ATTIECINĀMĀS INSTITUCIONĀLĀS IEZĪMES

Kodekss aplūko dažādus principus, kas jāīsteno, t.sk. institucionālās iezīmes, piemēram, profesionālo neatkarību, datu vākšanas pilnvarojumu, resursu pietiekamību, kvalitātes saistības, statistikas konfidencialitāti, neitralitāti un objektivitāti, kā arī statistiskos procesus un rezultātus.²

2005. gadā Eurostat un NSI veica sākotnēju pašnovērtējumu par savas darbības atbilstību Kodeksam, izmantojot aptauju. 1. tabulā sniegts pārskats par dažām uz statistisko datu kvalitāti attiecināmām institucionālām iezīmēm – NSI juridiskās neatkarības noteikšanu, iestādes administratīvo uzraudzību un budžeta autonomiju, NSI piešķirtajām informācijas vākšanas likumīgajām tiesībām un statistikas konfidencialitātes tiesiskajām normām.³

2. SPCI INFLĀCIJA

Šajā nodaļā aplūkota cenu norišu, īpaši saskaņotā patēriņa cenu indeksa (SPCI), novērtēšanas pamatā esošā metodoloģija un statistisko datu kvalitāte. SPCI veidots, lai veiktu salīdzinošo konverģences novērtējumu cenu stabilitātes jomā. Eiropas Komisija (Eurostat) publicē visu dalībvalstu SPCI.⁴ Kopš 1999. gada janvāra visas euro zonas kopējo SPCI izmanto par cenu norišu vērtējuma galveno rādītāju ECB vienotās monetārās politikas vajadzībām.

Līguma 121. pantā minētā Protokola Nr. 21 par konverģences kritērijiem 1. pantā paredzēts, ka cenu konverģenci nosaka, izmantojot salīdzināmu patēriņa cenu indeksu, ievērojot nacionālo definīciju atšķirības. 1995. gada oktobrī ES Padome pieņēma Regulu Nr. 2494/95 par saskaņotajiem patēriņa cenu indeksiem. Turklāt SPCI saskaņošanai ieviestie pasākumi

- 1 Sk. *Recommendation of the Commission on the independence, integrity and accountability of the national and Community statistical authorities, COM (2005) 217 final*, Eiropas Komisija, Brisele, 2005. gada 25. maijs.
- 2 Principi, kas attiecas uz statistiskajiem procesiem, ietver pārbaudītu metodoloģiju, atbilstošas statistikas procedūras, mērenu respondentu noslogojumu un ekonomisko izdevīgumu. Ar statistisko rezultātu saistītie principi saskaņā ar Eurostat pozīciju atbilst datu kvalitātes parametriem. Tie ir atbilstība, precizitāte un drošums, savlaicīgums un punktualitāte, saskaņotība un salīdzināmība, pieejamība un skaidrība. Sk. <http://epp.eurostat.ec.eu.int> (2007. gada aprīlis).
- 3 Informācija par NSI institucionālo struktūru iegūta to interneta lapās (2007. gada aprīlis).
- 4 SPCI metodikas aspektu sīkāku izklāstu sk. izdevumā *Harmonized Indices of Consumer Prices (HICPs) – a Short Guide for Users*, Eiropas Kopienų Oficiālo publikāciju birojs, Luksemburga, 2004.

I. tabula. Galveno konverģences rādītāju kvalitāte un integritāte

	Kipra	Malta
Uz konverģences procesa novērtēšanā izmantoto statistisko datu kvalitāti un integritāti attiecināmās institucionālās iezīmes		
Nacionālās statistikas iestādes juridiskā neatkarība	Saskaņā ar Likuma par statistiku 12. nodaļu statistikas pamatā ir tās piemērotība, neitralitāte, ticamība, caurredzamība un statistiskā konfidencialitāte. NSI vadītāju iecel Sabiedrisko pakalpojumu komisija. Vadītājs amatā darbojas pastāvīgi.	Saskaņā ar Malas Likuma par Statistikas pārvaldi 10. nodaļu statistikas pamatā ir datu ticamība, objektivitāte, atbilstība, statistiskā konfidencialitāte, caurredzamība, konkrētība, proporcionalitāte un neitralitāte. NSI vadītāju iecel Statistikas pārvaldes valde pēc konsultācijām ar Finanšu ministriju; noteikts termiņš (trīs gadi, iespējama atkārtota iecelšana amatā).
Administratīvā uzraudzība un budžeta autonomija	NSI ir Finanšu ministrijas pārraudzībā esošs valdības birojs. Tam ir zināma budžeta autonomija, kas pamatojas uz katru gadu piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem.	NSI ir viena no valsts pārvaldes galvenajām aģentūrām, kas ar Statistikas pārvaldes valdes starpniecību sniedz pārskatus finanšu ministram.
Likumīgās datu vākšanas tiesības	Likums par statistiku nosaka galvenos datu vākšanas principus.	Likums par Statistikas pārvaldi nosaka galvenos datu vākšanas principus.
Tiesiskās normas attiecībā uz statistisko datu konfidencialitāti	Saskaņā ar Likuma par statistiku 13. nodaļu tiek nodrošināta statistisko datu konfidencialitāte.	Saskaņā ar Likuma par Statistikas pārvaldi 17., 40., 41. un 44. nodaļu tiek nodrošināta statistisko datu konfidencialitāte.
SPCI inflācija		
Minimālo juridisko standartu izpilde	<i>Eurostat</i> apstiprināta 2004. un 2006. gadā.	Standartu lielākās daļas izpilde ir <i>Eurostat</i> apstiprināta 2004. un 2006. gadā. Prasību neizpildes gadījumu skaits ierobežots, un tiem praksē, šķiet, ir samērā neliela ietekme uz SPCI gada pārmaiņu vidējo tempu.
Citi jautājumi	Citi jautājumi nav konstatēti.	Citi jautājumi nav konstatēti.
Valdības finanšu statistika		
Datu aptvērums	Ieņēmumu, izdevumu, deficīta un parāda dati sniegti par periodu no 1997. gada līdz 2006. gadam.	Ieņēmumu, izdevumu, deficīta un parāda dati sniegti par periodu no 1997. gada līdz 2006. gadam.
Aktuālas statistikas problēmas	Aktuālas statistiskas problēmas nav konstatētas.	Aktuālas statistiskas problēmas nav konstatētas.
Valdības finanšu statistikas konsekvence	Nekonsekvence nav konstatēta.	Nepieciešams saskaņot finanšu un nefinanšu kontus laika periodam pirms 2003. gada.
Deficīta-parāda korekcija	Lielu un lielākoties pozitīvu korekciju (vidēji 1.7% no IKP periodā no 1997. gada līdz 2006. gadam) galvenokārt skaidrās naudas un noguldījumu ieguves rezultātā.	Mazs DPK datu aptvērums; lai uzlabotu vērtējumu, tās komponenti jāatspoguļo pilnīgā dalījumā laika periodam pirms 2003. gada.
Atbildīgā institūcija par EDP datu sagatavošanu	NSI sadarbībā ar Finanšu ministriju apkopo reālos EDP datus, un Finanšu ministrija sniedz prognozes. NCB nav tieši iesaistīta šīs statistikas apkopošanā.	Darba grupa, ko veido NSI, Finanšu ministrija un NCB, apkopo reālos EDP datus; Finanšu ministrija sniedz prognozes.

pamatojas uz vairākām ES Padomes un Komisijas regulām. SPCI izmantota vienota pozīciju, teritoriju un iedzīvotāju aptvēruma sistēma (visi šie faktori ir galvenais nacionālo patēriņa cenu indeksu (PCI) atšķirību iemesls). Vairākās citās jomās arī izveidoti vienoti standarti (piemēram, jauno preču un pakalpojumu traktēšana).

SPCI aprēķinā izmantoti katru gadu (vai retāk, ja tas būtiski neietekmē indeksu) aktualizēti izdevumu svāri. Tie aptver visas preces un pakalpojumus, kas iekļauti mājsaimniecību galapatēriņa monetārajos izdevumos (MGMI).

Jēdziens MGMI atvasināts no nacionālo kontu mājsaimniecību galapatēriņa izdevumu jēdziena, pagaidām neietverot īpašumā esošo mājokļu izdevumus. Novērotās cenas ir mājsaimniecību faktiski maksātās cenas par precēm un pakalpojumiem, veicot skaidrās naudas norēķinus, un tādējādi ietver visus produktu nodokļus (izņemot subsīdijas), piemēram, PVN un akcīzes nodokli. Tiek ietverti tikai tādi izdevumi par veselības, izglītības un sociālajiem pakalpojumiem, kurus sedz pašas mājsaimniecības (tieši vai ar privāto apdrošinātāju starpniecību) un kurus neatmaksā valsts.

Administratīvi regulējamo cenu ietekmes uz SPCI rādītāji attiecas uz cenām, kuras tieši nosaka vai ievērojami ietekmē valdība, ieskaitot arī sabiedrisko pakalpojumu valsts regulēšanas iestādes (jeb valsts regulatorus). Rādītāju pamatā ir ECBS apstiprināta kopēja definīcija un datu apkopošanas sistēma.

ATBILSTĪBA MINIMĀLAJIEM TIESISKAJIEM STANDARTIEM

2004. gada martā un 2006. gadā Eurostat atzina un apstiprināja abu aplūkoto dalībvalstu atbilstību minimālajiem tiesiskajiem standartiem attiecībā uz SPCI. Taču, tā kā SPCI saskaņošana norisējusi pa posmiem, SPCI dati par laiku pirms 2001. gada nav pilnībā salīdzināmi ar jaunākajiem datiem. Attiecībā uz Maltu Eurostat jaunākajā atbilstības uzraudzības ziņojumā konstatēts, ka "Maltas SPCI apkopošanas metodoloģiskais pamats lielākoties atbilst SPCI prasībām" un ka "SPCI metodoloģijas neatbilstības gadījumu skaits ir ierobežots un tiem praksē būs samērā maza ietekme uz SPCI vidējo gada pārmaiņu tempu".⁵

3. VALDĪBAS FINANŠU STATISTIKA

Šajā sadaļā novērtēta fiskālo norišu noteikšanā izmantotās statistikas metodoloģija un kvalitāte. Valdības finanšu statistika (VFS) galvenokārt balstīta uz nacionālo kontu jēdzieniem, un tai jāatbilst Eiropas Nacionālo un reģionālo kontu sistēmai Kopienā (EKS 95) un Padomes 1993. gada 22. novembra Regulai (EK) Nr. 3605/93 (ko groza ar Padomes 2005. gada 12. decembra Regulu (EK) Nr. 2103/2005 par pārādu). Protokols Nr. 20 par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru (EDP) kopā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 3605/93 par Protokola par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras (ar grozījumiem) piemērošanu definē tādus jēdzienus kā "valdība", "pārpalikums/deficīts", "procentu izdevumi", "investīcijas", "parāds" un "iekšzemes kopprodukts (IKP)", atsaucoties uz EKS 95, kas saskaņota ar citiem starptautiskajiem statistikas standartiem, piemēram, Nacionālo

kontu sistēmu 1993 (NKS 93). EDP statistika attiecas uz EKS 95 sektoru "valdība". Tas ietver centrālo valdību, pavalsts valdību (dalībvalstīs ar federālu struktūru), reģionālo vai vietējo valdību un sociālās apdrošināšanas fondus. Tas parasti neietver valsts sabiedrības.

EDP valdības budžeta deficīts (-)/pārpalikums (+) ir vienāds ar EKS 95 "neto aizdevumi (+)/neto aizņēmumi (-)" plus "mijmaiņas darījumu un ārpus biržas tirgato nākotnes darījumu neto norēķini". EKS 95 neto aizdevumi (+)/neto aizņēmumi (-) ir vienādi ar "kopējie ieņēmumi" mīnus "kopējie izdevumi". Lai gan lielākā daļa valdības sektora vienību darījumu, kas saistīti ar ieņēmumiem un izdevumiem, nav konsolidēti, sadales darījumi – "procenti", "pārējie kārtējie pārvedumi", "ieguldījumu dotācijas" un "citi kapitāla pārvedumi" – ir konsolidēti. Valdības budžeta sākotnējais deficīts/pārpalikums ir valdības budžeta deficīts/pārpalikums, izņemot procentu izdevumus.

EDP valdības parāds ir bruto saistību summa (nominālvērtībā) atbilstoši EKS 95 klasifikācijas kategorijām – "skaidrā nauda un noguldījumi", "neakciju vērtspapīri, izņemot atvasinātos finanšu instrumentus" (piemēram, valdības īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa parāda vērtspapīri) un "aizdevumi". Tas neietver atvasinātos finanšu instrumentus, piemēram, mijmaiņas darījumus, kā arī tirdzniecības kredītus un citas saistības, kas nav atspoguļotas kādā finanšu dokumentā, piemēram, avansā iemaksāto nodokļu pārmaksas. Tas neietver arī iespējamās saistības, piemēram, valdības garantijas un pensiju saistības. Šo posteņu aplēsēm jābalstās uz tālejošiem pieņēmumiem, un tās var būt ļoti atšķirīgas. Lai gan valdības parāds ir kopējs jēdziens tādā nozīmē, ka no saistībām netiek atņemti ne finanšu, ne nefinanšu aktīvi, tā konsolidācija attiecas uz

5 Sk. HICP compliance monitoring – information note on the HICP for Malta, Eiropas Komisija (Eurostat), 2006. gada oktobris.

6 Padomes 1996. gada 25. jūnija Regula (EK) Nr. 2223/96 par Eiropas Nacionālo un reģionālo kontu sistēmu Kopienā (OV L 310, 30.11.1996., 1.–469. lpp.).

valdības sektoru un tāpēc neietver citu valdības vienību turēto valdības parādu.

IKP rādītājs, ko lieto, lai apkopotu valdības deficīta un parāda rādītājus, ir EKS 95 izmantotais IKP faktiskajās tirgus cenās.

3.1. DATU APTVĒRUMS

2007. gada aprīlī Eiropas Komisija nosūtīja ECB datus par valdības finanšu stāvokli (valdības budžeta deficītu/pārpalikumu un parādu) no 1997. gada līdz 2006. gadam, kā arī prognozes 2007. gadam.

Eurosistēmas nacionālās centrālās bankas (NCB) sniedz ECB detalizētus valdības finanšu statistikas (VFS) datus saskaņā ar ECB Pamatnostādni par VFS (ECB/2005/5).⁷ Lai gan šī Pamatnostādne ir juridiski saistoša tikai euro zonas NCB, ārpus euro zonas esošās NCB iesniedz VFS datus ECB tajos pašos termiņos un saskaņā ar tādu pašu procedūru kā euro zonas NCB. VFS Pamatnostādne nosaka, ka gada dati iesniedzami detalizētā gada ieņēmumu un izdevumu, kā arī parāda un deficīta-parāda korekcijas dalījumā. Turklāt jāiesniedz arī valdības parāda dati instrumentu, sākotnējā un atlikušā termiņa un turētāju dalījumā.

Runājot par dalībvalstīm noteikto tiesisko aktu prasības izpildi par valdības finanšu stāvokļa statistikas iesniegšanu Eiropas Komisijai, aplūkojamās dalībvalstis iesniegušas gada ieņēmumu, izdevumu, deficīta/pārpalikuma un parāda datus par periodu no 1997. gada līdz 2006. gadam.

3.2. AKTUĀLAS STATISTIKAS PROBLĒMAS

EDP statistikai jābūt atspoguļotai saskaņā ar EKS 95 pieņemtajiem *Eurostat* lēmumiem par īpašiem gadījumiem, kuros iesaistīts valdības sektors. Detalizēts skaidrojums par *Eurostat* pieņemto lēmumu piemērošanu sniegts *Eurostat* EKS 95 rokasgrāmatā par valdības budžeta deficītu un parādu. Pagaidām attiecībā uz Kipru un Maltu nav konstatētas nekādas neatrisinātas problēmas.

3.3. VALDĪBAS FINANŠU STATISTIKAS KONSEKVENCE

Viens no Kodeksa principiem saistībā ar sniegtajiem statistiskajiem datiem attiecas uz datu kvalitātes loģisko sakarību un salīdzināmību, nosakot, ka Eiropas statistikai jābūt iekšēji un laikā konsekventai, salīdzināmai starp valstīm un tai jānodrošina iespēja kombinēt dažādus avotus un kopīgi izmantot attiecīgos datus. Citiem vārdiem sakot, jāievēro aritmētiskās un grāmatvedības vienādības un statistikai jābūt konsekventai vai vismaz saskaņojamai pieņemamā laika periodā, kā arī apkopotai, pamatojoties uz vienotiem standartiem attiecībā uz tās darbības jomu, definīcijām, vienībām un klasifikācijām dažādos apsekojumos un avotos.

Fiskālo datu jomā laika periodam pirms 2003. gada Maltai būtu tālāk jāstrādā, saskaņojot valdības nefinanšu un finanšu darījumus.

3.4. DEFICĪTA-PARĀDA KOREKCIJA

Valdības parāda atlikuma pārmaiņas divu gadu perioda beigās salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu var ievērojami atšķirties no valdības budžeta deficīta/pārpalikuma attiecīgajā gadā. Piemēram, valdības parādu var samazināt, izmantojot ieņēmumus no valsts sabiedrību privatizācijas vai pārdodot citus finanšu aktīvus bez jebkādas (tūlītējas) ietekmes uz valdības budžeta deficītu. Deficīta(-)/pārpalikuma (+) un valdības parāda pārmaiņu (pieauguma (+)/samazinājuma (-)) summas jeb deficīta-parāda korekcijas (DPK) skaidrojums tiek izmantots arī valdības finanšu statistikas kvalitātes un konsekvences novērtējumā.⁸ Kamēr iespējams atsevišķo komponentu pilnīgs skaidrojums,

⁷ ECB 2005. gada 17. februāra Pamatnostādne par ECB statistikas pārskatu sniegšanas prasībām un statistiskās informācijas apmaiņas procedūrām Eiropas Centrālo banku sistēmā valdības finanšu statistikas jomā (ECB/2005/5), ko groza ar Pamatnostādni ECB/2006/27.

⁸ Sk. *Stock-flow adjustment (SFA) for the Member States, the euro area and the EU 27 for the period 2003–2006, as reported in the April 2007 EDP notification, Eurostat*, 2007. gada 23. aprīlis, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/STOCK_FLOW_2007/EN/STOCK_FLOW_2007-EN.PDF.

liela vai svārstīga DPK ne vienmēr liecina par kvalitātes problēmām. Šīs summas komponenti ir finanšu aktīvu neto pirkumi/neto pārdevumi, valdības parāda vērtēšanas pārmaiņas un citas valdības parāda pārmaiņas. Lai apkopotu šos komponentus, jābūt pieejamai un ar nominālo parādu saskaņotai pilnīgai valdības sektora EKS 95 finanšu kontu sistēmai (darījumi, citas plūsmas un krājumi).

Kipras DPK bijušas svārstīgas, sasniedzot samērā augstu līmeni 1998. gadā (4.0% no IKP) un 2001. gadā (−3.8% no IKP). To galvenokārt noteica valdības turēto noguldījumu pieaugums. Datu aptvērums par Maltas DPK bijis samērā nepilnīgs. Turklāt 2002. un 2006. gadā DPK bijušas diezgan ievērojamas (attieciņi −4.0% un −4.7% no IKP). Taču šo abu gadu DPK lielā mērā atspoguļo privatizācijas ieņēmumu ietekmi. Pilnīgāks DPK datu dalījums par laiku pirms 2003. gada uzlabotu datu novērtējumu.

4. VALŪTU KURSI

Līguma 121. pantā minētā Protokola Nr. 21 par konverģences kritērijiem 3. pants nosaka, ko nozīmē dalības kritērijs Eiropas Monetārās sistēmas valūtas kursa mehānismā. 2003. gada 18. decembra politikas nostājas dokumentā ECB Padome paskaidroja, ka šis kritērijs attiecas uz valsts dalību Valūtas kursa mehānismā (VKM II) bez nopietnām problēmām vismaz divus gadus pirms konverģences novērtējuma, īpaši nesamazinot savas valūtas kursu attiecībā pret euro.

Dalībvalstu divpusējie valūtas kursi attiecībā pret euro ir dienas atsaucē kursi, ko ECB fiksē plkst. 14.15 (pēc ikdienas saskaņošanas procedūras starp centrālajām bankām). Tie publicēti ECB interneta lapā. Reālie divpusējie kursi tiek aprēķināti, deflējot nominālā kursa indeksu ar SPCI vai PCI. Nominālie un reālie efektīvie valūtas kursi tiek aprēķināti, piemērojot partnervalstu tirdzniecības gala svarus (kas balstīti uz ģeometrisku svērumu) divpusējiem dalībvalstu valūtu nominālajiem un reālajiem kursiem attiecībā pret atsevišķu tirdzniecības partnervalstu valūtām. Gan

nominālo, gan reālo efektīvo valūtas kursu statistikas datus aprēķina ECB. Šo indeksu palielinājums atbilst konkrētās dalībvalsts valūtas kursa kāpumam. Partnervalstu tirdzniecības gala svāri attiecas uz tirdzniecību ar rūpniecības precēm un tiek aprēķināti, ņemot vērā trešo valstu tirgu ietekmi. Efektīvā valūtas kursa indeksi balstās uz mainīgajiem svāriem periodā no 1995. gada līdz 1997. gadam un no 1999. gada līdz 2001. gadam, kas tika sasaistīti 1999. gada janvārī. Tirdzniecības partnervalstu grupa ietver euro zonu, ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis, ASV, Austrāliju, Dienvidkoreju, Honkongu, Japānu, Kanādu, Ķīnu, Norvēģiju, Singapūru un Šveici.

5. ILGTERMIŅA PROCENTU LIKMES

Līguma 121. pantā minētā Protokola Nr. 21 par konverģences kritērijiem 4. pants paredz, ka procentu likmes tiek noteiktas, izmantojot valdības ilgtermiņa obligācijas vai līdzīgus vērtspapīrus, ņemot vērā definīciju atšķirības dažādās valstīs. Lai gan 5. pants paredz Eiropas Komisijas atbildību par statistisko datu sniegšanu Protokola piemērošanai, ECB, pamatojoties uz savām profesionālajām zināšanām šajā jomā, palīdz šajā procesā, nosakot raksturīgās ilgtermiņa procentu likmes un savācot NCB sniegtos datus, lai tos nodotu Komisijai. Tas ir EMI veiktā darba turpinājums kā daļa no sagatavošanās procesa EMS trešajam posmam ciešā sadarbībā ar Komisiju.

Konceptuālā darba rezultātā tika noteiktas septiņas galvenās pazīmes, kas jāņem vērā, aprēķinot ilgtermiņa procentu likmes (sk. 2. tabulu). Ilgtermiņa procentu likmes attiecas uz nacionālajā valūtā denominētām obligācijām.

6. CITI FAKTORI

Līguma 121. panta 1. punkta pēdējā rindkopā noteikts, ka Eiropas Komisijas un ECB ziņojumos papildus četriem galvenajiem kritērijiem jāņem vērā arī Eiropas valūtas

2. tabula. Statistikas pamatnostādnes ilgtermiņa procentu likmju noteikšanai konverģences procesa novērtēšanā

Jēdziens	Rekomendācija
Obligāciju emitents	Obligācijas jāemitē centrālajai valdībai.
Termiņš	Pēc iespējas tuvāks atlikušajam 10 gadu termiņam. Jebkādai obligāciju aizstāšanai jāsamazina termiņu novirze; jāņem vērā tirgus strukturālā likviditāte.
Kupona ietekme	Bez tiešas korekcijas.
Nodokļi	Bruto nodoklis.
Obligāciju izvēle	Izvēlētajām obligācijām jābūt pietiekami likvidām. Šai prasībai jānosaka izvēle starp etalona vai izlases metodi atkarībā no attiecīgās valsts tirgus apstākļiem.
Peļņas formula	Jāizmanto formula "peļņa dzēšanas brīdī".
Apkopošana	Ja izlasē ir vairāk nekā viena obligācija, lai noteiktu raksturīgo likmi, jāizmanto peļņas vienkāršais vidējais rādītājs.

vienības (ECU) attīstība, tirgu integrācijā gūtie sasniegumi, valsts maksājumu bilances tekošā konta stāvoklis un dinamika, kā arī pārskats par darbaspēka vienības izmaksām un citu cenu indeksu attīstību. Lai gan attiecībā uz četriem galvenajiem kritērijiem Protokols Nr. 21 paredz, ka Komisija nodrošinās datus, kas izmantojami kritēriju izpildes novērtēšanai, un sniedz šīs statistikas sīkāku aprakstu, tajā nekas nav minēts par statistikas sniegšanu par šiem "citiem faktoriem".

Valsts maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances statistikas datus apkopo NCB saskaņā ar jēdzieniem un definīcijām, kas noteikti SVF Maksājumu bilances rokasgrāmatas 5. izdevumā (MBR5), un ievērojot ECB un Eurostat izstrādātos metodoloģiskos standartus. Tomēr rezidences kritērijs, saskaņā ar kuru korporācijas, ja vien tās reģistrētas attiecīgajās valstīs, tiek uzskatītas par iekšzemes institucionālajām vienībām bez to fiziskas klātbūtnes šajās valstīs, un tā pārskatīšana joprojām jāuzskata par svarīgu prioritāti. Šajā ziņojumā aplūkota tekošā konta saldo un kapitāla konta saldo summa, kas atbilst visas tautsaimniecības tīrajiem aizdevumiem/tīrajiem aizņēmumiem. Turklāt ir lietderīgi atzīmēt, ka atšķirība starp kārtējiem pārvedumiem un kapitāla pārvedumiem praksē ne vienmēr ir vienkārši nosakāma, jo tā ir atkarīga no tā, kā saņēmējs izlieto šo pārvedumu. Tas īpaši attiecas uz to pārvedumu tekošā konta un

kapitāla konta komponentu klasifikāciju, kuri veikti starp ES institūcijām un dalībvalstīm.⁹

Runājot par ražotāju cenu indeksiem, tie attiecas uz iekšzemes apgrozījumu visā rūpniecībā, izņemot būvniecību. Statistiskie dati tiek vākti, balstoties uz saskaņotības principu atbilstoši ES īstermiņa statistikas Regulai.¹⁰

Vienības darbaspēka izmaksu (ko aprēķina, atlīdzību vienam nodarbinātajam dalot ar ķēdes indeksu veidā agregētiem IKP rādītājiem uz vienu nodarbināto) statistika iegūta no datiem, kas iesniegti saskaņā ar EKS 95 transmisijas programmu. Malas ķēdes indeksu veidā agregēto nacionālo kontu dati laika periodam pirms 2000. gada pagaidām nav pieejami.

9 Sīkāku informāciju sk. *European Union Balance of Payments/ International Investment Position Statistical Methods*, ECB.

10 Padomes 1998. gada 19. maija Regula (EK) Nr. 1165/98 par īstermiņa statistiku (OV L 162, 05.06.1998., 1. lpp.), ko groza ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 6. jūlija Regulu (EK) Nr. 1158/2005 (OV L 191, 22.07.2005., 1. lpp.).

5. NACIONĀLO TIESĪBU AKTU ATBILSTĪBA LĪGUMAM

VALSTU NOVĒRTĒJUMS

Valstu novērtējumos tiek ziņots tikai par tiem Kipras un Maltas nacionālo tiesību aktu noteikumiem, kurus ECB uzskata par problemātiskiem vai nu attiecībā uz NCB neatkarību ECBS, vai arī saistībā ar NCB turpmāku integrāciju Eurosistēmā.

5.1. KIPRA

5.1.1. NACIONĀLO TIESĪBU AKTU ATBILSTĪBA

Central Bank of Cyprus pastāvēšanas un darbības tiesiskais pamats noteikts šādos tiesību aktos:

- Kipras Konstitūcijas 118.–121. pantā¹ un
- 2002. gada Likumā par *Central Bank of Cyprus*² (tālāk tekstā – Likums).

Likums un Konstitūcija jau ir saskaņoti, lai novērstu neatbilstību Līgumam un Statūtiem attiecībā uz centrālo banku neatkarību.

Ņemot vērā ECB 2004. gada un 2006. gada decembra Konverģences ziņojumu un ECB atzinumus par Likuma grozījumiem³, atbilstoši Līguma 109. pantam 2007. gada martā Likums tika vēlreiz saskaņots, pieņemot 2007. gada Likumu par *Central Bank of Cyprus* (tālāk tekstā – grozījumu likums).⁴ Grozījumu likums novērsa visas atlikušās Likuma neatbilstības Līguma un Statūtu prasībām.

Attiecībā uz pārējiem tiesību aktiem ECB nav ziņu par citiem likumos paredzētajiem noteikumiem, kas būtu jāpielāgo saskaņā ar Līguma 109. pantu.

2007. gada 13. februārī Kipra iesniedza lūgumu veikt valsts novērtējumu.⁵

5.1.2. NCB NEATKARĪBA

Saistībā ar *Central Bank of Cyprus* neatkarību Likums tika saskaņots šādos jautājumos.

INSTITUCIONĀLĀ NEATKARĪBA

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likums par valsts iepirkuma procedūru koordinēšanu⁶ neatbilda Līguma un Statūtu prasībām par centrālo banku neatkarību, jo tas paredzēja, ka *Central Bank of Cyprus* lēmumi par līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu jāiesniedz izskatīšanai Iepirkumu kontroles institūcijai⁷, un nebija skaidrs, cik lielā mērā *Central Bank of Cyprus* saistībā ar tās valsts iepirkuma aktivitātēm pakļauta Kipras Valsts kases rīkojumiem.

Valsts kases galvenā grāmatveža saskaņā ar Likuma par valsts iepirkuma procedūru koordinēšanu 91. pantu izdotie noteikumi novērs šo neatbilstību, aizstājot Likuma par valsts iepirkuma procedūru koordinēšanu III pielikumu ar jaunu III pielikumu, kurā *Central Bank of Cyprus* nav ietverta to institūciju

1 Kipras Republikas 1960. gada 16. augusta Konstitūcija ar grozījumiem, īpaši saskaņā ar 2002. gada Likumu par Konstitūcijas ceturto grozījumu.

2 Ar grozījumiem saskaņā ar 2003. gada 31. oktobra (Grozījumu) Likumu par *Central Bank of Cyprus*.

3 ECB Atzinumi: 2006. gada 27. janvāra atzinums CON/2006/4 pēc *Central Bank of Cyprus* pieprasījuma par likumprojektu, ar ko groza 2002. gada un 2003. gada Likumu par *Central Bank of Cyprus*; 2006. gada 28. jūnija atzinums CON/2006/33 pēc Kipras Finanšu ministrijas pieprasījuma par noteikuma projektu, ar ko groza grozījumu likumprojektu par 2002. gada un 2003. gada Likumu par *Central Bank of Cyprus*; un 2006. gada 26. oktobra atzinums CON/2006/50 pēc Kipras Finanšu ministrijas pieprasījuma par noteikuma projektu, ar ko groza grozījumu likumprojektu par 2002. gada un 2003. gada Likumu par *Central Bank of Cyprus*.

4 2007. gada (Grozījumu) likums par *Central Bank of Cyprus*, 34(1)/2007.

5 Pieprasījumu sagatavot Konverģences ziņojumu saskaņā ar Līguma 122. panta 2. punktu iesniedza Kipras finanšu ministrs Dr. Mihalis Sariss (*Dr. Michalis Sarris*) un *Central Bank of Cyprus* prezidents Dr. Hristodoulos Hristodouls (*Dr. Christodoulos Christodoulou*).

6 2006. gada likums 12(I). Likumā par valsts iepirkuma procedūru koordinēšanu noteiktās valsts iepirkuma procedūras attiecas uz *Central Bank of Cyprus* pat tajos gadījumos, ja līgums attiecas uz un/vai ir saistīts ar *Central Bank of Cyprus* veikto ar ECBS saistīto uzdevumu izpildi.

7 Minēts, ka Ministru kabinets ieceļ šīs institūcijas locekļus un var viņus atbrīvot no amata un tās budžets iekļauts valdības gada budžetā.

sarakstā, kuras atbilst definīcijai par publisko tiesību subjektu.⁸

Būtu vēlams, ka, nākamreiz pārskatot Likumu, tā 55. panta 1. punktā par likumā noteikto *Central Bank of Cyprus* prezidenta pārskatu sniegšanu Republikas prezidentam un Kipras Parlamentam tiktu dots skaidrojums, ka šāda pārskatu sniegšana nav pretrunā ar Līguma 108. panta un Statūtu 38. panta noteikumiem.

PERSONISKĀ NEATKARĪBA

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 13. panta 3. punkts, kas Ministru kabinetam nodrošina tiesības iecelt Valdes locekļus uz laiku, kas īsāks par pieciem gadiem, jāaskaņo atbilstoši Statūtu 14.2. pantam. Grozījumu likums novērš šo neatbilstību, grozot Likuma 13. panta 3. punktu.

5.1.3. MONETĀRĀS FINANSĒŠANAS UN PRIVILEĢĒTAS PIEKĻUVES AIZLIEGUMS

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 46. panta 3. punktā, kas paredz, ka *Central Bank of Cyprus* ir tiesības izsniegt avansus pret ķīlas nodrošinājumu bankām uz noteiktu laiku un mērķiem, kurus *Central Bank of Cyprus* var norādīt, nav pietiekamu aizsargmehānismu, lai nepieļautu, ka šādi aizdevumi var būt potenciāls Līguma 101. pantā noteiktā monetārās finansēšanas aizlieguma pārkāpums.

Grozījumu likums novērš šo neatbilstību, ieviešot pietiekamus aizsargmehānismus pret potenciālu monetārās finansēšanas aizlieguma pārkāpumu skaidrā un nepārprotamā klauzulā, kas pakārto *Central Bank of Cyprus* pilnvaras tās Līgumā un Statūtos, īpaši Statūtu 21. pantā, noteikto saistību izpildei.

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā arī minēts, ka nepieciešams paplašināt Likuma 49. panta 1. punktā (kas aizliedz *Central Bank of Cyprus* nodrošināt tās rīcībā esošās konta pārtēriņa iespējas vai jebkāda cita veida kredīta iespējas par labu Kipras valdībai,

vietējām varas iestādēm, publiskajām sabiedrībām vai valsts uzņēmumiem, kā arī no minētajām struktūrām tieši iegādāties parāda instrumentus, kad tie tiek emitēti) minēto valsts sektora struktūru kopumu, lai tas atbilstu Līgumam un pilnībā atspoguļotu Līguma 101. pantu, novēršot jebkādu neskaidrību par to, uz kurām struktūrām attiecas monetārās finansēšanas aizliegums.

Grozījumu likums novērš šo neatbilstību, skaidri un nepārprotami atsaucoties uz Līguma 101. pantu.

5.1.4. NCB TIESISKĀ INTEGRĀCIJA EUROSISTĒMĀ

5.1.4.1. EKONOMIKAS POLITIKAS MĒRĶI

Central Bank of Cyprus ekonomikas politikas mērķi iepriekš neatbilda Līgumam un Statūtiem. Ar grozījumu likumu Likuma 5. pants (ar virsrakstu "Bankas mērķi") saskaņots ar Līgumu un Statūtiem, pakārtojot *Central Bank of Cyprus* atbalstu valsts vispārējai ekonomikas politikai ne tikai tās galvenā mērķa sasniegšanai – cenu stabilitātes nodrošināšanai –, bet arī Līguma 105. panta 1. punktā noteikto *Central Bank of Cyprus* pienākumu izpildei.

5.1.4.2. UZDEVUMI

MONETĀRĀ POLITIKA

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 6. panta 2. punkta a) apakšpunkts un 10. un 11. pants, kas nosaka *Central Bank of Cyprus* pilnvaras monetārās politikas jomā, neatbilda Līgumam un Statūtiem.

8 Noteikumi Nr. 470/2006, *Official Gazette of the Republic*, Nr. 4158, III(I), 20.12.2006. Atbilstošā *Central Bank of Cyprus* Direktīva par līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu (piegāde, būvdarbi un pakalpojumi), kurā ietverti Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, nosacījumi (ar nepieciešamajiem pielāgojumiem; OV L 134, 30.04.2004., 114. lpp.), arī tika publicēta *Official Gazette of the Republic* (Noteikumi Nr. 469/2006, *Official Gazette of the Republic*, Nr. 4158, III(I), 20.12.2006.).

Grozījumu likums novērš šo neatbilstību, skaidri un nepārprotami atsaucoties uz *Central Bank of Cyprus* kā ECBS neatņemamu sastāvdaļu ar pienākumu rīkoties saskaņā ar ECB pamatnostādnēm un rīkojumiem. Grozījumu likums atzīst Līguma un Statūtu prioritāti, kad *Central Bank of Cyprus* veiks savus uzdevumus un likvidēs Monetārās politikas komiteju, sākot ar datumu, kad tiks ieviests euro. Attiecībā uz Likuma 72.A pantu, kas paredz, ka Monetārās politikas komitejas direktīvas, tiesību akti un lēmumi joprojām būs spēkā, līdz tie tiks grozīti vai atcelti, ECB saprot, ka šis noteikums attiecas arī uz tiem Monetārās politikas komitejas izdotajiem tiesību aktiem, kas nav saistīti ar monetāro politiku, kā arī uz tiesību aktiem un lēmumiem par Eurosistēmas monetārās politikas pamatprincipu ieviešanu. Tāpēc ECB gaida, ka visas Monetārās politikas komitejas direktīvas, tiesību akti un lēmumi, kas pilnībā neatbilst Eurosistēmas pamatprincipiem, tiks atcelti vai saskaņoti ar Līgumu tad, kad Likuma piemērošana stāsies spēkā.

BANKNOŠU EMISIJA

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 27.–31. pants, kas nosaka *Central Bank of Cyprus* ekskluzīvās tiesības Kiprā emitēt banknotes un monētas, neatbilda Līgumam un Statūtiem.

Grozījumu likuma 21.–25. pants novērš šo neatbilstību, skaidri un nepārprotami pakārtojot *Central Bank of Cyprus* tiesības Kiprā emitēt banknotes un monētas Līguma 106. panta noteikumiem.

ĀRĒJO REZERVJU PĀRVALDĪŠANA

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 6. panta 2. punkta c) apakšpunkts un 33.–36. pants, kas nosaka *Central Bank of Cyprus* pilnvaras attiecībā uz ārējo rezervju pārvaldīšanu, neatbilda Līgumam un Statūtiem.

Grozījumu likuma 6. un 27.–30. pants novērš šo neatbilstību, atzīstot ECB pilnvaras šajā jomā. ECB atzīmē, ka Likuma 33. panta 2. punkts

(par *Central Bank of Cyprus* Direktoru valdes pilnvarām noteikt saskaņā ar Līguma un Statūtu noteikumiem ārvalstu valūtas apjomu, ko *Central Bank of Cyprus* glabā kā savu aktīvu daļu) pilnvaro Direktoru valdi veikt ar ECBS saistītus uzdevumus, bet saskaņā ar Likuma 20. panta 3. punkta a) apakšpunktu ar ECBS saistītu uzdevumu veikšanas pilnvaras tiek uzticētas prezidentam un viceprezidentam. Nākamajā Likuma pārskatīšanas reizē būtu nepieciešams šīs pretrunas skaidrojums.

5.1.4.3. INSTRUMENTI

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 39., 40. un 44. pants, kas nosaka *Central Bank of Cyprus* pilnvaras attiecībā uz monetārās politikas instrumentiem, neatbilda Līgumam un Statūtiem.

Grozījumu likuma 34. panta b) punkts un 36. un 43. pants novērš šo neatbilstību, atzīstot ECB pilnvaras šajā jomā.

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 41. pants un 46. panta 2. punkts, kas nosaka bankām piemērojamās obligāto rezervju prasības, neatbilda Līgumam un Statūtiem.

Grozījumu likuma 38. pants novērš šo neatbilstību, atzīstot ECB pilnvaras šajā jomā. Taču attiecībā uz Likuma 46. panta 2. punktu, kas paredz, ka *Central Bank of Cyprus* ir tiesības pēc saviem ieskatiem maksāt procentus par noteiktiem banku noguldījumiem, ECB saprot, ka šis noteikums attiecas uz ārvalstu valūtas kontiem vai arī attiecībā uz euro denominētiem kontiem tas jālasa kopā ar Likuma 41. pantu, kas atsaucas uz Statūtu 19. pantu. Tādējādi to nosacījumi vienmēr atbilst ECBS nosacījumiem. Būtu vēlams nākamajā Likuma pārskatīšanas reizē sniegt šā noteikuma skaidrojumu.

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 65. pants, kurā noteikts, ka jebkurš, kas nav ievērojis jebkuru Likuma noteikumu, ir vainīgs pārkāpuma veikšanā, neatbilst Līgumam un Statūtiem.

Grozījumu likuma 59. pants novērš šo neatbilstību, atzīstot ECB pilnvaras šajā jomā.

5.1.4.4. FINANŠU NOTEIKUMI

NEATKARĪGU ĀRĒJO REVIDENTU IECELŠANA

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 60. panta 1. punkts paredz, ka *Central Bank of Cyprus* gada finanšu pārskatu revīziju veic apstiprināti neatkarīgi revidenti, kurus ieceļ Direktoru valde pēc konsultēšanās ar finanšu ministru.

Grozījumu likuma 55. pants novērš šo neatbilstību, nosakot, ka, sākot ar euro ieviešanas datumu, *Central Bank of Cyprus* gada finanšu pārskatu revīzija tiks veikta saskaņā ar Statūtu 27. pantu.⁹

FINANŠU PĀRSKATI

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma IX daļā, kas veltīta arī *Central Bank of Cyprus* gada finanšu pārskatiem, pašlaik neatspoguļo *Central Bank of Cyprus* pienākumu pildīt Eurosistēmas noteiktās NCB darbības finanšu pārskatu sniegšanas normas saskaņā ar Statūtu 26. pantu.

Grozījumu likuma 54. pants šo jautājumu risina, paredzot, ka, sākot ar euro ieviešanas datumu, *Central Bank of Cyprus* noteiks savu tīro peļņu vai tīros zaudējumus katram finanšu gadam saskaņā ar ECB pieņemtajiem un apstiprinātajiem grāmatvedības standartiem, ko piemēro ECBS.

5.1.4.5. VALŪTAS KURSA POLITIKA

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 6. panta 2. punkta b) apakšpunkts un 37. pants, kas nodrošina *Central Bank of Cyprus* pilnvaras noteikt Kipras mārciņas kursu, neatbilda Līgumam un Statūtiem.

Grozījumu likuma 6. un 31. pants risina šos jautājumus, svītrojot valūtas kursa politikas īstenošanu no *Central Bank of Cyprus* uzdevumu saraksta un svītrojot Likuma 37. pantu, kas paredz ārvalstu valūtas darījumu kursu

noteikšanu. Abi noteikumi stājas spēkā ar euro ieviešanas datumu.

5.1.4.6. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 6. panta 2. punkta g) apakšpunkts par *Central Bank of Cyprus* dalību starptautiskajās monetārajās un ekonomikas organizācijās neatbilda Statūtiem, jo neparedzēja nosacījumu, ka šādi dalībāi nepieciešams ECB apstiprinājums.

Grozījumu likuma 6. pants novērš šo neatbilstību, saskaņojot *Central Bank of Cyprus* dalību starptautiskajās monetārajās organizācijās ar Statūtu 6.2. pantu.

Noslēguma kopsavilkumu par Kipru sk. "Kopsavilkumos par valstīm".

5.2. MALTA

5.2.1. NACIONĀLO TIESĪBU AKTU ATBILSTĪBA

Central Bank of Malta pastāvēšanas un darbības tiesiskais pamats noteikts Likumā par *Central Bank of Malta*¹⁰ (tālāk tekstā – Likums).

Pirms 2007. gada tika veikti vairāki Likuma grozījumi. Šie grozījumi, īpaši tie, kas veikti

9 Sk. Atzinumus CON/2006/33 un CON/2006/50, kas vēlreiz apstiprina viedokli, ka Valsts kontrolieris nav ārējais revidents Statūtu 27.1. panta izpratnē. Šādu viedokli ECB jau paudusi iepriekš Atzinumā CON/2006/4, kurā arī tika atzīmēts, ka neatkarīga ārējā revidenta iecelšana saskaņā ar Statūtu 27.1. pantu, lai veiktu *Central Bank of Cyprus* gada finanšu pārskatu revīziju pēc tam, kad Kipra ieviešs vienoto valūtu, "nekavēs Valsts kontroli turpināt veikt kontroles funkciju ar nosacījumu, ka tās revīzijas darbības: 1) neiejausies *Central Bank of Cyprus* (CBC) ar Eiropas Centrālo banku sistēmu (ECBS) saistīto uzdevumu pārbaudē, ko veiks saskaņā ar Statūtu 27. pantu Eiropas Savienības Padomes apstiprinātie CBC neatkarīgie ārējie revidenti, un 2) neapdraudēs CBC neatkarību". Atzinuma CON/2006/50 2.2. punktā secināts: "Noteikuma projekta 1. punkta b) apakšpunkts paredz, ka Valsts kontrolieris var veikt to CBC aktivitāšu, kas neattiecas uz CBC ar ECBS saistītajiem uzdevumiem un pilnvarām, finanšu un vadības revīzijas ar nosacījumu, ka Valsts kontroliera ziņojumi un revīzijas darbības neapdraud CBC neatkarību. ECB atbalsta arī 1. punkta b) apakšpunkta un noteikuma projekta vadības audita definīciju, kas aizliedz jebkādu iejaukšanos revīzijā, ko veic CBC neatkarīgie ārējie revidenti."

10 Maltas likumu 204. sadaļa ar pēdējiem grozījumiem.

2005. gadā, tika pieņemti, lai nodrošinātu centrālās bankas neatkarību, kā to paredz Līgums un Statūti, un tālāku konvergenci ar Statūtiem.¹¹

Kopš tā laika veikti papildu grozījumi¹² pēc divām konsultācijām ar ECB 2006. gadā.¹³ Tā kā Maltas Parlaments pieņēma grozījumus tādā veidā, kādā tie tika iesniegti ECB, tādējādi ieviešot Atzinumos CON/2006/23 un CON/2006/58 norādīto, Likums atbilst Līgumam un Statūtiem. Lai novērstu vienu esošu trūkumu, stājies spēkā papildu grozījums.¹⁴ Attiecībā uz pārējiem tiesību aktiem ECB nav ziņu par citiem likumu noteikumiem, kas būtu jāpielāgo saskaņā ar Līguma 109. pantu.

2007. gada 27. februārī Malta iesniedza lūgumu veikt valsts novērtējumu.¹⁵

5.2.2. NCB NEATKARĪBA

INSTITUCIONĀLĀ NEATKARĪBA

Valsts pasūtījuma līgumu noteikumi (Pakārtotie (*Subsidiary*) tiesību akti 174.04)¹⁶ agrāk neatbilda Līguma un Statūtu prasībām attiecībā uz centrālo banku neatkarību, jo *Central Bank of Malta* bija nepieciešams Finanšu ministrijas apstiprinājums ierobežota konkursa un sarunu procedūru gadījumā, pat ja šīs iepirkuma procedūras bija tieši saistītas ar uzdevumiem, kas attiecas uz ECBS.

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka 2005. gada Juridiskais paziņojums Nr. 177 izslēdza *Central Bank of Malta* no Valsts pasūtījuma līgumu noteikumu piemērošanas loka.

Attiecībā uz Likuma 8. panta 6. punktu par *Central Bank of Malta* pienākumu sniegt pārskatus Parlamenta Pārštāvju palātai būtu vēlams šā noteikuma skaidrojums, nepārprotami atsaucoties uz Likuma 29. panta a)–c) punktu, turpmāk pārskatot Likumu, lai paskaidrotu, ka šāda pārskatu sniegšana nav pretrunā nedz ar *Central Bank of Malta* neatkarību, nedz ar ECBS konfidencialitātes normu ievērošanu.

PERSONISKĀ NEATKARĪBA

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 11. panta 1. punkts, kas regulē diskvalifikāciju, aiziešanu no darba un pieņemšanu darbā brīvajās amata vietās, jāsaskaņo ar Statūtu 14.2. panta redakciju, ciktāl tas attiecas uz prezidentu, viceprezidentu un citiem Direktoru valdes locekļiem, kas pilda ar ECBS saistītus uzdevumus.

Šo neatbilstību novērš pēdējie grozījumi, papildinot Likumu ar jaunu 8. panta 5. punktu, saskaņojot prezidenta un viceprezidenta atlaišanas no amata pamatojumu ar Statūtu 14.2. pantu. Turklāt Likuma 9. panta 1. punktā veikti grozījumi, lai uz prezidentu un viceprezidentu vairs neattiektos tas diskvalifikācijas un aiziešanas no darba pamatojums, kas tiek piemērots pārējiem direktoriem.

KONFIDENCIALITĀTE

Likuma 37. pants paredz informācijas apmaiņu starp *Central Bank of Malta* un attiecīgo kompetento institūciju, šai institūcijai veicot pienākumus saskaņā ar jebkuriem tiesību aktiem; šāda informācija pakļauta profesionālās slepenības pienākumam saskaņā ar Likuma 38. pantu. ECB saprot, ka šāda informācijas apmaiņa nav pretrunā ar ECBS konfidencialitātes normām. Turpmāk pārskatot Likumu, būtu

11 Lai gan Padomes Lēmuma 98/415/EK 2. panta 1. punktā noteikts valsts iestāžu pienākums apspriesties ar ECB par tiesību aktu projektiem, Maltas valsts institūcijas neapspriedās ar ECB par 2005. gada IX Likumu.

12 2007. gada I Likums, kas stājās spēkā 2007. gada 2. martā.

13 Sk. ECB Atzinumus: 2006. gada 22. maija Atzinums CON/2006/23 pēc *Central Bank of Malta* pieprasījuma par likumprojektu, ar ko groza Likumu par *Central Bank of Malta*; un 2006. gada 15. decembra Atzinums CON/2006/58 pēc *Central Bank of Malta* pieprasījuma par grozījumiem Likumā par *Central Bank of Malta*.

14 Šis 81. Likuma (likuma, kurā ietverts grozījums) III daļas grozījums tika apstiprināts visos trijos lasījumos Parlamentā pirms datu aktualizēšanas termiņa – 15. marta –, saņēma prezidenta piekrišanu un tika publicēts 16. martā. Likums stājās spēkā 16. martā kā 2007. gada IV Likums.

15 Šo pieprasījumu Maltas premjerministrs un finanšu ministrs Lorenss Gonci (*Lawrence Gonzi*) un *Central Bank of Malta* prezidents Maikls S. Bonello (*Michael C. Bonello*) iesniedza rakstiski Ekonomikas un monetāro lietu komitejas komisāram un ECB prezidentam ES Padomes sēdē Briselē 2007. gada 27. februārī.

16 2003. gada Juridiskais paziņojums Nr. 299.

vēlams šā noteikuma skaidrojums, nepārprotami atsaucoties uz Statūtu 38. pantu.

5.2.3. MONETĀRĀ FINANSĒŠANA UN PRIVILEĢĒTĀ PIEKĻUVE

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka nepieciešams paplašināt Likuma 27. panta 1. punktā (kas aizliedz *Central Bank of Malta* nodrošināt tās rīcībā esošās konta pārtēriņa iespējas vai jebkāda cita veida kredīta iespējas Maltas valdībai vai jebkuram valsts uzņēmumam, valsts varas iestādei vai valstij piederošai sabiedrībai, kā arī iegādāties to parāda instrumentus) minēto valsts sektora struktūru kopumu, lai atbilstu Līgumam un pilnībā atspoguļotu Līguma 101. pantu, novēršot jebkādu neskaidrību par to, uz kurām struktūrām attiecas monetārās finansēšanas aizliegums.

Pēdējie grozījumi novērš šo neatbilstību, grozot Likuma 27. panta 1. punktu un iekļaujot publisko tiesību subjektus to valsts sektora struktūru kopumā, uz kurām attiecas monetārās finansēšanas aizliegums.

5.2.4. NCB TIESISKĀ INTEGRĀCIJA EUROSISTĒMĀ

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 3. pantā nav nekādas atsaucē uz *Central Bank of Malta* kā ECBS neatņemamu sastāvdaļu, nedz arī uz tās pienākumu rīkoties saskaņā ar ECB tiesību aktiem un instrumentiem.

Pēdējie grozījumi novērš šo neatbilstību, Likuma 3. panta 1. punktā norādot šos aspektus, kā arī no tiem izrietošās tiesības un pienākumus.

5.2.4.1. EKONOMIKAS POLITIKAS MĒRĶI

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 4. panta 1. punkts nosaka, ka *Central Bank of Malta* galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti, kā arī tālāk norāda, ka, neierobežojot šo mērķi, *Central Bank of Malta* pienākums ir veicināt efektīvu un sabalansētu tautsaimniecības attīstību.

Pēdējie grozījumi novērš šo neatbilstību, grozot Likuma 4. pantu un atsaucoties uz attiecīgajiem Līguma un Statūtu noteikumiem.

Turklāt 4. panta 2. punktā bija vēl citu ar *Central Bank of Malta* pamatdarbību un pilnvarām saistītu mērķu saraksts.

Pēdējie grozījumi novērš šo neatbilstību, nodrošinot to, ka *Central Bank of Malta* uzdevumu saraksts ir ietverts Likuma jaunajā 5. pantā saskaņā ar Statūtiem.

5.2.4.2. UZDEVUMI

MONETĀRĀ POLITIKA

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 4. panta 2. punkta a) apakšpunkts, kas nosaka, ka viens no *Central Bank of Malta* mērķiem ir ietekmēt aizdevumu apjomu un to izsniegšanas nosacījumus, neatzīst ECB pilnvaras monetārās politikas jomā.

Pēdējie grozījumi novērš šo neatbilstību, jaunajā 5. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzot, ka *Central Bank of Malta* ir pilnvaras īstenot monetāro politiku saskaņā ar Līgumu un Statūtiem.

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 17.A panta 1. punkts, kas pilnvaroja *Central Bank of Malta* attiecībā uz monetāro politiku, neatzīst ECB pilnvaras šajā jomā.

Pēdējie grozījumi paredz, ka prezidents īsteno savas pilnvaras saskaņā ar Statūtiem.

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 17.A panta 4. un 5. punkts neatzīst ECB pilnvaras attiecībā uz monetārās politikas lēmumiem.

Pēdējie labojumi novērš minēto neatbilstību – šie noteikumi ir svītroti.

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 17.D panta 1.–3. punkts, kas paredz monetārās politikas

lēmumu paziņojumu publicēšanu, neatbilda Statūtiem.

Pēdējie labojumi novērš minēto neatbilstību – šie noteikumi svītroti.

BANKNOŠU EMISIJA

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma VII daļa pilnvaroja *Central Bank of Malta* emitēt naudu, bet neatzina ECB ekskluzīvās tiesības atļaut banknošu emisiju Kopienā.

Pēdējie grozījumi novērš šo neatbilstību, atsaucoties uz ECB ekskluzīvajām tiesībām Likuma jaunajā X daļā.

ĀRĒJO REZERVJU PĀRVALDĪŠANA

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 15. panta 2. punkts un 19. pants pilnvaroja *Central Bank of Malta* pārvaldīt arī savas ārējās rezerves. Šie noteikumi neatzina ECB pilnvaras šajā jomā.

Pēdējie grozījumi ietver gan 19. panta svītrošanu, gan groza citus Likuma noteikumus. Likuma 15. panta 2. punkts (saskaņā ar jauno numerāciju – 17. panta 2. punkts) nosaka, ka *Central Bank of Malta* pārvalda un uztur rezerves aktīvus saskaņā ar ECB pamatnostādnēm un rīkojumiem.

5.2.4.3. INSTRUMENTI

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 15. panta 1. punkts, kurā uzskaitītas *Central Bank of Malta* pamatdarbības jomas un pilnvaras, un 37. panta 1.–3. punkts, kā arī 52.A pants (visi attiecas uz rezerves noguldījumiem) neatzina ECB pilnvaras šajā jomā.

Pēdējie grozījumi atzīst ECB pilnvaras šajā jomā, Likuma 17. panta 1. apakšpunktā skaidri un nepārprotami atsaucoties uz Līgumu un Statūtiem, un groza Likuma 56. pantu.

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 36. panta 5. punkts, kas pilnvaroja *Central Bank of Malta* izdot

direktīvas attiecībā uz klīringa un maksājumu sistēmām, neatzīst ECB pilnvaras šajā jomā.

Pēdējie grozījumi novērš šo neatbilstību, atsaucoties uz Līgumu un Statūtiem. Tie arī papildina Likuma 34. panta 5. punktu ar jaunu klauzulu, nodrošinot, ka *Central Bank of Malta* pilnvaras izdot direktīvas saskaņā ar 34. panta 5. punktu tiek īstenotas atbilstoši Līgumam un Statūtiem un visiem saskaņā ar tiem izdotajiem noteikumiem.

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 52.A pants, kas nosaka iespējamās sankcijas pret trešajām personām, kuras nepilda savas saistības attiecībā uz statistiku, neatzina ECB un Kopienas pilnvaras šajā jomā.

Pēdējie grozījumi atzīst ECB un Kopienas pilnvaras šajā jomā. 56. panta 1. punktā veikti grozījumi, lai nodrošinātu, ka finanšu ministram nav atļauts izdot noteikumus, kas nosaka sodus un/vai sankcijas, ja ECB pieņemusi līdzīgus noteikumus.

Turklāt, atsaucoties uz Statūtu 9.2. pantu, ECB saprot, ka Likuma 31. pants (lasot kopā ar Likuma 3. pantu), kas pilnvaro *Central Bank of Malta* ārkārtas apstākļos praktisku ieviešanas darbību veikšanai iecelt jebkuru Maltas kredītiestādi par savu valstiskās funkcijas izpildes aģentu, piemērojams, ievērojot šādus nosacījumus: 1) *Central Bank of Malta* saglabā juridisko atbildību un atbildību par valstisko uzdevumu; 2) šāda ārpakalpojumu izmantošana neapdraud Eurosistēmas pamatprincipu īstenošanu, nodrošinot attiecīgos pakalpojumus; un 3) šāda ārpakalpojumu izmantošana neapdraud Eurosistēmas politikas lēmumu pareizu īstenošanu.

5.2.4.4. FINANŠU NOTEIKUMI

NEATKARĪGU ĀRĒJO REVIDENTU IECELŠANA

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma III daļa, kas veltīta finanšu noteikumiem (t.sk. 22. pants par to, ka *Central Bank of Malta* Direktoru valde ieceļ revidentus ar ministra piekrišanu), neatzīst ECB un ES Padomes pilnvaras šajā jomā.

Pēdējie grozījumi novērš šo neatbilstību, saskaņā ar Statūtu 27.1. pantu paredzot, ka neatkarīgos ārējos revidentus iesaka ECB un apstiprina ES Padome.

FINANŠU PĀRSKATI

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma III daļas noteikumi par gada finanšu kontu datu sagatavošanu un nosūtīšanu neatzīst Eurosistēmas noteiktās NCB darbības finanšu pārskatu sniegšanas normas saskaņā ar Statūtu 26. pantu.

Ar pēdējiem grozījumiem Likumā iestrādātais jaunais 21. panta 5. punkts atzīst Eurosistēmas noteiktās *Central Bank of Malta* darbības finanšu pārskatu sniegšanas normas.

5.2.4.5. VALŪTAS KURSA POLITIKA

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma VII daļa pilnvaro *Central Bank of Malta* attiecībā uz valūtas kursa politiku un neatzīst ne Kopienas, ne ECB pilnvaras šajā jomā.

Pēdējie grozījumi novērš šo neatbilstību, atceļot X daļā (saskaņā ar jauno numerāciju) esošās atsauci uz Maltas liras ārējo vērtību.

5.2.4.6. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

ECB 2006. gada decembra Konverģences ziņojumā minēts, ka Likuma 38.G pants, kas nosaka, ka *Central Bank of Malta* drīkst piederēt akcijas un ir tiesības citādā veidā piedalīties starptautiskajās un nacionālajās organizācijās, kā arī turpināt piedalīties starptautiskos monetārajos līgumos, ciktāl tas nepieciešams, lai veiktu savus tiesību aktos noteiktos uzdevumus un pienākumus un pildītu savas

starptautiskās saistības, neatzina ECB pilnvaras šajā jomā.

Pēdējie grozījumi novērš šo neatbilstību, 39. pantā (saskaņā ar jauno numerāciju) atsaucoties uz Statūtiem.

Noslēguma kopsavilkumu par Maltu sk. "Kopsavilkumos par valstīm".

TERMINI

TERMINI

Acquis communautaire – visām ES dalībvalstīm saistošs Kopienas tiesību aktu kopums, t.sk. Eiropas Kopienu Tiesas veiktās to interpretācijas.

Apgādājamo veco cilvēku attiecība (elderly dependency ratio) – valsts iedzīvotāju skaita vecumā no 65 gadiem attiecība pret iedzīvotāju skaitu vecumā no 15 līdz 64 gadiem.

Apvienotā tiešo investīciju un portfeļieguldījumu bilance (combined direct and portfolio investment balance) – maksājumu bilances finanšu kontā esošo tiešo investīciju un portfeļieguldījumu summa. Tiešās investīcijas ir pārrobežu investīcijas, ko veic, lai iegūtu ilgstošu līdzdalību kādā uzņēmumā vai no uzņēmuma, kas ir citas valsts rezidents (lai nodrošinātu īpašumtiesības, kas atbilst vismaz 10% no parastajām akcijām vai balsstiesībām). Tiešās investīcijas ietver pašu kapitālu, reinvestēto peļņu un citu ar starpuzņēmumu operācijām saistītu kapitālu. Portfeļieguldījumi ietver kapitāla vērtspapīrus (ja tie nav tiešās investīcijas), parāda vērtspapīrus obligāciju un parādzīmju veidā un naudas tirgus instrumentus.

Atsauces periods (reference period) – **Līguma** 121. pantā un Protokolā par konverģences kritērijiem noteiktais laika intervāls, ko izmanto, vērtējot, cik lielā mērā panākta konverģence.

Atsauces vērtība (reference value) – Protokols par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru nosaka konkrētas **deficīta rādītāja** (3% no IKP) un **parāda rādītāja** (60% no IKP) atsauces vērtības, bet **Līguma** 121. pantā minētais Protokols par konverģences kritērijiem nosaka atsauces vērtību aprēķina metodoloģiju, vērtējot cenu un ilgtermiņa procentu likmju konverģenci.

Budžeta bilances cikliskais komponents (cyclical component of the budget balance) – rāda **ražošanas apjoma starpības** ietekmi uz budžeta bilanci saskaņā ar **Eiropas Komisijas** novērtējumu.

Centrālā valdība (central government) – valdība saskaņā ar **Eiropas Kontu sistēmas (EKS 95)** definīciju, kurā neietilpst reģionālā un vietējā līmeņa valdība (sk. arī **valdība (general government)**). Šeit ietilpst visas (centrālās) pavalsts administratīvās struktūrvienības un citas centrālās iestādes, kuru kompetence aptver visu ekonomisko teritoriju, izņemot sociālās nodrošināšanas fondu administrēšanu.

Centrālais kurss (central rate) – attiecībā pret euro noteiktais katras **VKM II** dalībvalsts valūtas kurss, pret kuru tiek noteiktas **VKM II svārstību robežas**.

Deficīta rādītājs (valdības) (deficit ratio (general government)) – valdības budžeta deficīts definēts kā neto aizņēmumi, un tas atbilst starpībai starp valdības ieņēmumiem un izdevumiem. Deficīta rādītājs ir valdības budžeta deficīta attiecība pret IKP pašreizējās tirgus cenās. To aplūko viens no fiskālajiem kritērijiem, saskaņā ar kuru nosaka pārmērīga budžeta deficīta esamību, kā noteikts **Līguma** 104. panta 2. punktā. To sauc arī par budžeta jeb fiskālo bilanci (deficītu vai pārpalikumu).

Deficīta-parāda korekcija (deficit-debt adjustment) – starpība starp **valdības** budžeta bilanci (valdības budžeta deficītu vai pārpalikumu) un valdības parāda pārmaiņām. Šādu korekciju avots var būt arī valdības turējumā esošo finanšu aktīvu apjoma pārmaiņas, pārvērtēšana vai statistiskās korekcijas.

ECOFIN (ECOFIN Council) – sk. **ES Padome (EU Council)**.

Efektīvais kurss (nominālais/reālais) (effective exchange rate (nominal/real)) – nominālais efektīvais kurss ir kādas valsts valūtas divpusējo kursu pret tās tirdzniecības partnervalstu valūtām vidējā svērtā vērtība. Izmantotie svāri atspoguļo katras partnervalsts daļu attiecīgās valsts tirdzniecībā, ņemot vērā konkurenci trešo valstu tirgos. Reālais efektīvais kurss ir nominālais efektīvais kurss, kas deflēts ar ārvalstu un iekšzemes cenu attiecības vidējo svērto vērtību.

Eiropadome (European Council) – nodrošina ES nepieciešamo stimulu tās attīstībai un nosaka tās vispārējās politikas vadlīnijas. Eiropadomē piedalās dalībvalstu vai to valdību vadītāji un **Eiropas Komisijas** prezidents (sk. arī **ES Padome (EU Council)**). Eiropadomei nav likumdevēja spēka.

Eiropas Centrālā banka (ECB) (European Central Bank (ECB)) – ECB ir **Eurosistēmas** un **Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS)** centrs, un saskaņā ar **Līgumu** (107. panta 2. punkts) tā ir juridiskā persona. Saskaņā ar ECBS **Statūtiem** tā nodrošina Eurosistēmai un ECBS uzticēto uzdevumu veikšanu, izvēršot savu darbību vai arī ar NCB starpniecību. ECB pārvalda **Padome, Valde** un – kā trešā lēmēj institūcija – **Ģenerālpadome**.

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) (European System of Central Banks (ESCB)) – Eiropas Savienības centrālo banku sistēma. Sistēmā ietilpst **ECB** un visu 27 ES dalībvalstu NCB, t.i., tajā ietilpst ne tikai **Eurosistēmas** dalībvalstu, bet arī to dalībvalstu NCB, kuras vēl nav ieviesušas euro. ECBS pārvalda ECB **Padome, Valde** un – kā ECB trešā lēmēj institūcija – **Ģenerālpadome**.

Eiropas Komisija (European Commission) – Eiropas Savienības institūcija, kas nodrošina **Līguma** nosacījumu piemērošanu. Komisija izstrādā Kopienas politiku, ierosina Kopienas tiesību aktus un īsteno pilnvaras konkrētās jomās. Tautsaimniecības politikas jomā Komisija izstrādā Integrētās vadlīnijas nodarbinātības un izaugsmes veicināšanai, kurās ietilpst Vispārējās tautsaimniecības politikas vadlīnijas un Nodarbinātības vadlīnijas, un tā sniedz **ES Padomei** pārskatus par tautsaimniecības norisēm un politiku. Daudzpusējās uzraudzības ietvaros Komisija veic valsts finanšu uzraudzību un iesniedz ziņojumus ES Padomei.

Eiropas Kontu sistēma (EKS 95) (European System of Accounts 1995 (ESA 95)) – visaptveroša un integrēta makroekonomikas kontu sistēma, kuras pamatā ir starptautiski saskaņotu statistikas koncepciju, definīciju un uzskaites noteikumu kopums un kuras mērķis ir nodrošināt saskaņotu ES dalībvalstu tautsaimniecību kvantitatīvo aprakstu. EKS 95 ir Kopienas versija par pasaules Nacionālo kontu sistēmu 1993 (NKS 93).

Eiropas Monetārais institūts (EMI) (European Monetary Institute (EMI)) – pagaidu institūts, kas tika izveidots 1994. gada 1. janvārī, uzsākot **Ekonomikas un monetārās savienības** otro posmu. Divi galvenie EMI uzdevumi bija stiprināt centrālo banku sadarbību un monetārās politikas koordinēšanu un veikt nepieciešamo sagatavošanos **Eiropas Centrālo banku sistēmas** izveidei, lai trešajā posmā īstenotu vienotu monetāro politiku un izveidotu vienotu valūtu. Pēc **ECB** nodibināšanas 1998. gada 1. jūnijā tas tika likvidēts.

Eiropas Parlaments (European Parliament) – Eiropas Savienības institūcija. Tajā ietilpst dalībvalstu pilsoņu 785 pārstāvji (2007. gada janvārī). Parlaments piedalās ES likumdošanas procesā, lai gan ar atšķirīgām prerogatīvām, kuras atkarīgas no procedūrām, ar kādām ieviešams

attiecīgais ES tiesību akts. Attiecībā uz monetāro politiku un **ECBS** Parlamentam ir galvenokārt konsultatīvas pilnvaras. Tomēr **Līgums** nosaka atsevišķas procedūras saistībā ar **ECB** demokrātisko atbildību attiecībā pret Parlamentu (ECB gada pārskata iesniegšana, t.sk. vispārīgs pārskats par monetāro politiku un komentāri kompetentām parlamentārajām komisijām).

Ekonomikas un monetārā savienība (EMS) (*Economic and Monetary Union (EMU)*) – Līgumā aprakstīta EMS sasniegšana ES trijos posmos. EMS pirmais posms sākās 1990. gada jūlijā un ilga līdz 1993. gada 31. decembrim. Tam galvenokārt bija raksturīga visu iekšējo ierobežojumu atcelšana brīvai kapitāla kustībai starp ES dalībvalstīm. EMS otrais posms sākās 1994. gada 1. janvārī. Tajā tika nodrošināta **Eiropas Monetārā institūta (EMI)** izveide, aizliegums centrālajām bankām finansēt valsts sektoru, aizliegums valsts sektoram izmantot privileģētu pieeju finanšu institūcijām un pārmērīga valdības budžeta deficīta novēršana u.c. Trešais posms sākās 1999. gada 1. janvārī, kad pilnvaras monetārajā jomā tika nodotas **ECB** un tika ieviests euro. EMS izveides procesu noslēdza euro ieviešana skaidrās naudas aprītē 2002. gada 1. janvārī.

ES Padome (*EU Council*) – Eiropas Savienības institūcija, kuru veido dalībvalstu valdību pārstāvji, parasti – par izskatāmajiem jautājumiem atbildīgie ministri. ES Padomes sanāksmi, kurā piedalās ekonomikas un finanšu ministri, bieži dēvē par **ECOFIN**. Turklāt, lai pieņemtu īpaši svarīgus lēmumus, ES Padome rīko arī sanāksmes, kurās piedalās valstu vai valdību vadītāji. Šo institūciju nedrīkst jaukt ar **Eiropadomi**.

Euro zona (*euro area*) – zona, kurā ietilpst ES dalībvalstis, kuras saskaņā ar **Līgumu** ieviesušas euro kā vienoto valūtu un kurās tiek īstenota vienota monetārā politika, par ko atbild **ECB Padome**. Euro zonā pašlaik ietilpst Beļģija, Vācija, Grieķija, Spānija, Francija, Īrija, Itālija, Luksemburga, Nīderlande, Austrija, Portugāle, Slovēnija un Somija.

Eurogrupa (*Eurogroup*) – neformāla grupa, kurā apvienojas **euro zonas** valstis pārstāvošie **ECOFIN** dalībnieki. Grupa satiekas regulāri (parasti pirms ECOFIN sanāksmēm), lai apspriestu jautājumus, kas saistīti ar euro zonas valstu kopējiem pienākumiem attiecībā uz vienoto valūtu. Šajās sanāksmēs tiek regulāri aicināta piedalīties **Eiropas Komisija** un **ECB**.

Eurosistēma (*Eurosystem*) – euro zonas centrālo banku sistēma. Tajā ietilpst **ECB** un euro ieviesušo ES dalībvalstu NCB (sk. arī **euro zona (*euro area*)**). Eurosistēmu vada ECB **Padome** un **Valde**.

Eurostat – Eiropas Kopienas Statistikas birojs. *Eurostat* ir daļa no **Eiropas Komisijas**, un tas ir atbildīgs par Kopienas statistikas sagatavošanu.

Fondēto un nefondēto pensiju shēmas (*funded and unfunded pension schemes*). Fondēto pensiju shēmas ir shēmas, kas finansē pensiju maksājumus, izmantojot atsevišķi nodalītus un īpašiem mērķiem iezīmētus līdzekļus. Šādu shēmu finansējums var būt precīzs, mazāks, nekā nepieciešams, vai lielāks, nekā nepieciešams, un tas atkarīgs no pensiju tiesību apmierināšanai uzkrāto līdzekļu apjoma. Nefondēto pensiju shēmas ir shēmas, kuras finansē kārtējos pensiju maksājumus, izmantojot nākotnes pensionāru veiktās pastāvīgās iemaksas un/vai citus pastāvīgus ieņēmumus (piemēram, nodokļus un pārvedumus). Nefondēto shēmu rīcībā var būt ievērojami līdzekļi (piemēram, likviditātes nodrošināšanai vai kā drošības rezerve).

Ģenerālpadome (General Council) – viena no **ECB** lēmēj institūcijām. Tās sastāvā ir ECB prezidents un viceprezidents un visu pašreizējo **Eiropas Centrālo banku sistēmas** dalībvalstu NCB vadītāji.

Ieguldījumi (investment) – kopējā pamatkapitāla veidošana saskaņā ar **Eiropas Kontu sistēmas (EKS 95)** definīciju.

Iespējamās saistības (contingent liabilities) – valdības saistības, kas rodas tikai tad, ja īstenojas konkrēti notikumi (piemēram, valsts garantijas).

Intervence intervenču koridorā (intra-marginal intervention) – centrālās bankas veikta intervence, lai ietekmētu attiecīgās valūtas kursu valstij noteiktajās **VKM II svārstību robežās**.

Intervence pie intervenču koridora robežām (intervention at the limits) – obligāta centrālās bankas veikta intervence, ja valsts valūta sasniedz attiecīgajai valstij paredzēto **VKM II svārstību robežu** apakšējo vai augšējo robežu.

Izaugsmes un procentu likmes starpība (growth-interest rate differential) – starpība starp nominālā IKP gada pārmaiņām un valdības parāda atlikuma vidējo nominālo procentu likmi ("efektīvo" procentu likmi). Izaugsmes un procentu likmes starpība ir viens no valdības **parāda rādītāja** pārmaiņas noteicošajiem faktoriem.

Kārtējie pārvedumi (current transfers) – valdības pārvedumi uzņēmumiem, mājsaimniecībām un pārējām valstīm, no kuriem atskaitīti no pārējām valstīm saņemtie pārvedumi un kuri nav saistīti ar kapitālizdevumiem. Šeit ietilpst ražošanas un importa subsīdijas, sociālie pabalsti un pārvedumi ES institūcijām.

Konverģences kritēriji (convergence criteria) – **Līguma** 121. panta 1. punktā minētie kritēriji (kas sīkāk izstrādāti 121. pantā minētajā Protokolā par konverģences kritērijiem), kas katrai ES dalībvalstij jāizpilda, pirms tā var ieviest euro. Kritēriji attiecas uz sniegumu tādās jomās kā cenu stabilitāte, valsts finanšu stāvoklis, valūtas kursi un ilgtermiņa procentu likmes. **Eiropas Komisijas** un **ECB** ziņojumos, kas sagatavoti saskaņā ar 121. panta 1. punktu, analizēts, vai katra dalībvalsts panākusi augstu ilgtspējīgas konverģences līmeni, pamatojoties uz šo kritēriju izpildi.

Konverģences programma (convergence programme) – programma, kurā ietilpst valdības vidējā termiņa plāni un pieņēmumi par galveno ekonomisko mainīgo lielumu dinamiku, nodrošinot atbilstību **Līgumā** norādītajām **atsauces vērtībām**. Raksturoti arī fiskālo bilanču konsolidācijas pasākumi un to pamatā esošie tautsaimniecības scenāriji. Parasti konverģences programmas aptver nākamos 3–4 gadus, tomēr šajā laikā tās regulāri aktualizē. Programmas izskata **Eiropas Komisija** un **Ekonomikas un finanšu komiteja**, uz kuru ziņojumu pamata **ECOFIN** sagatavo novērtējumu. Pēc **Ekonomikas un monetārās savienības** trešā posma uzsākšanas ES dalībvalstis, uz kurām attiecas izņēmums, turpina iesniegt konverģences programmas, bet euro zonas dalībvalstis saskaņā ar **Stabilitātes un izaugsmes paktu** katru gadu iesniedz stabilitātes programmas.

Korekcija (realignment) – **VKM II** dalībvalsts valūtas **centrālā kursa** pārmaiņas.

Līgums (Treaty) – Eiropas Kopienas dibināšanas līgums (Romas līgums). Līgums vairākkārt grozīts, īpaši, noslēdzot Līgumu par Eiropas Savienību (Māstrihtas līgumu), kurš izveidoja **Ekonomikas un monetārās savienības** pamatus un kurā ietilpa **ECBS Statūti**.

Necikliskie faktori (*non-cyclical factors*) – ietekme uz valdības budžeta bilanci, ko nerada cikliskās svārstības (sk. **budžeta bilances cikliskais komponents (*cyclical component of the budget balance*)**). Tāpēc šos faktorus var izraisīt gan strukturālas (t.i., pastāvīgas) budžeta politikas pārmaiņas, gan **pasākumi ar īslaicīgu ietekmi**.

Padome (*Governing Council*) – augstākā **ECB** lēmēj institūcija. Padomi veido visi ECB **Valdes** locekļi un euro ieviesušo ES dalībvalstu NCB vadītāji.

Parāda rādītājs (valdības) (*debt ratio (general government)*) – valdības parāds definēts kā nesamaksātais kopējais bruto parāds tā nominālvērtībā gada beigās, kas konsolidēts starp valdības sektoriem un to ietvaros. Valdības parāda attiecība pret IKP ir valdības parāda attiecība pret IKP pašreizējās tirgus cenās. To aplūko viens no fiskālajiem kritērijiem, saskaņā ar kuru nosaka pārmērīga budžeta deficīta esamību, kā noteikts **Līguma** 104. panta 2. punktā.

Pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra (*excessive deficit procedure*) – **Līguma** 104. pantā un Protokolā par pārmērīga budžeta deficīta novēršanu izklāstītā norma prasa ES dalībvalstīm nodrošināt budžeta disciplīnu, definē kritērijus, saskaņā ar kuriem kāds budžeta stāvoklis uzskatāms par pārmērīgu budžeta deficītu, un nosaka, kādi pasākumi jāveic pēc tam, kad konstatēta budžeta bilances vai valdības parāda prasību neizpilde. To papildina Padomes 1997. gada 7. jūlija Regula (EK) Nr. 1467/97 par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras ieviešanas paātrināšanu un precizēšanu (ar grozījumiem, kurus ieviesa Padomes 2005. gada 27. jūnija Regula (EK) Nr. 1056/2005), kas ir viens no **Stabilitātes un izaugsmes pakta** elementiem.

Pasākumi ar īslaicīgu ietekmi (*measures with a temporary effect*) – visu veidu necikliska ietekme uz fiskālajiem mainīgajiem lielumiem, kas 1) samazina (vai palielina) **valdības** budžeta deficītu vai bruto parādu (sk. arī **parāda rādītājs (*debt ratio*)** un **deficīta rādītājs (*deficit ratio*)**) tikai noteiktā periodā (vienreizēja ietekme) vai 2) uzlabo (vai pasliktina) budžeta stāvokli konkrētā periodā uz nākotnes budžeta stāvokļa rēķina (vai tam par labu; t.s. pašapvēršanas ietekme).

Ražošanas apjoma starpība (*output gap*) – starpība starp tautsaimniecības faktisko un potenciālo ražošanas apjomu procentos no potenciālā ražošanas apjoma. Potenciālo ražošanas apjomu aprēķina, pamatojoties uz tautsaimniecības izaugsmes tendenci. Pozitīva ražošanas apjoma starpība nozīmē, ka faktiskais ražošanas apjoms pārsniedz tendenci jeb potenciālo ražošanas apjomu, un norāda uz iespējamu inflācijas spiediena parādīšanos. Negatīva ražošanas apjoma starpība nozīmē, ka faktiskais ražošanas apjoms ir mazāks par tendenci jeb potenciālo ražošanas apjomu, un norāda uz iespējamu inflācijas spiediena neesamību.

Sākotnējā bilance (*primary balance*) – **valdības** tīrie aizņēmumi vai tīrie aizdevumi, izņemot procentu maksājumus par valdības konsolidēto parādu.

Saskaņotais patēriņa cenu indekss (SPCI) (*Harmonised Index of Consumer Prices (HICP)*) – **Eurostat** aprēķināts patēriņa cenu rādītājs, kas saskaņots visām ES dalībvalstīm. Administratīvi regulējamās cenas ir cenas, kuras tieši nosaka valdība (piemēram, maksa par valdības sniegtajiem pakalpojumiem) vai kuras būtiski ietekmē valdība (piemēram, cenas, kurām nepieciešams valdības vai regulatoru apstiprinājums).

Saskaņotās ilgtermiņa procentu likmes (*harmonised long-term interest rates*) – **Līguma** 121. pantā minētā Protokola par konverģences kritērijiem 4. pants nosaka, ka procentu likmju konverģenci mēra, izmantojot valdības ilgtermiņa obligāciju vai līdzīgu vērtspapīru procentu

likmes un ņemot vērā to, ka dažādās valstīs tās nosaka dažādi. Lai izpildītu Līguma nosacījumu, **ECB** veikusi konceptuālu darbu, saskaņojot ilgtermiņa procentu likmju statistiku, un sadarbībā ar **Eiropas Komisiju (Eurostat)** un tās uzdevumā regulāri apkopo NCB datus. Šajā ziņojumā, aplūkojot konvergenci, izmantoti pilnībā saskaņoti dati.

Stabilitātes un izaugsmes pakts (Stability and Growth Pact) – Stabilitātes un izaugsmes pakta mērķis ir **Ekonomikas un monetārās savienības** trešajā posmā nodrošināt stabilas valdības finanses, lai stiprinātu cenu stabilitātes un spēcīgas, ilgtspējīgas, nodarbinātību veicinošas izaugsmes nosacījumus. Lai sasniegtu šo mērķi, pakts paredz, ka dalībvalstīm jānosaka vidēja termiņa budžeta mērķi. Tas ietver arī **pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras** konkrētas specifikācijas. Pakta ietilpst Amsterdamas Eiropadomes 1997. gada 17. jūnija Rezolūcija par Stabilitātes un izaugsmes paktu un divas Padomes Regulas: 1) 1997. gada 7. jūlija Regula (EK) Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomiskās politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu (ar grozījumiem, kurus ieviesa 2005. gada 27. jūnija Regula (EK) Nr. 1055/2005) un 2) 1997. gada 7. jūlija Regula (EK) Nr. 1467/97 par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras ieviešanas paātrināšanu un precizēšanu (ar grozījumiem, kurus ieviesa 2005. gada 27. jūnija Regula (EK) Nr. 1056/2005).

Starptautisko investīciju balance (s.i.b.) (international investment position (i.i.p.)) – kādas valsts nenokārtoto tīro finanšu prasību (vai finanšu saistību) pret pārējām valstīm vērtība un sastāvs. Tīrā s.i.b. tiek saukta arī par tīro ārējo aktīvu pozīciju.

Statūti (Statute) – attiecas uz Protokolu par **Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas** Statūtiem, kas pievienots kā pielikums Eiropas Kopienas dibināšanas **līgumam**, kurā izdarīti grozījumi ar Amsterdamas līgumu, Nicas līgumu, Padomes lēmumu 2003/223/EC un Aktu par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā, kā arī Aktu par Bulgārijas Republikas un Rumānijas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā.

Tiesiskā konverģence (legal convergence) – process, kurā ES dalībvalstis pielāgo savus normatīvos aktus, lai nodrošinātu atbilstību **Līgumam** un **Statūtiem** ar nolūku 1) integrēt savas NCB **Eiropas Centrālo banku sistēmā** un 2) ieviest euro un nodrošināt, ka to NCB kļūst par neatņemamu **Eurosistēmas** sastāvdaļu.

Tīrie kapitālizdevumi (net capital expenditure) – valdības gala kapitālizdevumi (t.i., kopējā pamatkapitāla veidošana plus zemes un nemateriālo aktīvu tīrās iegādes, plus krājumu pārmaiņas) un maksātie tīrie kapitāla pārvedumi (t.i., ieguldījumu dotācijas plus neatmaksātie **valdības** sektora maksātie pārvedumi, lai finansētu konkrētus kopējā pamatkapitāla veidošanas postņus citos sektoros, mīnus kapitāla nodokļi un citi valdības sektora saņemtie kapitāla pārvedumi).

Valde (Executive Board) – viena no **ECB** lēmēj institūcijām. Valdē ir ECB prezidents, viceprezidents un vēl četri locekļi, kurus ieceļ euro ieviešanu dalībvalstu vai to valdību vadītāji, savstarpēji vienojoties.

Valdība (general government) – **Eiropas Kontu sistēmā (EKS 95)** definēts sektors, kurā ietilpst rezidentu iestādes, kas galvenokārt nodarbojas ar privātam un kolektīvam patēriņam paredzētu netirgus preču un pakalpojumu ražošanu un/vai nacionālo ienākumu un līdzekļu pārdali. Šeit

ietilpst centrālās, reģionālās un vietējās valdības iestādes, kā arī sociālās nodrošināšanas fondi. Šeit neietilpst valsts īpašumā esošas iestādes, kas veic komercdarbību (piemēram, valsts uzņēmumi).

Valūtas kursa svārstīgums (*exchange rate volatility*) – valūtas kursu mainīguma rādītājs, kura aprēķina pamatā parasti ir uz gadu attiecinātā dienas procentuālo pārmaiņu standartnovirze.

VKM II (Valūtas kursa mehānisms II) (*ERM II (exchange rate mechanism II)*) – valūtas kursa mehānisms, kas nodrošina pamatprincipus sadarbībai valūtas kursa politikas jomā starp **euro zonas** valstīm un ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm. VKM II ir daudzpusēja vienošanās par fiksētiem, bet koriģējamiem **centrālajiem kursiem** un $\pm 15\%$ standarta pieļaujamo svārstību koridoru. Lēmumi par centrālajiem kursiem un, iespējams, šaurākiem svārstību koridoriem tiek pieņemti, savstarpēji vienojoties attiecīgajai ES dalībvalstij, euro zonas valstīm, **ECB** un citām ES dalībvalstīm, kuras piedalās šajā mehānismā. Visiem VKM II dalībniekiem, t.sk. ECB, ir tiesības uzsākt konfidencialu procedūru, lai pārskatītu centrālos kursus (sk. arī **korekcija (*realignment*)**).

VKM II svārstību robežas (*ERM II fluctuation margins*) – zemākā un augstākā robeža, starp kurām pieļaujamas VKM II dalībvalstu valūtu svārstības attiecībā pret euro.

ISSN 1725942-8

9 771725 942005